

TURVALISUSPOLIITIKA 2013

SISEMINISTEERIUM

Aruandes on ülevaade Siseministeeriumi valitsemisala prioriteetsetest valdkondadest, turvalisuspoliitika elluviimisest 2012. aastal ja meile pandud ülesannetest, millega oleme muutnud Eesti turvalisemaks paigaks. Alates 2011. aastast olen siseministrina valitsemisalale seadnud seitse prioriteeti, millest tuleb juttu nii eessõnas kui ka pikemalt juba aruandes.

Ken-Marti Vaher
siseminister

TURVALISUSPOLIITIKA 2013

Kokkuvõte

„Turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015”
täitmisest 2012. aastal

SISEMINISTEERIUM

Hea lugeja!

Aruandes anname ülevaate Siseministeriumi valitsemisala prioriteetsetest valdkondadest, turvalisuspoliitika elluviimisest 2012. aastal ja meile pandud ülesannetest, millega oleme muutnud Eesti turvalisemaks paigaks. Alates 2011. aastast olen siseministrina valitsemisalale seadnud seitse prioriteeti, millest tuleb juttu nii eessõnas kui ka pikemalt juba aruandes.

Esiteks **ennetuse tähtsusest**. Siseturvalisuse tagamisele kulus 2012. aastal 297 miljonit eurot. Seega eraldab riik suure summa maksumaksja raha selleks, et tänavail oleks turvalisem liigelda, päästeautod sõidaksid õnnetuskohale, politseipatrullid liiguksid tänavail, uurijad avastaksid kuritegusid, tagatud oleks piiriturvalisus ja avalik kord. Kuid üha enam oleme hakanud mõistma, et meie turvalisuses tõsiste tagajärgede ärahoidmiseks tuleb suurem rõhk panna ennetusele. Sellesse panustades oleme saavutanud väga konkreetseid tulemusi ning jõudnud 2012. aastaks vabanenud Eesti ajaloos kõige väiksema õnnetussurmade arvuni. Kui 1994. aastal sai liiklusõnnetustes surma 396, uppus 250 ja hukkus tulekahjudes 168 inimest, siis on need arvud 2012. aastaks tublisti kahanenud: liikluses hukkus 87, vees 54 ja tules 54 inimest. Ka 2011. aastaga võrreldes, kui kokku hukkus liikluses, uppumise ja tulekahju tagajärjel 236 inimest, on 2012. aasta näidanud 195 õnnetussurmaga

positiivset arengut. Iga õnnetuses kaotatud elu on valus tragöödia, 2012. aastal suudeti aga säästa 41 inimest, mis on oluline edasimineku võrreldes eelneva aastaga. Meie siht on vähendada inimeste kaotust ning selleks oleme astunud süsteemseid ja läbimõeldud samme.

Tulemused, millele praegu otsa vaatame, on saavutatud paljude inimeste pinga ja sihipärase tööga. Sealhulgas on ennetustegevusse panustamine või panustamata jätmise pikaajalise mõjuga. Mida suurem on inimeste ohutusala teadlikkus ja paremad kaasimesi austavad käitumishoiakud, seda turvalisem on ühiskond. Sellest veendumusest lähtudes eraldasime 2012. aastal pääste- ja politseiennetuseks raha ligi 50% võrra rohkem. Sama suundumus jätkub 2013. aastal. Olen veendunud, et iga läbimõeldud ennetuseks jagatud euro annab tulemusi, mis on mõõdetavad inimestes.

Teiseks **võitlus raske kuritegevusega**. Narkokaubitsemine, riigivargused, rasked majanduskuriteod, rahapesu ja organiseeritud kuritegelike gruppide tegevus (sh inim- ja relvakaubandus) on keerukad õigusrikkumised, mille ärahoidmine ja edukas avastamine aitavad vältida mitut teist õigusrikkumist. Mida suurem on kurjategijate vahelejäätamise risk, seda rohkem hoitakse ära sääraseid raskeid kuritegusid tulevikus. Mida rohkem suudame konfiskeerida kuritegelikku tulu, seda väiksemaks jääb kurjategija innukus samalaadseid kuritegusid toime panna. Mida tugevamana näitab ennast riik, seda rohkem suudame hoida ära analoogseid kuritegusid tulevikus.

2012. aastal eraldasime üle 1,9 miljoni euro kriminaalpolitsei menetlusvõimekuse suurendamiseks ja erivahendite soetamiseks. Taastasime sama aasta 1. jaanuarist keskkriminaalpolitsei, et keskse juhtimise ja tugevama tööpraktika ühtlustamisega suurendada raskete kuritegude uurimise ja avastamise võimekust ning selgema identiteedi määratlemise kaudu parandada uurijate motivatsiooni.

Kolmandaks **elupäästevõimekuse tugevdamine terves Eestis**. Inimelude päästmise võimekuse tugevdamiseks eraldasime 2012. aastal riigieelarvest lisavahenditena ligi 2 miljonit eurot personalikuludeks ja isikukaitsevahendite soetamiseks. 2012. aasta maist korraldasime ümber päästekomandode võrgustiku, viisime päästevõimekuse vastavusse kahekümne aastaga muutunud tegelike riskide, ohtude ja inimeste paiknemisega Eestis. Jätkasime läinud aastal ühtsele hädaabinumbri ülemineku plaani elluviimist 2014. aastaks, et hakata abivajajate kõnesid nii päästele, politseile kui ka kiirabile teenindama ühtsetest regionaalsetest häirekeskustest. Lõime iseseisva asutusena Häirekeskuse, et selle funktsioone ja ülesandeid selgemalt määratleda.

Siseministeriumi valitsemisalas töötab turvalisuse tagamisel Eestis kokku ligi 10 500 inimest. Nende kõrval on **hulk vabatahtlikke päästjaid ja abipolitseinikke**, kellest sõltub meie igapäevatoös ning ennetustegevuses väga palju. Vabatahtlike kaasamisega nii päästetöösse kui ka korrakaitsetesse saame tuua lisajõude turvalisuse tagamise ja suurendada inimeste endi vastutust kogukonna ees. On selge, et vabatahtlikud ei asenda elukutselisi politseinikke ega päästjaid, aga nende oluline roll on toetada elukutseliste tegevust, lahendada esmatasandi kriisiolukordi ning siduda omavahel kogukonda ja jõuametkondi. Eestil on vabatahtlike potentsiaali rakendamisel veel rohkesti arenguruumi.

Üheks prioriteediks on **narkomaania vähendamine ühiskonnas**. Üha suuremat kahju tekitava väärnähuna on narkomaania kujunenud Eesti jaoks tõsiseks ja kurnavaks probleemiks. Uimastite pakkumise ning nõudluse vähendamine on ühiskonna jaoks suure tähtsusega. Olles riigina kahjuks juba aastaid nii süstivate narkomaanide arvu kui ka uimastisurmade poolest Euroopa riikide seas esirinnas, saame võitluses narkotarbimise põhjuste ja tagajärgedega olla tulemuslikud üksnes

tihedas koostöös erinevate ametkondade, ekspertide, vabaühenduste ning omavalitsustega. Koostegutsemise tugevdamiseks moodustasime 2012. aasta aprillis siseministri juhitava Vabariigi Valitsuse uimastiennetuse komisjoni, mille eesmärk on kõige kõrgemal riiklikul tasemel strateegiliselt koordineerida nii ennetust kui ka narkoainete pakkumise vähendamist ning siduda ühise eesmärgi nimel tervikuks kõigi asjaomaste jõud.

Jätkuva **konservatiivse kodakondsus- ja migratsiooni- poliitika** toel oleme hoidnud Eesti väikseima varjupaigataotluste arvuga riigina Euroopa Liidus. Sisserändesurve kasvule vaatamata oleme pannud piiri nende välismaalaste Eestisse pääsemisele, kes on ohuks avalikule korrale, riigi julgeolekule või sotsiaalsele ja kultuurilisele toimimisele. Kodakondsuspoliitika lähtekohaks on senised ja hästi toimivad põhimõtted, mille tuum on, et kodakondsuse andmine mittekodanikule on privileeg, millega kaasneb riigi ja isiku vaheline eriline usaldussuhe.

Viimane, ent mitte vähem tähtis on **kvaliteetne ja säästlik juhtimine**. Peame igal sammul head seisma selle eest, et maksumaksjalt meile usaldatud raha kasutamise tingimus on kvaliteetne, mõistlik ning tulemus-tele orienteeritud juhtimine. Selleks peame alati olema nõudlikud enda tegevuse ja meile eraldatud raha kulutamise suhtes. Ministrina soovin luua kõik eeldused, et maksumaksja raha teeniks Siseministeriumi valitsemisalas seatud eesmäärke ning seda kulutataks säästlikult ja läbimõeldult.

2013. aasta on siseturvalisuse jaoks oluline, sest Eesti on üks väheseid Euroopa Liidu riike, kus saame tõsta päästjate, politseinike ja teiste töötajate motivatsiooni palgatõusu kaudu. Pärast majanduslangust on see Eestis esimene kord, kui Siseministeriumi haldusalas palku sel määral suurendatakse.

Need prioriteetsed tegevused olid meie fookuses 2012. aastal ning jäävad sinna ka 2013. aastaks.

Igaüks saab nende eemärkide täitmisele kaasa aidata kas ühiselt mõeldes, ideid pakkudes, diskussioonides osaledes, oma jõudu ja aega panustades või vabatahtlikuna politseinikke või päästjaid abistades, ent ka muidu inimliku hoolivusega enese ümber toimuvat tähele panes. Kus riskid ja ohud võivad ületada mõistlikkuse piire, saab abi politseinikult, päästjalt või mõnelt teiselt ametnikult, kelle ülesanne ongi see, et Eesti oleks turvalisem ja ohutum paik kõigile meile.

Ken-Marti Vaher

siseminister

Tallinnas 2013. aasta veebruaris

Ruth Annus

Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja

Riina Raudne

Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik

Lauri Lugna

Siseministeeriumi varade asekanstler

Priit Laaniste

Siseministeeriumi pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakonna juhataja

Priit Heinsoo

Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhataja

Sisukord

Turvalisuspoliitika prioriteedid

1. Ennetuspoliitika ja õnnetussurmade vähendamine	8
2. Võitlus varjatud raske kuritegevusega	18
3. Elupäästevõimekuse tugevdamine	24
4. Uimastisurmade ja narkomaania vähendamine	28
5. Vabatahtlike kaasamine turvalisusse	32
6. Konservatiivne kodakondsus- ja migratsioonipoliitika	38
7. Siseturvalisuse kvaliteetne ja säästlik juhtimine	42

„Turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015“ täitmise tegevusaruanne 2012. aasta kohta

1. Turvalisem tunne	50
2. Ohutum liiklus	54
3. Tuleohutum keskkond	57
4. Kaitstum vara	60
5. Vähem õnnetusi	65
6. Turvalisem riik	67
7. Kiirem abi	73
8. Tõhusam turvalisuspoliitika	76

The background of the page is a blurred photograph of a person wearing a high-visibility yellow safety vest. The person is wearing a dark blue long-sleeved shirt. The image is out of focus, with the person's face and features obscured by the blur. The text is overlaid on the upper left portion of the image.

Turvalisuspoliitika

PRIORITEEDID

1

Ennetuspoliitika
ja õnnetussurmade
vähendamine

” Lõppenud aastal oli õnnetussurmade arv Eesti lähiajaloo väikseim. Liiklusõnnetustes, tules ja vees hukkus 195 inimest ehk 17,4% vähem kui aasta varem.

Kuritegude ja õnnetuste tagajärgedega tegelemine on alati kallim kui nende ärahoidmine. Tagajärgedega tegelemine tähendab politsei, Päästeameti ja kiirabi jaoks reageerimiskulusid, sündmuse menetsluskulusid, ravikulusid, süüdimõistetute ja vangidega seotud kulutusi, selle kõrval varakahjusid, mille kandmises abistab ohvrit heal juhul kindlustus, kuid ka emotsionaalset kahju, mille sageli laastavat mõju rahas mõõta ei saa.

Õnnetussurmade arv lähiajaloo väikseim

Tänapäeva ennetustöö ei keskendu pelgalt negatiivsete tagajärgede ärahoidmisele, vaid ka positiivse käitumise edendamisele ja ühiskondliku vastutuse süvendamisele. See eeldab süsteemset koostööd teiste valdkondadega. Paljud eeldused turvalisuse kasvuks paiknevad haridus-, sotsiaal- ja noorsootöö-, rahvatervise- jt süsteemides. Mõistagi on tähtis roll ka Politsei- ja Piirivalveametil ning Päästeametil. Rusikareegel ütleb, et iga ennetusse läbimõeldult panustatud euro säästab kümme eurot tagajärgedega tegelemiselt.

Lõppenud aastal oli õnnetussurmade arv Eesti lähiajaloo väikseim. Liiklusõnnetustes, tules ja vees hukkus 195 inimest ehk 17,4% vähem kui aasta varem. Olulise vähenemise taga on suuresti ennetustöö, kus Siseministerium on keskendunud partnerite kaasamisele ning läbimõeldud sõnumite edastamisele hoolikalt valitud sihtrühmadele.

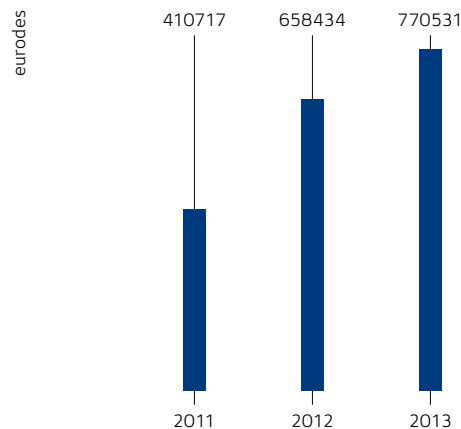
Tule- ja uppumissurmade ärahoidmine

Siseturvalisuse ennetustöö põhieesmärgid on säästa inimesid ning vähendada varakahjusid. Turvalisuspoliitika nüüdisaegsed käsitlused rõhutavad küll ühiskondliku vastutuse rolli, kuid suurimad riskid peituvad siiski iga üksikisiku elustiilis ja käitumistavades, mille valib iga inimene ise. Alles seejärel tulevad riskiteguritena mängu

ohutusnõuded ning üldine elukeskkond. Seepärast pole järjekindlale ja pidevale ennetustööle alternatiivi. Inimeste ohtudest teavitamine, koolitamine ja nõustamine on üheselt ning konkurentsivõimeline olulisim töövaldkond inimeste säästmisel.

Ennetustöö mõju

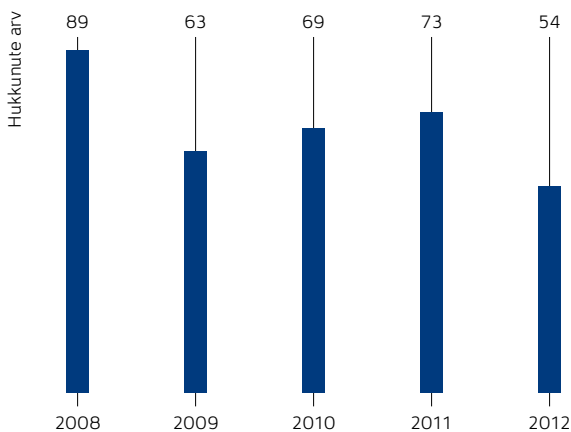
Eesti päästealase ennetustegevuse edu on olnud märkimisväärne. 2012. aastal oli õnnetussurmade arv rekordiliselt väike: tules hukkus 54 inimest (2011. aastal 73, vähenemine 26%) ja uppunuid oli 54 (2011. aastal 62, vähenemine 13%). Viie aastaga (ajavahemikus 2007–2012) vähenes tulesurmade arv ligi 60%. Suure veendumusega saame kahanemise selles mustas statistikas omistada ennetustööle. Samuti on võimatu alahinnata ennetustöö eelarve suurendamist. 2012. aastal oli see viimase kolme aasta suurim ning aitas märgatavalt kaasa inimeste teadlikkuse parandamisele ja õnnetussurmade vähendamisele.

Päästeameti ennetuse eelarve 2011–2013

Kuna tulesurmade peamine põhjustaja on hooletu suitsetamine, aitas tulesurmade märgatavale vähendamisele oluliselt kaasa kiiresti kustuvate sigarettide müük alates 2011. aasta novembrist. Toona avalikkuses kõla-

nud teatavale sarkasmile võib praegu vastata konkreetsete arvudega: kui 2010. aastal põhjustas hooletu suitsetamine 34 ja 2011. aastal 30 tulesurma, siis oli 2012. aastal neid 20. Seega aitas kiiresti kustuvate sigarettide kasutuselevõtt säästa aastaga 10 inimest.

Tulesurmad aastail 2008–2012

Tules hukkunute arv on mõne aastaga oluliselt vähenenud, kiiresti kustuvad sigarettid on päästnud kümme inimest.

2012. aastal keskenduti mitmekülgsete teavitushenduste kasutamisele ning peamistele õnnetussurmade põhjustele. Üks peamisi õnnetuste põhjustajaid on liigne alkoholi tarbimine. Siseministri ümarlaudade kaudu kaasati ennetustöösse peale riigiasutuste ka erasektor, sealhulgas alkoholi tootvad, müüvad ja importivad ettevõtjad. Siseministeriumi eestvedamisel lepiti 2012.

Siseturvalisuse valdkonna ühtne ennetusmürgistus

”Inimeste ohtudest teavitamine, koolitamine ja nõustamine on üheselt ning konkurentsivõimeline olulisim töövaldkond inimeste säästmisel.

aastal esmakordselt kokku ühtses ennetusmürgistuses ja sõnumis „Kui jood, ära juhi ega uju“, mida kasutasid erasektori ja vabakonnast. Nii kasutati alkoholitoodete pakenditel ning reklaamis varasemast enam ennetusmärke ja sõnumeid, et teavitada ning meenutada alkoholi liigtarbimisega kaasnevat riski. Päästevaldkonnas hõlmas see peamiselt veeohutust, kuid laiemalt on see seotud liiklusohutuse ja alaealistele alkoholi kättesaadavuse tõkestamisega. Päästeameti veeohutuse kampaaniagi keskendus lõppenud aastal jooles ujumise kui peamise uppumissurmade põhjustaja ärahoidmisele. Esimest korda loodi 2012. aastal veeohutuskampaania sihtrühma eripära arvestades ka venekeelsele elanikkonnale.

Tuleohutuskampaania keskendus põhjustele

Et alkohol on üks õnnetussurmade peamisi põhjustajaid, võeti riikliku alkoholikontseptsiooni ehk alkoholipoliitika rohelise raamatu koostamise kandvaks ideeks alkoholi seotud riskikäitumise vähendamine.

Tuleohutuse valdkonnas, kus varem on rõhk olnud elusid päästval suitsuanduril, keskenduti 2012. aasta tuleohutuskampaanias „Kas ohtu näed?“ peamiselt tulekahjude tekkepõhjustele. Kampaania eesmärk oli suurendada inimeste teadlikkust võimalikest tuleohuallikaist eluruumides. Selleks juhiti inimeste tähelepanu eluohtlikele tagajärgedele, mis kaasnevad hooletu suitsetamise, hooldamata ja katkiste küttekollete ning amortiseerunud elektrisüsteemide ülekoormamisega.

Tuleohutuskampaaniala aitas seekord kaasa mitu kaubandusettevõtet, kes kasutasid inimeste teavitamiseks kauplustes väga erinevaid lahendusi.

Enesekontroll säästab aega ja kulusid

Tuleohutuse valdkonnas hakkas lõppenud aastal toimima tuleohutusalane enesekontroll. Tuleohutuse seaduse järgi tuleb suurema tuleohuriskiga ehitiste kohta esitada Päästeametile igal aastal enesekontrolli tule-

” 2012. aastal lepidi esmakordselt kokku ühtses ennetussõnumis „Kui jood, ära juhi ega uju“.

ohutusaruanne. Analüüs peab näitama, mis ehitistes tuleb korraldada tuleohutusülevalvatus. See muudatus lubab korraldada riiklikku tuleohutusjärelvalvet riskipõhiselt ja seega efektiivsemalt, kuna riiklik tuleohutusjärelvalve saab tähelepanu pöörata eelkõige suurima riskiga asutustele ja ettevõtetele.

Üks enesekontrolli tuleohutusaruande eesmärke on samaaegu juhtida asutusi oma ehitistes võimalikult tulemuslikult tuleohutust tagama. Aruandlus keskendub eeskätt korraldusmeetmete kirjeldamisele, mida ehitise valdaja peab rakendama, et tagada inimeste ohutus, hoida ära tulekahjusid ning piirata võimalikke tagajärgi.

Kuigi statistika kinnitab senise ennetustöö märkimisväärseid tulemusi, peab õnnetusjuhtumite vähendamisel tunnistama siiski suurt arenguruumi võrreldes

Põhjamaadega. Kui Eestis hukkus 2012. aastal tules 4,17 inimest 100 000 elaniku kohta, siis Skandinaavia-maades on see näitaja ligi viis korda väiksem, jäädes vahemikku 0,93–1,25. Võib pidada tõenäoliseks, et senise ennetusstrateegia jätkamine aitab meil säilitada saavutatud taset, kuid ei taga tulesurmade arvu olulist vähenemist. Kõigi hukkumiste põhjusteni pole võimalik jõuda üksnes päästevaldkonna kaudu, suur roll on siin sotsiaalsetel probleemidel. Siit saab vaid järeldada, et õnnetussurmade olulise vähendamise lahenduse võti on ametkondade läbimõeldud koostöö.

Ennetuse kõrval ka karistamine

2013. aastal on Siseministeeriumi jätkuv prioriteet vähendada õnnetussurmade arvu, suurendades enne-

” 2013. aastal on Siseministeeriumi jätkuv prioriteet vähendada õnnetussurmade arvu, suurendades ennetustöö mahtu ja eelarvet, tõhustades tuleohutusjärelvalvet ning suhtudes rangemalt õigusrikkujaisse.

KAS OHTU NÄED?
www.kodutuleohutuks.ee

PÄÄSTEAMET

Kas tead, et enamus tulekahjusid tekib vaid kolmel põhjusel?

- **TOAS SUITSETAMINE**
- **KATKISED KÜTTEKOLDED**
- **RIKKIS ELEKTRISÜSTEEM**

Elusid päästab vaid töökorras suitsuandur!

Sa ei pruugi seda märgata, aga Sinu kodus on hämmastavalt palju tuleohtlikku. Üks säde ja kaotad kõik.

tustöö mahtu ja eelarvet, tõhustades tuleohutusjärelvalvet ning suhtudes rangemalt õigusrikkujaisse. Koos Päästeametiga koostab Siseministeerium senisest tulemuslikumaks ennetustegevuseks tänavu uued lähtealused. Abiks on Sisekaitseakadeemia ennetusuuring¹, mis annab õnnetussurmade ärahoidmiseks olulisi suuniseid, et paremini jõuda vajalike sihtrühmadeni.

Alanud aasta tähtis märksõna on tõenduspõhine käsitusviis, et jõuda õnnetussurmade ärahoidmisel soovitud tulemuseni võimalikest kõige efektiivsemal moel. Kampaaniaid korraldades tuleb nii tule- kui ka veeohutuse valdkonnas arvestada venekeelse elanik-

konna eripära. Ennetustöösse tuleb kaasata erinevaid koostööpartnereid, kel on võime ja oskusteave vähendada õnnetussurmasid. Näiteks saab Veeteede Amet märkimisväärselt aidata vähendada õnnetusi, mille on põhjustanud päästevesti kandmata jätmine.

2013. aastal jõuab lõpule tuleohutusprojekt², mille käigus luuakse praktilised lahendused, et suurendada ravi- ja hoolekandeesutuste tuleohutust. Seejuures soetatakse ravi- ja hoolekandeesutustele tuhandeid evakuaatsioonimadratsid, millega saab evakueerida liikumatuid patsiente. Lisaks koolitatakse projekti raames sadu ravi- ja hoolekandeesutuste töötajaid tulekahju korral õigesti käituma.

¹ https://www.siseministeerium.ee/public/SKA_ennetuslane_uuring.pdf.

² Finantseeritakse Eesti-Šveitsi koostööprogrammist.

” 2012. aasta algul loodi liiklusjärelvalve läbimõeldud tegevuskava, et ühtlustada karistuspraktikat ja politsei tegevust terves Eestis.

Liiklussurmade vähendamine

Liikluses osaleme kõik alates hetkest, mil sulgeme enda järel välisukse. Seetõttu ei saa liiklusohutust vaadelda kitsa nišina, vaid iga inimese elu iga päev hõlmava riskivaldkonnana, kus meie õnnelik kojujõudmine sõltub meist endist ja teistest ning teiste kojujõudmine oleneb suuresti meie käitumisest. Teadusuuringud on kinnitanud, et liiklusreeglid suudavad ära hoida kuni 50% õnnetustest, hea liiklusjärelvalve tagab kuni 25% liiklusõnnetuste vältimisest ning 25% sõltub otseselt liiklejate riskikäitumisest.

Kombineeritud teavitus ja järelvalve

Liiklusohutuse tagab läbimõeldud ennetus koosmõjus targa järelvalvega. Neid ei saa kuidagi vaadelda eraldi, sest erialakirjanduses on üha rõhutatud, et tõhusaim viis õnnetusi ära hoida on rakendada ennetavaid meedia-kampaaniaid kombineeritult järelvalve- ja karistus-

meetmetega. Üksnes aktiivse meediakampaania toel võivad õiguslikud sunnimeetmed anda märgatavaid ja püsivaid tulemusi.

Liiklusohutus tervikuna on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutusalas, kus teavituskampaaniate eestvedaja on Maanteeamet. Siseministeeriumi haldusalas on aga liiklusjärelvalve, mida tuleb samuti käsitleda ennetava meetmena, millega rahustatakse liiklust ning suurendatakse rikkujate avastamise võimalust. Järelevallvaja tähelepanu on eksimustele ja rikkumistele pööratud nõnda, et see motiveeriks liiklejaid käituma seaduskuulekalt. Just selle kaudu saab ennetada liiklusõnnetusi ning raskeid tagajärgi.

Kombineeritud teavitus- ja järelvalvemeetmete edu võtmeks on õnnetuste põhjuste ning riskirühmade õige määramine, sest ainult teadlikult rakendatud meetmed saavad olla kuluefektiivsed ja maksimaalselt tulemuslikud. Selles ei saa loota sisetundele, vaid sihtrühmad tuleb määratleda teadmiste põhjal. Säärane tulemustele

Foto: Prit Tuuna/PPA

” Teist korda sel sajandil oli liiklussurmade arv alla saja.

suunatud töö eeldab võimekaid ja teotahtelisi koostööpartnereid ning tööd võrgustikuna, kus igal sõlmpunktil on kindel roll ja vastutus.

Liiklusjärelvalve läbimõeldud parendamine

Teist korda sel sajandil oli liiklussurmade arv alla saja – liikluses hukkus kokku 87 inimest. Üks selle põhjusi oli eelmisel aastal liiklusjärelvalvele pööratud suurem tähelepanu ja rohkem vahendeid. Selleks loodi Sise- ja transpordiministeeriumi eestvedamisel 2012. aasta alguses liiklusjärelvalve läbimõeldud tegevuskava, mille sihiks oli ühtlustada politsei tegevust ja karistuspraktikat terves Eestis ning muuta liikluses ohtlikemate liiklejate hoiakuid. Tegevuskava pidev täiendamine ja monitoorimine annab paindliku võimaluse mõjutada kõige probleemsemaid valdkondi ning hinnata rakendatavate meetmete mõjusust.

Keskenduti liiklusohu juurpõhjustele ning karistuspraktika kujundati eeskätt ohtlikemate rikkumiste puhul ümber, et kasutada kõiki seaduse võimalusi (põhi- ja lisakaristuse koosmõju, erioiguse äravõtmine, arestide määramine ning sõidukite konfiskeerimine), kuid ka vähem ohtlike rikkumiste puhul vähendati hoiatusmenetluse osakaalu.

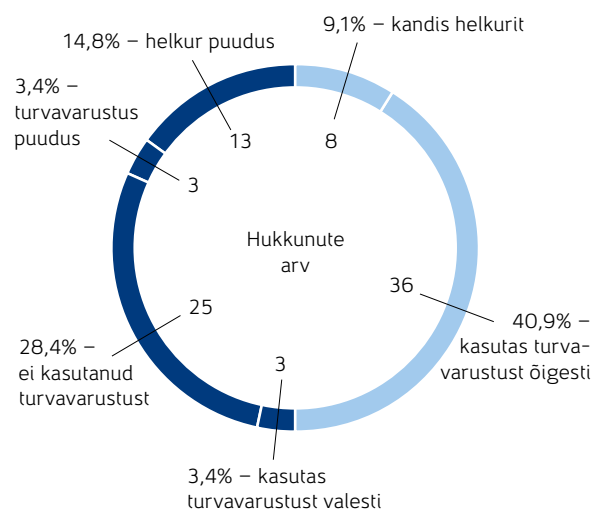
Kui 2012. aasta alguses karistas politsei vähem ohtlike liiklusrikkumisi kirjalikult vormistatud suulise hoiatusmenetluse vormis enam kui tuhat korda kuus, siis lõpetati aasta II kvartalist selliste rikkumiste vormistamine ning esimeste rikkumiste korral hoiatati üksnes suuliselt. See säästis oluliselt järelvalveressurssi, millega hakati välja selgitama raskemate liiklusrikkumiste toimepanijaid. Aasta lõpuks vähenes säärase rikkumiste vormistamine ligi viis korda.

Liiklusjärelvalvesse kaasati ka nn märulipolitsei, hangiti juurde liiklusjärelvalveks vajalikku tehnikat, nagu kiirusmõõtureid, tõenduslikke alkomeetreid, sundpeatamisvahendeid, narko-kiirteste, video- ja fotoseadmeid, ning kasutati senisest enam IT-lahendusi.

Sõidukite konfiskeerimise kümnekordne tõus

Praktika näitas siiski, et hoolimata teavitustest leidis palju liiklejaid, kes ei hoolinud võimalikust karistusest ega enese ja teiste elust. Oli neidki, kes ei uskunud viimase hetkeni, et hoolimatus liikluses võib viia nädalateks arestimajja.

2012. aastal hakati eriti raskete liiklussüütegude puhul oluliselt enam rakendama mittekaristusliku mõjutusvahendina sõiduvahendite konfiskeerimist. Kui varem konfiskeeriti liiklussüüteo toimepanijalt sõiduk ainult mõnel üksikul juhul, siis arestis politsei 2012. aastal joodikjuhtidelt 48 sõidukit. Seda võimalust rakendatakse üldjuhul siis, kui varasemad mõjutusvahendid ei ole liiklusrikkujat taltsutanud. See peaks panema inimesi enne süüteo toimepanemist järele mõtlema. Eestis on sõiduki konfiskeerimine pelgalt üks võimalus mõjutada isiku liikluskäitumist, kuid näiteks lõunanaabritel on see suisa karistusega paratamatult kaasnev samm, kui juhi liikluskäitumine on põhjustanud olulise ohu.

Turvavarustuse kasutamine

Pooled hukkunuist ei kasutanud turvavarustust või kasutasid seda valesti.

” Oli ka rikkujaid, kes ei uskunud viimase hetkeni, et hoolimatus liikluses võib viia nädalateks arestimajja.

Foto: Scanpix/Õhtuleht/Stanislav Moshkov

Arvestatav arenguruum

2012. aastal valmis mitu uuringut liiklusohutusest. TNS Emor uuris jalakäijate helkuri kasutamist, turvavöö kinnitamist ning laste ja nende vanemate teadmisi liiklusohutusest. Uuringud räägivad selgelt, et liiklejate ohuteadlikkus paraneb iga aastaga. Jalakäija helkurit pidas väga vajalikuks 73% täiskasvanutest ja 95% lastest. Näitajad on iseenesest head, kuid 73st üle jääv 27% täiskasvanuist on siiski märk arvestatavast arenguruumist. Selle osani jõudmine on väga oluline, sest uuringute järgi on jalakäijail ja jalgrattureil risk liikluses hukkuda 7–9 korda suurem kui mootorsõidukijuhtidel. Maanteeameti statistika järgi oli 2012. aastal iga kolmas liikluses hukkunud jalakäija. Helkuri kandmise vajalikkust ei ilmesta miski paremini faktist, et kõigi hukkunute seas oli helkurikandjaid ainult kaks.

Koos Maanteeameti ning Ergo Kindlustusega alustas Politsei- ja Piirivalveamet lõppenud aastal helkurvestide

ning helkurite jagamist just maapiirkondades elavatele inimestele, kes liiguvad oma töö ja elukorralduse tõttu sageli maanteedel ning pimedal ajal. Pimedas liiklemise perioodi ette valmistades jõuti iga kuuenda Eesti elanikuni, välja jagati 200 000 helkurit jalakäijatele ning 9000 kodarahelkurit jalgrattureile, eelkõige maapiirkonnas liiklejatele ka 9000 helkurvesti. Selle meetme jätkamise vajalikkus on väljaspool küsimust.

Liikluses on kolm peamist inimestest tulenevat ohtu: joove, kiiruse ületamine ning turvavarustuse (helkurite, turvavööde jms) kasutamata jätmine või nõuetevastane kasutamine. Just neile pöörab Politsei- ja Piirivalveamet oma järelevalvetegevuses enim tähelepanu.

E-välimenetlus ning lihtsam ja kvaliteetsem väärteomenetlus

2013. aasta eesmärk on vähendada liiklusõnnetusi ja -surmasid suurema järelevalvemeetmete ning enama ennetustegevusega. Selleks viiakse aasta jooksul Politsei- ja Piirivalveametis lõpule e-välimenetluse projekt, mis lubab suurema osa politseinike tööajast pühendada reaalsele järelevalvele. Samuti on algatatud väärteomenetluse seadustiku muudatus, mis peab tagama lihtsama, kuid tõenduslikult kvaliteetsema menetluse, mis säästab politseiametnike süüteomenetlusele kuluvat aega ning võimaldab senisest rohkem panustada järelevalvesse. Jätkub ka tehnobaasi laiendamine nüüdisaegsete vahenditega (nt kaameraseadmed rikkumiste salvestamiseks jmt), mis võimaldavad inimesi tõhusamalt kasutada.

Senisest enamgi tuginetakse teaduspõhisele käsitlusele, et süsteemselt panustada ennetustegevusse ning liiklejate teadlikkuse suurendamisse. Vajaliku järelevalve maht sõltub otseselt inimeste riskikäitumisest – mida õiguskuulekam ja üksteisest lugupidavam on inimeste käitumine liikluses, mida suurem on sotsiaalne kontroll selle üle, seda vähem peab ühiskond panustama otsesesse liiklusjärelevalvesse.

” Lähisuhtevägivald võeti 2012. aastal erilise tähelepanu alla kui kuriteoliik, millesse tuleb suhtuda nulltolerantsi ehk täisleppimatuslega.

Lähisuhtevägivalla ennetus

Lähisuhteid võib liialdamata nimetada kogu ühiskonna-elu koos hoidvaks sideaineks. Hoolimine, solidaarsus, vastutustunne, toetamine, mõistmine, vastastikune ausus ja turvatunne – kõik need ühiskonda mõrdina koos hoidvad väärtused saavad alguse perest ning lähisuhetest. Perest pärinevad väärtused viiakse kaasa kooli, kogukonda, tööle ja ühiskonda.

Paraku ei ela me ideaalses maailmas ning lähisuhtevägivald, mida võib vaadelda koos koolivägivallaga, on igapäevaelus liigagi tavapärane.

Täisleppimatus normiks

Lähisuhtevägivald on alati mitmetahuline ning enamasti on konfliktis kannatajaid rohkem kui vägivalla kaks vahetut osalist. Sageli sünnivad peresisesed vägivalla-aktid laste juuresolekul, mis vajutavad ranga pitseri laste psüühikale ja maailmapildile.

Lähisuhtevägivalla ohjeldamine on oluline kogu ühiskonna jaoks, põhirõhk saab siin olla üksnes teadlikkuse ja sotsiaalse kontrolli arendamisel. Lähisuhtevägivald võeti 2012. aastal erilise tähelepanu alla kui kuriteoliik, millesse tuleb suhtuda nulltolerantsi ehk täisleppimatuslega.

Lähisuhtevägivald on aga kuriteoliik, millest ei teavitata ametivõime kaudeltki iga kord. Põhjuseks on eeskätt vägivalla osaliste vahelised tugevad sidemed, tihtipeale ka majanduslik sõltuvus. Kuriteost teatamata jätmine tekitab vägivallatsejais aga karistamatuse tunde, nad leiavad enda tegudele õigustust ning ühel hetkel muutub see nende jaoks normiks.

Säärased vägivaldsed konfliktid eskaleeruvad ja muutuvad aja jooksul üha raskemaks. Halvimatel juhtudel põhjustab kordusvägivald kannatanule raske tervisepahjustuse või toob kaasa koguni tema surma. Lähisuhtevägivalla juhtumite menetlemise teeb korra-kaitsjate jaoks aga raskeks see, et inimene ei pea andma ütlusi oma perekonnaliikmete vastu. Ütlusi and-

mast pelutab ohvrid nii eelmainitud majanduslik sõltuvus kui ka hirm tulevaste vägivallajuhtumite ees.

Teavitamine kaitseb ohvrid

Nii peab riik looma kindlust ja turvatunnet pakkuva keskkonna, mis motiveeriks inimesi lähisuhtevägivalla juhtumest politseid teavitama ning juhtumite kohta ka ütlusi andma. See on oluline eeskätt just ohvrite eneste kaitseks, sest riik saab reageerida vaid teadaolevale kuriteole ning kasutada oma võimalusi, et lahendada konflikt ja vältida selle kordumist.

Siinkohal ei tule silmas pidada mitte üksnes karistusmeetmeid. Seadusandja on ette näinud ka lepitusmenetluse, et osalisi lepitada koos võimalusega saata vägivallatseja tema enda nõusolekul sobilikesse nõustamis- või ravirühmadesse, nt alkoholi- või viharavile.

Et lähisuhtevägivald on eskaleeruva iseloomuga, on esmatähtis seda varakult märgata. Väga sageli eelneb füüsilisele vägivallale inimese emotsionaalne ja vaimne väärkohtlemine, mida tuleb käsitleda psüühilise vägivallana. Psüühilisel vägivallal ühest definitsiooni ei ole, sageli mõistetakse selle all emotsionaalseid kuritarvitusi, verbaalset ja mittefüüsilist agressiooni ning teravaid ebakõlasid perekonnas. Küll on psüühilisele vägivallale omane tema aeglane, järk-järgult ohvri usaldust ja eneseväärikust lõhkuv olemus.

Täisleppimatus suurendas teavitamist

Tänapäeval ei ole Eesti õigusruumis psüühilisel vägivallal põhinevaid karistusõiguslikke kaasi, probleemiks on objektivsete tõendite hankimine ning põhjuse-tagajärje seose raske tuvastamine. Seda tähtsam on lähisuhtevägivalla varane märkamine ja mittekaristuslike meetmete rakendamine, mis hoiaksid ära psüühilise vägivalla eskaleerumise või selle muutumise füüsiliseks vägivallaks.

2012. aastal suurenes ligi poole võrra politseile lähisuhtevägivalla kohta tehtud avalduste hulk. Kui aasta varem registreeriti täiskasvanud pereliikmete vahelist

” Lähisuhtevägivald on alati mitmetahuline ning enamasti on konkreetsetes konfliktiolukorras kannatajaid rohkem kui vägivalda kaks vahetat osalist.

vägivalda 510 juhul, siis 2012. aastal oli see 1096. Samamoodi sagenes lapse osalusel sündinud vägivaldajuhtumite registreerimine – 2011. aastal 210, aasta hiljem 431 juhtumit. Sellest ei saa siiski järeldada lähisuhtevägivalda juhtumite hirmuäratavat sagenemist, vaid just riigi täisoleppimatust selle olemasoluga ning vägivallast teavitamise üldist kasvu.

Varasemal aastail püüti kergemad vägivaldajuhtumid lahendada sündmuskohal pooli lepitades, eriti siis, kui kannatanu soovis sündmust lahendada, kuid mitte osaleda edasises kriminaalmenetluses.

Kuna lähisuhtevägivald sageli kordub, on just esmajuhtumi puhul eriti tähtis selgitada välja sündmuse tagamaad ja põhjused. Sääraste kuritegude registreerimise kasvu peapõhjus on 2012. aastast kehtiv põhimõte, et kriminaalmenetlus algatatakse kõigi juhtumite korral, et leida parimad võimalused konflikti positiivselt mõjutada ning kordumist ära hoida.

Tähtsad mõjurid on ka ühiskonna taluvus ja teadlikkus. Politseis on lähisuhtejuhtumitega edukaks tegelemiseks koolitatud spetsiaalselt lähisuhtejuhtumeile reageerivaid ametnikke. Oluline on see, et ametnikud oleksid professionaalsed ning saaksid kannatanule tekinud olukordades osutada parimat abi.

Lahendus nõuab koostööd

Edasiseks arenguks on äärmiselt tähtis luua lähisuhtevägivalda ärahoidmiseks ja sellele reageerimiseks koostööorgustik erinevate elualade spetsialistidest. Politseiametnike ülesandeks jääb võimalikule vägivaldajuhtumile reageerida ning selle põhjused välja selgitada. Juhtumi edasiseks lahendamiseks vajab politsei aga partnereid, et leida vägivaldaseja mõjutamiseks ja kannatanu abistamiseks mõjusaimaid viise ning vähendada vägivalda kordumise ohtu. Tähtis koht lähisuhtevägivalda juhtumite ennetamisel ja juba toimunud juhtumitega tegelemisel on kohalikul omavalitsusel, kes saab kõige tõhusamalt elanikke nõustada.

Väga tähtis on koostöös selgitada välja probleemid, riskirühma kuuluvad leibkonnad, kelle riskide maandamiseks tuleb omavalitsuse tasandil leida vajalikud meetmed. Riigi ja kohaliku omavalitsuse kõrval ei saa alahinnata vabakonda, kellel on kogukonna liitmisel suur jõud. Vabakondade aktiivne tegevus tuleb siduda probleemikeskse ennetustegevusega eelkõige sotsiaalse või olustikulise keskkonna mõjutajana. Ainult ühise koostööga võib saavutada edu ja vähendada vägivallariski.

Kõige tõhusamalt saab lähisuhtevägivalda mõjutada ning ära hoida just varajase märkamise korral. Üldise leviku otsustavaks piiramiseks on aga määrav ennetus ning inimeste teadlikkus, oskus varakult ära tunda psüühilise vägivalda tundemärke oma lähedaste ja tuttavate juures ning julgus teatada vägivaldajuhtumitest. Üksnes tähelepanelikkuse, hoolimise ja reageerimisega saab muuta ühiskonna hoiakuid ning mõjutada inimesi käituma üksteise suhtes hoolivamalt.

Foto: Shutterstock

2

Võitlus raske varjatud
kuritegevusega

” Mida rohkem suudame konfiskeerida kuritegelikku tulu, seda väiksemaks jääb ind sääraseid kuritegusid toime panna.

Kriminaalne tulu on kuritegeliku maailma elujõu allikas. Raske ning varjatud kuritegevuse mahasurumine muudab elu raskemaks kõigile kriminaalkurjategijaile. Kui esmase ennetustegevusega vähendatakse inimese nurjatule teele sattumise võimalusi, siis võitluses raske ja varjatud kuritegevusega takistatakse kogunud kurjategijate tegevust. See on professionaalide võitlus professionaalide vastu.

Narkokaubitsemine, riigivargus, rasked majanduskuriteod, rahapesu ja organiseeritud kuritegelike gruppide tegevus (sh inim- ja relvakaubandus) on varjatud iseloomuga rasked õigusrikkumised, mille avastamine on võrdelises seoses sellesse panustatud ressursi ja tähelepanuga ning uurijate võimekusega. Kui riik ei soovi või ei suuda panustada, siis jäävad need suure ühiskondliku kahjuga, kuid raske tõendamiskoormusega kuriteod avastamata.

Parim ennetus on riigi võimekus

Riigi suutlikkusel on ka oluline teisene ennetav mõju – mida suutlikum on riik ja suurem kurjategijate vaheljäämise risk, seda rohkem hoitakse ära sarnaseid kuritegusid tulevikus. Mida rohkem suudame konfiskeerida kuritegelikku tulu, seda väiksemaks jääb ind sääraseid kuritegusid toime panna.

Raskel kuritegevusel pole küll universaalset definitsiooni, kuid eri riikide erialakirjanduses peetakse nendeks siiski läbivalt kuritegusid, mille tagajärjel võivad inimesed hukkuda või raskeid tervisekahjustusi saada, ent ka tegevust, millega tahetakse saada suurt kuritegelikku kasumit ja mõjutada majanduskeskkonda, samuti seksuaalse enesemääratlemise vastaseid ning narkokuritegusid.

Erinevad autorid on järeldanud, et organiseeritud kuritegevus sarnaneb üha enam meie aja äriorganisatsiooni mudeliga: palju tegutsetakse projekti põhjal ning lühikest aega. Kiire kasumi saamise nimel toimetatakse valdkondades, mis on parajasti kõige kasumlikumad.

Foto: Scampix/Öhtuleht/Tairo Lutter

Ohvrit on raske määrata

Raske ja varjatud kuritegevuse ühiskonnaohtlikkus peitub eeskätt just selle peidetuses. Sageli teenitakse säärase tegudega kuritegelikku tulu, kuid nende puhul ei ole nn avaldajat – konkreetset ja üheselt määratavat kannatajat. Kui otsene kannataja olemas ongi, ei julge ta sageli kuriteo ohvriks langemisest teatada. Kuritegevuse varjatus eeldab riigilt kvalifitseeritud võimekust tunda ära varjatud kuritegevus ning jõuda selleni.

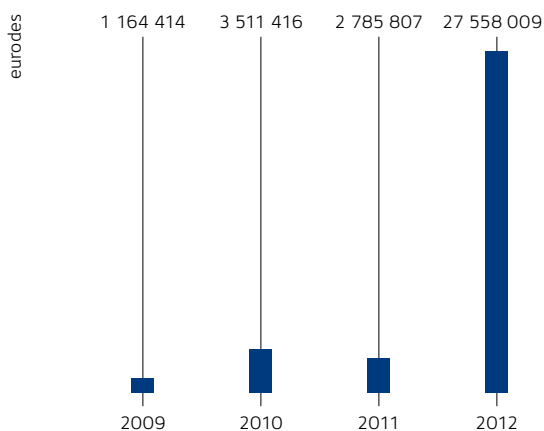
Raske ja varjatud kuritegevus aitab finantseerida kogu kuritegelikku maailma, nõrgendades nii riigi majanduslikku kui ka inimeste füüsilist turvalisust. Säärase kuritegevuse laiem areng takistab ettevõtluskeskkonda ning peletab investoreid, kes eelistavad investeerida stabiilsesse, legaalse kapitali jaoks viljakasse ja turvalisse keskkonda. Just laiem mõju kogu ühiskonna toimimisele on põhjus, miks tuleb raske ja varjatud kuritegevuse vastu võitlemist pidada prioriteediks. Eesti ei ela globaliseerivas ja avanevas maailmas isoleeritud saarena, nagu ei tunne organiseeritud kuritegevus ka riigipiire. Seetõttu saab tulemuslik võitlus olla ühtaegu nii riigisisene kui ka rahvusvaheline, et luua olukord, kus säärase kuritegude toimepanemine poleks ei tulus ega atraktiivne.

” 2012. aasta jooksul eraldati taastatud keskkriminaalpolitsei menetlusvõimekuse suurendamiseks 1,6 miljonit eurot, lisaks veel 315 000 eurot kriminaalpolitsei erivahendite soetamiseks.

Üheks lähimineviku edukaimaks näiteks võib pidada 2009. aastal tuvastatud ja nüüdseks kohtusse jõudnud rahapesujuhtumit, kus uurimisel tehti kindlaks koguni 64 miljoni euro käitlemine väljaspool ametlikku raharinglust. Selliste summade varjatud liikumine on kahtlemata suur julgeolekurisk.

Taastatud keskkriminaalpolitsei

Riigi edukus varjatud ja raske kuritegevuse vastases võitluses tagab inimestele turvatunde ning riigile hea majandusliku ja sotsiaalse keskkonna. Siseministeerium on seadnud eesmärgiks tugeva ning kompetentse struktuuri loomise, mille töökorraldus tagaks edu võitluses raske ja varjatud kuritegevusega. Selleks taastati 2012. aasta jaanuarist keskkriminaalpolitsei, kelle ülesanne on keskse juhtimise ja hea tööpraktikaga suurendada raskete kuritegude uurimise võimekust, parandades samal ajal selge identiteedi kaudu ka uurijate motivatsiooni. Aasta jooksul eraldati keskkriminaalpolitsei menetlusvõimekuse suurendamiseks 1,6 miljonit eurot, lisaks veel 315 000 eurot kriminaalpolitsei erivahendite soetamiseks.

Konfiskeeritud kriminaaltulu

2012. aastal konfiskeeriti kriminaaltulu eelmise aastaga võrreldes peaaegu kümme korda rohkem.

Siseministeerium on viimaseil aastail rõhutanud vajadust arendada jõuliselt kriminaaltulu tuvastamise võimekust kui üliolulist ja kriminaalkurjategijate kardeatud relva. Ministeerium lähtub põhimõttest, et kuritegevus ei tohi ennast ära tasuda. Sestap tuleb ressursid paigutada eeskätt nende kuritegude menetlemisse, mis teenivad enim kuritegelikku tulu. 2011. aasta sügisel loodud kriminaaltulu tuvastamise büroo võimekuse arendamiseks määrati mullu 220 000 eurot. Kolmekordistati ka kriminaaltulu tuvastamisega tegelevate ametnike arvu. 2012. aasta näitab eelkõige seda, et kriminaaltulu tuvastamise praktika on laienenud. Näiteks tuvastati Lääne prefektuuri tööpiirkonnas kriminaaltulu võrreldes 2011. aastaga neli korda rohkem.

Kriminaaltulu tuvastamine on saanud üha tähtsamaks kogu Euroopa Liidus, kus on tehtud olulisi samme kriminaaltulu konfiskeerimise ja sellesisuliste menetluste ühtlustamiseks. Liikmesriikidega käivad läbirääkimised kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise direktiivi eelnõu üle. Tähtis põhimõte selles on rõhuasetus kriminaaltulu tuvastamise võimekusele, selle laialdane rakendamine ning tsiviilkonfiskeerimise võimaluse loomine.

Analüüsipõhine juhtimine

Keskkriminaalpolitsei ja kriminaalpolitseiilise tegevuse puhul tuleb maksimaalse tulemuse saavutamiseks kasutada ressursse efektiivselt. See on võimalik ainult analüüsipõhise juhtimise kaudu. 2012. aastal algas ning tänava jätkub keskkriminaalpolitsei tegevuse süsteemsemaks muutmine ja korrastamine, et arendada välja tugev ning kompetentne keskus võitluseks raske ja varjatud kuritegevusega. Keskuse töötajad on ühtaegu võimekad teabe hankijad, realiseerijad ning menetlejad. 2013. aastal jätkub teadmispõhine keskkriminaalpolitsei arendamine. Selleks suunatakse 2013. aastal 1,6 miljonit eurot kriminaalpolitsei menetlusvõimekuse täiendavaks arendamiseks. Samuti jätkub 2013. aastal

” Levinumad korrupsioonikuriteod nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse ametnike seas on pistise ja altkäemaksu võtmine menetlusotsuseid ning riigihankeid tehes.

Foto: PPA

kriminaaltulu tuvastamise üksuse, narkoüksuse ja korrupsiooniüksuse tugevdamine. Muu hulgas on vaja selgelt välja arendada tuvastatud ning arestitud varade käitlemise süsteem.

Uimastite leviku tõkestamine

Narkokuritegevus on Eestis endiselt üks tõsisemaid probleeme. Euroopa Liidus paistab Eesti negatiivselt silma suure narkosuremusega ning üsna erandlikuna ka fentanüüli kui kange sünteetilise narkootikumi leviku piirkonnana. Nii on üks narkokuritegevusvastase võitluse tähtsamaid eesmärke tõkestada just fentanüüli levikut. 2012. aastal valmis ja viidi ellu eraldi tegevuskava uimastite leviku tõkestamiseks, Siseministerium on meeleürituste leviku piiramiseks eraldanud lisavahendeid. Oluliseks meetmeks on ka nn tänavadiileritevastased spetsiaalsed politseioperatsioonid, et lõhkuda olemasolevaid narkootikumide levitamise kanaleid. Narkokuritegevuse tõkestamise ja ennetamisega seonduvat käsitleme põhjalikumalt uimastiennetuse osas.

Korrupsioonivastane võitlus

Ehkki korrupsioonil puudub ühine definitsioon, ollakse läänemaailmas üksmeelel selle nähtuse äärmises ühiskonnaohtlikkuses. Kitsamas tähenduses mõistetakse

selle all sageli lihtlabast altkäemaksu küsimist ja pakku-mist. Laiemalt hõlmab see aga näiteks mõjuvõimuga kauplemist, valimispettust või erakondade läbipaistmatut rahastamist, ametiisiku otsuste mõjutamist isiklikes huvides, siseteabe ärakasutamist või ebavõrdset kohtlemist hangete korraldamisel.

Korrupsiooni ohvriks on usaldus

Paljude korruptiivsete kuritegudega ei kaasnegi konkreetselt ega üheselt määratletavat kahju, kannatab hoopis usaldus avaliku võimu ja selle elluvijate vastu. Näiteks võivad avalikes hangetes korruptiivsete eelistuste tõttu ohtu sattuda ehitustööd, tervishoiuteenus ning keskkond. Korrupsiooni kaudu varjatakse teisi kuritegusid, liiklusrikkumistest kuni terrorismi, orjastamise ja narkokaubanduseni välja. Poliitiline korrupsioon on aga otsene ja ähvardav oht põhiseaduslikele väärtustele – demokraatialle ning õigusriiklusele.

Korrupsioonilase teadlikkuse hindamise ja sellevastase võitluse seisukohast tasub eraldi nimetada Transparency Internationali koostatavat iga-aastast rahvusvahelist indeksit, mis reastab maailma riigid korrupsiooni ühiskondliku tajumise indikaatorite alusel. Hoolimata Eesti edusammudest ei saa hetkeolukorraga siiski rahul olla. Seda kinnitab 2012. aasta Transparency Internationali rahvusvaheline korrupsioonitajumise indeks, mille kohaselt on Eesti positsioon võrreldes

” Korruptsioon avaldub ka era- või kolmandas sektoris, kus otsustusõigusega töötaja otsus ei lähtu mitte tööandja ega äriühingu, vaid isiklikest huvidest.

2010. ja 2011. aastaga halvenenud: 2011. aastal langeti kolme koha võrra ehk 29ndaks ning 2012. aastal omakorda kolme koha võrra ehk 32ks.

Transparency Internationali korruptsioonitajumise indeks 2012

Koht	Riik	Indeks 2012
1	Taani	90
1	Soome	90
1	Uus-Meremaa	90
4	Rootsi	88
5	Singapur	87
6	Šveits	86
7	Austraalia	85
7	Norra	85
9	Kanada	84
9	Holland	84
32	Eesti	64

Allikas: www.transparency.ee

Ahvatus avalikele teenistujale

Viimaseil aastail menetletud kriminaalasjade põhjal võib väita, et levinumad korruptsioonikuriteod nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse ametnike seas on pistise ja altkäemaksu võtmine menetlusotsuseid ning riigihankeid tehes. Samas on suurenenud ka poliitilise korruptsiooniga puutumuses oleva mõjuvõimuga kauplemise juhtumite arv ja konkurentsikuritegude toimepanemise tõenäosus.

Korruptsioonikuritegude menetlemist ning karistamist raskendab asjaolu, et nende avastamine on sageli keeruline, kuna erinevalt näiteks varavastastest kuritegudest ei saa kannatanud (nt altkäemaksu võtnud ametniku või töötaja tööandja) üldjuhul korruptiivsest teost teada. Seetõttu on korruptsioonijuhtumite avastamiseks äärmiselt oluline teha nendest teatamine nii lihtsaks kui

võimalik – Eestis on selleks juurutatud lausa korruptsiooni vihjetelefon. Tagatud peab olema ka korruptsioonist teatanute turvalisus.

Peale karistusõiguslike vahendite kasutatakse korruptsiooni ennetamiseks laialdaselt ka otsustusmenetluste läbipaistvaks muutmist. Suure mõju tõttu kogu ühiskonnale on see eriti oluline just avalikus sektoris.

Samaaegu on arenenud riikides teadvustatud vajadust võidelda korruptsiooniga ka väljaspool avalikku sektorit. Esiteks tuleb korruptsiooni pakkumine enamasti erasektorist, lihtsaima näite puhul altkäemaksu pakuva ettevõtja näol. Teiseks avaldub korruptsioon ka era- või kolmandas sektoris, kus otsustusõigusega töötaja otsus ei lähtu mitte tööandja ega äriühingu, vaid isiklikest huvidest.

Võitlus korruptsiooniga karmistub

Korruptsiooni uurimine on Eestis eelkõige keskkriminaalpolitsei pärusmaa, välja arvatud nendes valdkondades, mis on otseselt antud Kaitsepolitsei ameti pädevusse.

Alates 2012. aasta algusest koondati korruptsioonikuritegude menetlemine keskkriminaalpolitsei korruptsioonikuritegude büroosse ning valdkonda käsitletakse keskse juhtimisena terviklikult. Korruptsioonikuritegude büroo ülesanne on uurida korruptsiooni eelkõige 220 omavalitsuses (v.a Eesti kuus suuremat linna, mis on Kaitsepolitsei ameti pädevuses). 2012. aastal andis Siseministerium Politsei- ja Piirivalveametile lisaraha, et korruptsioonikuritegude büroo saaks suurendada ja koolitada isikkoosseisu.

Alates 10. oktoobrist 2011 on Kaitsepolitsei ameti uurida ka need korruptsioonikuriteod, mille on toime pannud avalik-õigusliku või riigi osalusel või riigi asutatud juriidilise isiku juhatuse või nõukogu liige, kui tema tegevusega võib kaasneda oht riigi julgeolekule. 2012. aastal eraldas Siseministerium lisavahendeid Kaitsepolitsei ametile lisandunud ülesannete täitmiseks.

” Eesti ei ela globaliseerivas ja avanevas maailmas isoleeritud saarena, nagu ei tunne organiseeritud kuritegevus ka riigipiire.

Kaitsepolitsei ameti korrupsioonivastane tegevus on suunatud ennekõike kahjude ärahoidmisele, sh kuritegevusest saadava kriminaaltulu vähendamisele. See on eriti tähtis näiteks Euroopa Liidu tõukefondide raha väärkasutamise korral, millega võivad Eesti riigile kaasneda ulatuslikud tagasinõuded.

Korrupsioonivastane võitlus on mitmel tasandil ja mitmes sektoris toimuv kestav protsess, mida ei saa pidada lõpule viiduks pelgalt ühe seaduse kehtestamise ja jõustamisega. Eestis on Vabariigi Valitsuse esimene korrupsioonivastane strateegia „Aus riik“ ellu viidud aastail 2004–2007, teise korrupsioonivastase strateegia kinnitas Vabariigi Valitsus aastaiks 2008–2012. Praegu töötatakse välja korrupsioonivastast strateegiat „Aus riik“ aastaiks 2013–2020, mis keskendub senisest enam korrupsiooni tõkestamisele erasektoris ja kohalikes omavalitsustes. Selle kõrval on üks strateegia eesmärke suurendada kodanike, avaliku sektori töötajate, ettevõtjate ja teiste sihtrühmade teadlikkust eetikast ning korrupsioonist.

2012. aasta juunis, pärast rohkem kui viis aastat kestnud ettevalmistusi võeti vastu uus korrupsioonivastane seadus, mis asendas 1999. aastast pärineva samanimelise seaduse. Uue seadusega täpsustati ametiisiku toiming- ja tegevuspiiranguid, muutes avaliku sektori korrupsiooni ennetamise sisulisemaks ja paindlikumaks ning kodaniku jaoks selgemaks. Uue seadusega muutub ka ametiisikute eeläidetud deklaratsioonide täitmine deklareerijaile mugavamaks ning avalikkusele paremini jälgitavaks.

” Kaitsepolitsei ameti korrupsioonivastane tegevus on suunatud ennekõike kahjude ärahoidmisele, sh kuritegevusest saadava kriminaaltulu vähendamisele. Siseministerium lähtub põhimõttest, et kuritegevus ei tohi ennast ära tasuda.

3

Elupäästevõimekuse tugevdamine

” Tõhusa ennetustöö kõrval on oluline osa hukkunute arvu märgatavas vähenemises ka päästekomandode elupäästevõimekuse tugevdamisel.

Päästemeeskonna tähtsaimas eesmärgis – inimeste päästmises – ei saa kahtlust olla. Päästevõimekus tähendab tänapäeval peale tuletõrjumise ka päästet keemia- ja kiirgusõnnetuste, merereostuse, hoonete varingute, liiklus- ja veeõnnetuste jpm korral. See toob kaasa üha suurema suundumuse elukutseliste päästjate professionaalseerumisele, spetsiifiliste teenuste osutamisele ning tehnilisele nüüdisajastamisele.

Edusammud ja arenguruum

2012. aastal hukkus Eestis tulekahjudes ning liiklus- ja veeõnnetustes kokku 195 inimest, s.o 41 võrra vähem kui 2011. aastal. Tõhusa ennetustöö kõrval on hukkunute arvu märgatavas vähenemises oma osa ka päästekomandode elupäästevõimekuse tugevdamisel.

Lõppenud aasta esimese 11 kuuga on päästjad tulekahjudes, liiklusõnnetustes, veeõnnetustes ja muudes ohuolukordades päästnud kokku 622 inimese elu. Õnnetustes saab inimesid päästa ainult täiskoosseisuline päästemeeskond, nn elupäästevõimekusega komando.

2011. aastal ei suudetud ligi pooltes päästekomandodes pidevalt tagada elupäästevõimekusega meeskonna valvesolekut. Võrreldes päästjate arvu 100 000 elaniku kohta Eestis ja Soomes (Eestis 134 ning Soomes 72) võib öelda, et päästjad on Eestis killustatud ebaühtlaselt liiga paljude päästekomandode vahel. Sestap oli vaja korrastada praegust süsteemi ja tugevdada olemasolevate võimaluste piires kutseliste komandode elupäästevõimekust.

Õnnetuste ja neis kannatanute arv peab aga vähenema ning päästemeeskonnad peavad õnnetustele veelgi kiiremini reageerima. 2011. aastal võttis päästjate sündmuskohale jõudmine keskmiselt aega 8.45 minutit alates väljasõidukorralduse saamisest; Soomes oli sama näitaja 8.39 minutit. Elupäästevõimekusega päästemeeskond (vähemalt kolmest päästjast koosnev meeskond, kes suudab kiiresti ja ohutult päästa inimeste

elu tulekahjus, liiklusõnnetuses või veeõnnetuses) jõudis õnnetuspaika Eestis keskmiselt 11.20 minutiga ning Soomes 9.32 minutiga.

Ajalooline päästevõrgustik

Riiklike päästekomandode võrgustik Eestis oli kuni 2012. aastani ajaloolise tekkega ega arvestanud viimaste kümnendite demograafilist ja majandusgeograafilist arengut. Lõppenud aasta rahvaloenduse andmeil on elanikkond nii olulisel määral ümber paiknenud kui ka tervikuna vähenenud: inimesed on maaasulaist läinud suurematesse asuaitesse, suurlinnade ümber on toimunud valglinnastumine. Tööstuse ja majanduse arenguga on ohudki geograafiliselt ümber paiknenud ning muutunud mitmekesisemaks ja keerukamaks. Sellest lähtuvalt tuli elanikkonna ja riskide paiknemist arvestades üle vaadata ka päästekomandode asukohad.

2011. aastal töötas Eestis 1735 päästjat kokku 81 päästekomandos, ent üksnes 41 riiklikus komandos suudeti tagada püsiva elupäästevõimekusega päästemeeskonna koosseis. Elupäästeteenus oli 15 minuti jooksul kättesaadav 86%-le Eesti elanikkonnast.

Eelöeldu viitab olulisele arenguruumile, mis ajendas Siseministeeriumit ja Päästeametit juba 2012. aasta esimeses pooles otsima lahendusi elupäästeteenuse kättesaadavuse parandamiseks. 2011. aasta lõpus oli alanud analüüs, et leida Päästeameti sisemise ümberkorralduse tulemusena parim võimalik riiklike komandode struktuur, mis tagaks võimalikult suurele osale elanikkonnast elupäästeteenuse kiire kättesaadavuse. Komandovõrgustiku ümberkorraldamise plaani lõppeesmärk oli luua pilt Eesti võimalusi arvestavast, koda-nike ootusi ja vajadusi rahuldavast ning abi kiiret kättesaadavust tagavast päästeteenusevõrgustikust.

25 elupäästevõimekusega komandot rohkem

Enam kui pooleaastase analüüsitöö tulemusel korraldati

” Tööstuse ja majanduse arenguga on ohudki geograafiliselt ümber paiknenud ning muutunud mitmekesisemaks ja keerukamaks.

maikus riiklikud päästekomandod ümber. Komandovõrgustikku ümber struktureerides jäi päästjate ametikohtade arv muutmata. Riiklike komandode üldarv vähenes küll 81 komandolt 72-le, kuid elupäästevoimekusega päästekomandode arv suurenes 25 võrra, seniselt 41-lt 66ni. Praegu on Eestis 53 päästekomandot, kus töötab iga päev vähemalt neli päästjat, ning 13 päästekomandot, kus töötab iga päev vähemalt kolm päästjat.

Väiksemas koosseisus säilis kuus abikaugeteks nimetatavates piirkondades paiknevat riiklikku päästekomandot, s.o Mandri-Eesti eraldiseisvates punktides Värskas, Tõstamaal ja Nõval ning väikesaartel Vormsis, Kihnus ja Ruhnus.

Elupäästevoimekusega komandode arv suurenes 25 võrra.

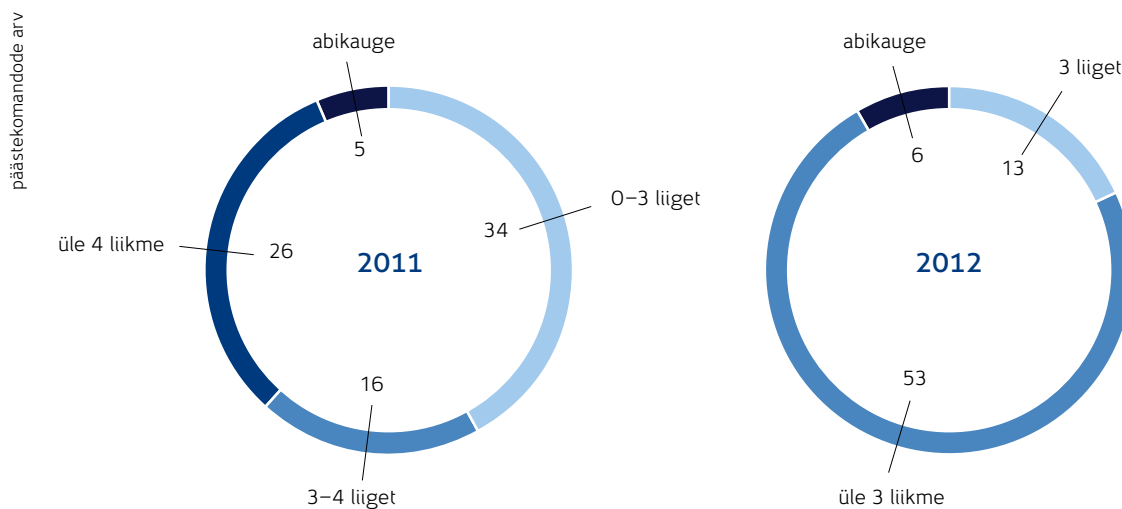
Nüüd on Eestis rohkem umbes 121 000 inimest, kellele on 15minutiline elupäästeteenus püsivalt kättesaadav. Päästekomandode ümberkorraldamine lõpeb küll 2013. aasta esimeses pooles, kuid juba aasta algu-

sest on täidetud ümberkorralduse peamine eesmärk – pakkuda varasema 86% asemel 93%-le elanikkonnast 15minutilist elupäästeteenust.

Perioodi 16.05.–31.12.2012 statistilised andmed kinnitavad ümberkorralduse õigustatust. 25 tugevdatud komando piirkonnas toimus sel ajavahemikul 511 päästesündmust, sealhulgas 112 tulekahju ja 55 liiklusõnnetust. Tulekahjudes sai vigastada 2 ning hukkus 1 inimene. Liiklusõnnetustes sai vigastada 19 ja hukkus 3 inimest. Keskmiselt jõuti päästesündmusele 11.4 minutiga. Üheksa endise riikliku komando mõjualas toimus sel ajavahemikul kokku 102 päästesündmust, sealhulgas 18 tulekahju ja 12 liiklusõnnetust. Kahes tulekahjus sai vigastada kokku 3 inimest, hukkunutega sündmusi ei olnud. Keskmiselt jõuti päästesündmusele 16 minutiga.

Kaks uut päästekomandot

Senise komandovõrgustiku ümberkorraldamise kõrval kavandab Siseministerium koostöös Riigi Kinnisvara ASiga rajada kaks uut päästekomandot alates 2013.

Riiklike päästekomandode süsteem enne ja pärast korrastamist

Elupäästevoimekusega komandode arv suurenes 25 võrra.

” Eestis on nüüd rohkem umbes 121 000 inimest, kellele on 15minutiline elupäästeteenus püsivalt kättesaadav.

Foto: Vassili Sokolov/ Päästeamet

aastast. Need on Lasnamäe päästekomando Tallinnas ja Tartu linna teine päästekomando Annelinnas. Sellega viiakse elupäästeteenuse osutamine neis linnades paremini vastavusse elanike paigutusega, kiirendades veelgi päästemeeskonna jõudmist sündmuskohale.

Komandovõrgustiku paiknemine loob aga pelgalt eeldused inimeste elude päästmiseks. Päästmise tulemuslikkuse määravad kiired, nüüdisaegse varustusega ning hea väljaõppega päästjad. Elupäästevõimekuse tugevdamine jätkubki 2013. aastal peamiselt päästemeeskondade tegevuse kvaliteetsemaks ja kiiremaks muutmisega.

Häirekeskuses ja Päästeameti päästeautodel nagu kiirabiautodelgi võetakse 2013. a jooksul kasutusele Eesti ja Šveitsi ühisprojekti tulemusena valmiv infosüsteem GIS-112, mis positioneerib automaatselt nii hädaabikõne tegija kui ka tema abi vajadusele vastavad päästemeeskonnad ning edastab meeskondadele otse autosse juhised, kuidas jõuda kiiresti abivajajani. Süsteem võimaldab keskmist elupäästevõimekuse jõudmist abivajajani parandada kuni ühe minuti võrra.

Tänapäevasem varustus

Üks tehniline uuendus, mis päästekomandod on viimasel ajal kasutusele võtnud, on termokaamerad. 2013. aastal kasvab termokaamerat kasutavate päästekomandode arv praeguselt neljalt 24ni. Termokaamera aitab päästjail muuta nähtamatu nähtavaks – läbipaistmatu suitsuga täitunud ruumides saab termokaameraga määrata inimese asukoha, nii et päästja saab senisest kuni kümme korda kiiremini ja ohutumalt suitsu sukelduda ning inimese elu päästa.

Veepäästevõimekuse arendamiseks ostetakse sel aastal 16 veepääste teleskoopritva ja päästja tööohutuse suurendamiseks uus isikukaitsevarustus ning astutakse muid töökorraldussamme, et tugevdada elupäästevõimekust.

Elupäästevõimekuse tugevdamine jääb meie prioriteediks nüüd ja tulevilgi aastail. Kaitsta inimese elu kui kõrgeimat väärtust on meie peamisi ülesandeid. Siseministerium planeerib juba praegu tegevusi aastaks 2015 ja edasi, et viia elupäästevõimekus Eestis eeskujuks võetud riikide tasemele.

4

Uimastitevastane võitlus

” Politsei konfiskeeris 2012. aastal rekordilises koguses uimasteid ja kuritegelikku tulu, ent tänavail suri rohkem süstivaid narkomaane kui varem.

Suurt kahju tekitava väärnähuna on narkomaania kujunenud Eesti jaoks eriti tõsiseks probleemiks, ohustades ühelt poolt nii rahvatervist kui ka siseturvalisust ning pakkudes teiselt poolt kuritegelikule maailmale võimalusi illegaalselt tulu teenida. Eesti on jätkuvalt Euroopas esirinnas süstivate narkomaanide arvu (ligi 1% elanikkonnast) ning uimastite üledoosidest põhjustatud suremuse poolest (neist ligi 80% fentanüüli üledoosid).

Politsei konfiskeeris 2012. aastal rekordilises koguses uimasteid ja kuritegelikku tulu, ent tänavail suri rohkem süstivaid narkomaane kui varem. Hoovad narkokaubanduses (nii uimastite pakkumise kui ka nõudluse vähendamiseks) on eri ametkondade käes, mistõttu saab tulemuslik olla üksnes läbimõeldud ja eri ametkondade samaaegne ning hästi juhitud võitlus.

Eesmärk vähendada pakkumist

Võitluses narkomaaniaga on uimastikaubanduse tõkestamine ja uimastite kättesaadavuse vähendamine tähtsad ülesanded. 2012. aasta kevadel koostati Siseministeeriumi eestvedamisel uimastite leviku vähendamiseks konkreetne tegevuskava, mille tulemusi hakati regulaarselt jälgima. Kui pikki aastaid on politsei narkovastane tegevus keskendunud organiseeritud kuritegevuse vähendamisele, siis lisandusid sel aastal pakkumise vähendamise tegevusse toimingud, mis kaitsevad selgelt rahva tervist. Fookusesse kerkis fentanüüli kui enim uimastisurmi põhjustava narkootilise aine konfiskeerimine ning politseile eraldati lisaresursse tänavadiilerite tabamiseks. Kokku võttes tabati 2012. aastal fentanüüli 1,7 kilogrammi, millest saanuks uimastiturul müüa mitukümmend tuhat doosi. Samuti konfiskeeriti 1,5 miljonit eurot kriminaaltulu, ligi poole võrra enam kui 2011. aastal.

Teise olulise ülesandena uimastite pakkumise vähendamises näeb Siseministeerium keskendumist nende kurjategijate väljaselgitamisele, kes teevad narkootikumid kättesaadavaks alaealistele. Selle eesmärk

on tõkestada noorte uimastitarvitamist ning pidurdada uute uimastisõitlaste pealekasvu. Ka seda kuriteo-koosseisu on menetletud edukamalt kui 2011. aastal.

Nagu mujal Euroopas on Eestiski uimastite pakkumise vähendamise uusimaks probleemiks uued psühhoaktiivsed ained. Eestis on aastaid olnud üks sagedalt tarbitavaid narkootilisi aineid GHB, mille üledoosi on surnud palju inimesi ning millest joojuid juhivad on põhjustanud inimohvritega liiklusõnnetusi. Peale mõneaastast viivitamist ja debatti on GHB lähteaine GBLi lisamine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja jõudnud lõppfaasi. 2013. aasta alguses tuleb narkootiliste ja psühhotroopsete ainete seadus Riigikogus teisele lugemisele ning tõenäoliselt lisatakse GBL nimekirja esimesel poolaastal.

Konfiskeeritud illegaalsed uimastid (kg)

Aine	2011	2012
Fentanüülid	1,0	1,7
Amfetamiin	41,3	13,4
Metafetamiin	1,5	26,8
Kokaiin	0,8	3,4
Kanep	29,3	6,6
Marihuaana	53,5	25,0
GHB	13,5	28,4
GBL	2,3	197,2

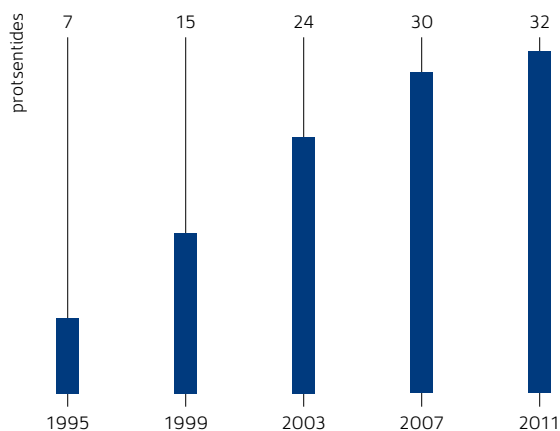
2012. aastal tõusis märgatavalt illegaalsete uimastite konfiskeerimise kogumaht.

Palju tööd on veel ees

Lisaks oma keskele rollile uimastite pakkumise vähendamises oli 2012. aasta Siseministeeriumile ka uute suundade seadmise aasta uimastitevastases võitluses laiemalt. Mitme ministeeriumi tegevusi koordineeriv „Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastaiks 2004–2012“ sai läbi, kuid on selge, et selles seatud

” Mitme ministeeriumi tegevusi koordineeriv „Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastateks 2004–2012“ sai läbi, kuid on selge, et selles seatud eesmärkide täitmiseni on veel pikk tee käia. Aprillis loodi sise- ministri algatusel uimastiennetuse valitsuskomisjon.

eesmärkide täitmiseni on veel pikk tee käia. Narkosur- mad on endiselt tõusutrendis – 2011. aastal suri Eestis uimasti üledoosi tagajärjel 132 inimest ning 2012. aas- tal 160 inimest. Enamik neist olid pikaajased uimasti- sõltlased ja 80% surid fentanüüli üledoosi. Elu jooksul illegaalset uimastit tarvitanud alaealiste arv on küll stabi- liseerunud, kuid väga kõrgel tasemel. Viimase Euroopa koolinoorte alkoholi- ja uimastitarvitamise uuringu järgi (ESPAD, 2011) oli 32% Eesti 15–16aastastest kooli- noortest tarvitanud vähemalt üht illegaalset uimastit. Sellest võib järeldada, et senised abinõud pole aidanud vähendada uimastitarvitamist. Ka sõltuvusse langenud narkomaanide elu ja tervise päästmiseks pole praegu- sed ravivõimalused piisavad.

Vähemalt üht illegaalset uimastit tarvitanute osakaal 15–16 aastaste noorte seas aastail 1995–2011

Allikas: ESPAD

Endiselt peab investeerima sõltuvusravi ja taastusravi süsteemi. Ambulatoorsed ja statsionaarsed sõltuvusravi teenused peaksid olema integreeritud olemasolevasse tervishoiusüsteemi, et võimalikult varajase avastami- sega saaks vältida sõltuvuse väljakujunemist ning sõltu- vusse langenud saaksid vajalikku abi, et nad paraneksid,

saavutaksid autonoomsuse ja jõuaksid tagasi tööjõu- turule. Siseministeeriumi seisukohast on ravi ning sõl- tuvusjärgne taastusabi süsteem Eestis väga vajalik ka kuritegevuse ja vägivalda ärahoidmiseks, kuna tihti põh- justab just vajaliku ravi puudus seda, miks kord õigus- kaitsesüsteemiga kokku puutunud narkomaanid ikka ja jälle politsei huviorbiiti satuvad.

Uimastiennetuse valitsuskomisjon

Aprillis loodi siseministri algatusel uimastiennetuse valit- suskomisjon, kelle eesmärk on tegelda riiklike uimasti- ennetuse küsimustega senisest koordineeritumalt ja ühtsemalt. Komisjoni kuuluvad peale siseministri hari- dusminister, justiitsminister ja sotsiaalminister, ent ka asjassepuutuvate ametkondade juhid, eksperdid ning kohalike omavalitsuste ja vabakondade esindajad. Komisjonis käivad regulaarselt koos erinevad osali- sed, et siduda eri ministeeriumide ja partnerite tegevusi ning koordineerida tegevusi järgmisteks perioodideks. Selline koostöö tagab, et narkovastane võitlus ei toimu juhuslikult, vaid on läbimõeldud ja pideva seire all.

Uimastiennetuskomisjon tuli lõppenud aastal kokku kolmel korral ning kohtumistel anti ministreile detailne ülevaade uimastiravi ja -rehabilitatsiooni, ennetuse ning uimastite pakkumise ja vähendamise seisukorrast Eestis. Aasta viimases valitsuskomisjonis võeti Siseministee- riumi ja uimastiennetuse valitsuskomisjoni koordinee- rida ka lõppenud „Narkomaania ennetamise riikliku strateegia“ jätkudokument, mis on praegu üks meede Sotsiaalministeeriumi koordineeritavast rahvatervise arengukavast. Uimastiennetuse valitsuskomisjoni eda- sise töö üheks vormiks saavad väikesed ekspertrüh- mad, kes on kokku kutsutud, et lahendada konkreetseid probleeme ennetuse, ravi- ja jätkuteenuste ning uimas- tite pakkumise vähendamise valdkonnas. Samuti aita- vad need läbi mõelda süsteemi kitsaskohti ja kavandada ametkondadevahelist koostööd, et saavutada ühiseid eesmärke.

” Tõhus ennetus pole mitte teismeliste pakutud ühekordne loeng, vaid aastatepikkune järjekindel töö.

Enda säästmine kujuneb aastate jooksul

Uimastiennetus on kõigi mure. Tõhus ennetus pole mitte teismeliste pakutud ühekordne loeng, vaid aastatepikkune järjekindel töö. Ennast säästvad ja uimastikasutus vältivad hoiakud omandatakse aastate jooksul tavalises kasvukeskkonnas – kodus, koolis ja kogukonnas – loodetavasti ammu enne, kui politsei peab sekkuma.

Ehkki uimastiennetust koordineerivad Eestis enim Sotsiaalministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium, osaleb mitmes ennetusprogrammis ka politsei. Kaasalöömine uimastiennetuses on Siseministeeriumi valitsemisalas järgmiste aastate jooksul oluline prioriteet ning märkimisväärne ressurss on eraldatud just ennetustööle, et vähendada alaealiste uimastitarvitamist. Niisuguse investeeringu põhjendus on, et teiste valitsemisalade ja sotsiaalpartneritega koos korraldatud laiapõhjaline ennetus annab lootust tulevikus sõltuvust ära hoida ning politsei reageerimisvajadust vähendada. Ligi 400 000 eurot eraldati Siseministeeriumi ennetusfondi, mille toel on plaanis 2013. aasta alguses uuendada politseitöö ennetusmudelit ning vähendada uimastiriske. Nende uute ennetustegevuste hulgas on 2013. aastaks planeeritud näiteks teavitustegevused lapsevanemate teadlikkuse ja oskuste arendamiseks, et nad seaksid oma lastele selgemad piirid.

Kaitse end ja aita teist

2013. aasta ennetustegevuste hulgas osaleb Politseija Piirivalveamet koos Päästametiga koolilastele mõeldud projektis „KEAT“ („Kaitse end ja aita teist!“), mille raames antakse muude tegevuste kõrval ka uimastiennetusele keskenduv õppetund. Projektiga jõutakse plaani kohaselt kõigi 6. klasside õpilasteni Eesti koolides. Uimastiennetuse osa sisu keskendub uimastitalasele teadlikkusele ning oskusele sotsiaalsele survele vastu seista ja öelda „Ei“. 2013. aasta märtsis alustatakse PPA Põhja prefektuuri eestvedamisel koostööprojekti „Puhas tulevik“ koos Tallinna Mustamäe linnaosa las-

tekaitsetöötajatega, et leida politseiga uimastite tõttu kokku puutunud alaealistele sobivaid sotsiaalteenuseid.

Kõrgetasemeline koordineerimine uimastiennetuse valitsuskomisjoni kaudu, kogukonna kaasamine politsei tehtavasse võrgustikutöösse ja teavitusse ning kriminaalpolitsei igapäevane töö uimastikaubanduse tõkestamiseks annavad kokku tõsise panuse uimastikahjude vähendamisse Eestis. Ühised ja koordineeritud pingutused saavad tähtsa sõnumi, et sõltuvuse vähendamine peab olema kogu ühiskonna ühine mure ning huvi.

5

Vabatahtlike kaasamine turvalisusse

” Vabatahtlikud ei asenda elukutselisi, vaid täiendavad nende tegevust, seovad kogukonda ja jõuametkondi ning saavad lahendada märgatava osa esmatasandi kriisiolukordadest.

Turvalist elukeskkonda loob Eestis nii kodanikuühiskond kui ka riigivõim. Kindlustunne algab iga inimese ja kodu turvalisusest, jätkub turvatunde loomisega kogukonnas ning jõuab sealt edasi politsei ja teiste riigiasutuste tööni. Inimesed ise on tähtsad partnerid nii siseturvalisuse loomisel kui ka selle toetamisel. Võtmetähtsusega on aga vabatahtlike päästjate, merepäästjate ning abipolitseinike töö.

Vabatahtlike kaasamisega päästetöösse ja korra-kaitsesse saab tuua lisajõude turvalisuse tagamiseks eelkõige abikaugetes kohtades ning suurendada inimeste vastutustunnet kogukonna ees. Võrreldes arenenud riigiga on Eestis vabatahtlike arv veel mitu korda väiksem. Vabatahtlikud ei asenda elukutselisi, vaid täiendavad nende tegevust, seovad kogukonda ja jõuametkondi ning saavad lahendada märgatava osa esmatasandi kriisiolukordadest.

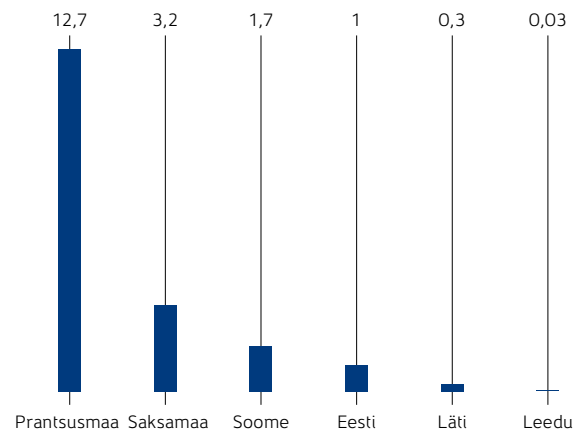
Vabatahtlike päästjate suurem roll

Eesti elanikkond väheneb ning üha enam inimesi kolib maa-asulaist elama linnadesse. Turvalist elukeskkonda soovivad inimesed aga kogu riigis, olenemata sellest, kas elukoht on linn või hajaasustusega maapiirkond. Linnastumise kõrval tuleb turvatunnet tagades arvestada muutusi rahvastiku rändes, ealises koosseisus, majanduses ja mitmes muus valdkonnas. Kõik need muudavad kutselise päästesüsteemi kõrval üha tähtsamaks vabatahtlike päästjate rolli.

Praeguse riikliku päästevõrgustiku 72 päästekomandot tagavad 93%-le elanikkonnast elupäästevõimekusega päästeteenuse kuni 15 minuti jooksul. Abikaugetes piirkondades, kuhu kutselise komando kohalejõudmine võtab aega kauem, on elanike arvu ja asustuse tihedust arvestades eriti olulised vabatahtlikud päästjad, kes aitavad luua turvalisemat elukeskkonda.

Aastaga 14 uut vabatahtlike päästekomandot

Lõppenud aasta detsembri seisuga tegutseb koostöös Päästeametiga Eestis juba 96 vabatahtlikku päästekomandot ja kaks reservpäästerühma kokku 1238 vabatahtlikku päästjaga. 2012. aasta mai algul sündinud riiklike päästekomandode ümberkorraldamisega andis riik tuge mitme uue vabatahtlike päästekomando tekele. Niisugune vajadus tekkis eelkõige Palamuse, Võnnu, Emmaste, Leisi, Puhja, Puka, Saku, Võsu ja Kanepi piirkonnas, mille kutselised komandod korraldati ümber just püsiva elupäästevõimekuse puudumise tõttu. 2012. aastal algas 14 uue vabatahtliku komando töö Palamusel, Sakus, Võsul, Emmastes, Leisil, Avinurmes, Lohusalus, Kallastel, Kirnas, Kuusalus, Puurmanis, Kädval, Murastes ning Kärmus.

Vabatahtlike päästjate arv 1000 elaniku kohta ELi riikides

Vabatahtlike päästekomandode elujõu tagamiseks on vaja pidevalt toetada uute vabatahtlike järelkasvu. Et vabatahtlik päästekomando oleks jätkusuutlik ja elujõuline, peaks komandos olema vähemalt 12 liiget. 2011. aasta lõpuks oli aga enam kui 12 liiget ainult igas viiendas abikauge piirkonna vabatahtlikus komandos. See

näitab, et ligi 80%-s abikaugete piirkondade vabatahtlikest komandodest peab riik toetama uute liikmete värbamist. Peale olemasolevatesse komandodesse liikmete värbamise on uusi liikmeid vaja ka uute vabatahtlike komandode moodustamiseks. 2013. aasta jooksul prognoosime, et vabatahtlike päästekomandode hulk kerkib üle 100 ning vabatahtlike päästjate hulk jõuab 1330ni, kellest 900 on koolitatud iseseisvalt päästetööl osalema. Niiviisi jõuab vabatahtlike päästjate arv ühe vabatahtliku päästjani 1000 elaniku kohta. Soomes on see näitaja 70% suurem – 1,7 vabatahtlikku päästjat 1000 elaniku kohta, mis räägib meie suurest arenguruumist. Sama suhtarvuni jõudmiseks peaks Eestis olema umbes 2200 vabatahtlikku päästjat.

Üks 2013. aasta oluline siht ongi uute vabatahtlike päästekomandode teke abikaugetes piirkondades. Soovime, et aasta lõpuks oleks nende arv suurenenud 2011. aasta 47-lt 61-ni. Tegutseme selle nimel, et kasvaks kohalike omavalitsuste hulk, kelle territooriumil on vabatahtlik päästekomando või kes toetab koos naaberomavalitsustega piirkonna vabatahtliku päästekomando tegevust. Kui 2011. aasta lõpus tegutsesid vabatahtlikud päästjad 71 omavalitsuses, siis on meie eesmärk jõuda 2013. aasta lõpuks 82 vabatahtlike komandoga omavalitsuseni.

Päästetööl kutseliste abistamise kõrval kasvab üha enam vabatahtlike roll ennetustegevuses, et vältida tule- ja veeõnnetusi ning säästa inimesid. 2012. aasta detsembri seisuga oli vabatahtlike korraldatud ennetustöö maht 1884 tundi, mis on võrreldav ühe täiskohaga teenistuja aastase töökoormusega. Näeme, et vabatahtlike ennetustöö mahu suurendamiseks on meil väga suur potentsiaal ja kasvuruum.

Riigi abi vabatahtliku pääste arendamisel

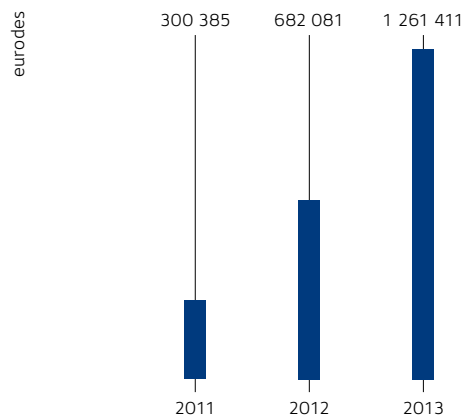
Viimaseil aastail on Siseministeerium astunud konkreetseid samme, et edendada vabatahtlike päästeala. 2010. aastal jõustunud uus päästeseadus lõi aluse vabatahtlike

” Üks 2013. aasta oluline siht on uute vabatahtlike päästekomandode teke abikaugetes piirkondades.

osalemiseks päästetööl. 2011. aasta sügisel alustasid igas päästkeskuses tööd koordineerijad, kes on vabatahtlike igapäevased koostööpartnerid ja kontaktisikud.

Järgmisena valmib 2013. aasta algul Siseministeeriumi, Päästeameti ja vabatahtlike päästjate esindusorganisatsiooni Päästeliidu koostöös valdkondlik strateegiadokument. See võtab kokku riigi seisukoha vabatahtliku pääste ja kutselise päästesüsteemi suhetumise kohta ning sõnastab eesmärgid, mida soovitakse järgmise nelja aasta jooksul saavutada.

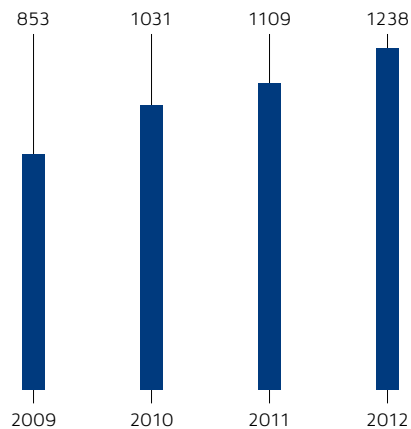
Valdkondi, mida need eesmärgid hõlmavad, on mitu. Eelmainitud vabatahtlike arvu ja ennetustöö mahu suurendamise kõrval on vaja õigusruumi kohandada olude muutumise järgi. Peale selle tuleb komandodele nende kestmiseks tagada rahaline tugi. Vabatahtlike maksimaalse võimekuse nimel peavad nad olema varustatud ajakohasema kaitsevarustuse ja tehnikaga. Vabatahtliku pääste valdkonna organiseerituse suurendamiseks tuleb edendada ühendustevahelise võrgustiku koostööd ning rõhutada ja edendada vabatahtliku pääste sotsiaalset rolli kogukondades.

Riigi poolt vabatahtlikku tegevusse (vabatahtlikud päästjad ja abipolitseinikud) suunatud raha

Summa on kolme aasta jooksul neljakordistunud.

” Abipolitseinikud on need kogukonna aktiivsed ja austatud liikmed, kellele on kodukandi ning riigi turvalisus südamelähedane.

Vabatahtlike päästjate arv Eestis

Abipolitseiniku laiem roll

Turvatunne põhineb ühistel positiivsetel väärtustel. Seetõttu on ülioluline, et ühiskonnas turvalisust loovate väärtuste kandepind oleks võimalikult lai ning väärtuste kandjaid võimalikult palju. Parafraseerides pisut Pareto 80 : 20 printsiipi³, võib väita, et 20% inimestest paneb toime 80% kõigist korrarikumistest, seega peaks 80% inimestest mõjutama seda probleemsemat viiendikku ühiskonnaliikmeid. See 80% ei saa tugineda üksnes riiklikele institutsioonidele. Siingi on võtmesõnad aktiivsus ühiskonnas ja vabatahtlikkus, mis aitavad suurendada kogukonnakeskset sotsiaalset turvatunnet.

Abipolitseinik pole pelgalt patrullis käija

Üks vabatahtlikus korrakaitse osalemise vorme on abipolitseiniku institutsioon. Tihti nähakse abipolitseinikku kitsalt aktiivse kodanikuna, kes osaleb politsei-

³ Itaalia majandusteadlane Vilfredo Pareto (1848–1923) on ühiskonnas ressursside jaotumist uurides täheldanud, et 20% elanikkonna käes on 80% rikkusest. Hiljem omistati mõnevõrra ekslikult Paretole üldine väide, et ühiskonnas vastutab 20% tegijast 80% tulemuste eest, mis sai tuntuks Pareto printsiibina.

ametniku kõrval politseilises tegevuses. Tegelikult on abipolitseiniku institutsiooni väärtus midagi palju enam kui pelgalt politseiametnikega koos patrullimine. See on turvalisust väärtustav mõtteviis. Eelkõige see, et abipolitseinikud on need kogukonna aktiivsed ja austatud liikmed, kellele on kodukandi ning riigi turvalisus südamelähedane. Nad on kogukonna liidrid ja kaasamõtledajad. Abipolitseinikud on õiguskorra suhtes tähelepanelikumad ning oskavad märgata pisiasju, millest võib tekkida hiljem suurem kahju, kui neile õigel ajal tähelepanu ei pöörata.

Eri riikides on abipolitseiniku institutsiooni käsitletud erinevalt. On riike, kus abipolitseinikud on samades õigustes politseinikega, aga neid rakendatakse üksnes erakorraliste sündmuste ajal. On riike, kus abipolitseinikud täiendavad politseilist jõudu ja osalevad politseilises tegevuses koos politseiga. Eesti on valinud kombineeritud tee. Meil saab rakendada abipolitseinikeid koos politseiga vahetus politseitöös ja ka iseseisvalt. Oleme veendunud, et iseseisva tegevuspädevuse andmine abipolitseinikele, kes on omandanud vajalikud oskused ja teadmised, on väga oluline. See lubab kogukonnakeskelt märksa rohkem panustada aktiivsesse korrakaitse. Peale klassikalise politseitegevuse on aktiivsed abipolitseinikud kaasatud aktiivsesse ennetustegevusse.

Rohkem aktiivseid abipolitseinikke

Siseministeeriumi soov ja eesmärk on, et abipolitseinike liikmeskond oleks võimalikult suur. Abipolitseiniku institutsioon peaks siduma kõiki neid inimesi, kes soovivad panustada korrakaitse, ning neid, kes ei saa oma töö või eraelu tõttu aktiivselt politseilises tegevuses osaleda, aga on valmis liituma aktiivse tegevusega, kui selleks on kriitiline vajadus. Teisisõnu on vaja moodustada abipolitseinike reserv. Abipolitsei reservis olevad inimesed saavad osaleda täienduskoolitustel ja muus aktiivses tegevuses, mis aitab luua ühist väärtust – turva- ja ühtekuuluvustunnet.

” Üksnes kogukonnakeskse sotsiaalse vastutuse suurenemine saab tagada tugeva sotsiaalse kontrolli ühiskonna positiivsete väärtuste ja normide toimimise üle.

Praegu ulatub abipolitseinike liikmeskond ligikaudu 1500 inimeseni, kellest poole moodustab reserv. Kui 2012. aastal oli Eestis üks aktiivne abipolitseinik 2139 inimese kohta, siis 2015. aastaks on eesmärk üks aktiivne abipolitseinik iga tuhande elaniku kohta. Selle suhtarvuni jõudmine on ambitsioonikas, kuid saavutatav ja lausa vajalik eesmärk.

Pikemas perspektiivis on vaja suurendada abipolitseinike tegevuse osakaalu just ennetustegevuses. Seega on eesmärgipärane, kui ennetussõnumi kandjana jõuab üks abipolitseinik 1000 inimeseni. Tugeva abipolitsei institutsiooni loomiseks on Politsei- ja Piirivalveametis ning prefektuurides alates 2011. aasta sügisest tööl koordineerijad, kelle ülesanne on ühiselt luua tugev väärtust loov institutsioon. Riik on eraldanud arvestatavaid summasid vabatahtluse arendamiseks, kuna ainult nii saab tuua abipolitseinike ridadesse senisest märksa rohkem Eesti turvalisusest ja tulevikust hoolivaid inimesi ning luua tugeva identiteediga, kokkuhoidva ja

turvalisuse valupunktidele reageeriva kogukonna. Üksnes kogukonnakeskse sotsiaalse vastutuse suurenemine saab tagada tugeva sotsiaalse kontrolli ühiskonna positiivsete väärtuste ja normide toimimise üle ning vähendada survet tagajärgedega tegelemisele.

Vabatahtlike merepäästjate areng

Kui 2011. aastal kehtestas parlament regulatsiooni, et kaasata vabatahtlikke päästjaid ja abipolitseinikke, siis loodi 2012. aastal õiguslik baas vabatahtlike merepäästjate tegevuseks. 1. septembril jõustunud politsei ja piirivalve seaduse muudatused sätestavad nii vabatahtlike merepäästjate õigused, kohustused, neile esitatavad nõuded ja väljaõppe põhimõtted kui ka hüved ning tagatised.

Politsei- ja Piirivalveamet sai sellega võimaluse kaasata vabatahtlikke merepäästjaid sise- ja territoriaal-

Foto: Helin Vaher/PPA

” Vabatahtlikud merepäästjad osalevad päästetöödel sõltuvalt läbitud õppe mahust kas koos politseiametnikuga või politsei ülesandel iseseisvalt.

Foto: Jaan Rõõmus/PPA

merel, Peipsi, Pihkva ja Lämmijärvel, Narva jõel ja veehoidlal ohtu sattunud või kaduma jäänud inimeste ning sõidukite otsimisse ja päästmisse. Vabatahtlikud merepäästjad osalevad päästetöödel sõltuvalt läbitud õppe mahust kas koos politseiametnikuga või politsei ülesandel iseseisvalt. Politsei tegevuses osalemise ajal on nad riigivõimu esindajad, kelle seaduslikke korraldusi peab täitma.

Vabatahtlikud merepäästjad on koondunud mittetulundusühingusse, kellega Politsei- ja Piirivalveamet sõlmib lepingu, et nende tegevust ja toetamist täpse-

malt korraldada. 2012. aasta lõpu seisuga toimuvad läbirääkimised Eesti Vabatahtliku Mere- ja Järvepäästega ning Eesti Priitahtliku Päästeliiduga. Pärast lepingute sõlmimist tunnustab PPA mittetulundusühingute liikmeid, kes vastavad seaduses sätestatud nõuetele vabatahtlike merepäästjatena.

Politsei- ja Piirivalveamet korraldas 2012. aastal 34 vabatahtlikule merepäästjale I astme baaskoolituse, lisaks on Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste alates 2011. aastast Euroopa Liidu vahenditega koolitanud umbes 70 vabatahtlikku merepäästjat.

6

Konservatiivne kodakondsus- ja migratsioonipoliitika

” 2012. aasta on näidanud, et Eesti on suuteline otsustavalt ja adekvaatselt reageerima ka immigratsioonisüsteemi kuritarvitamistele.

Eesti kodakondsus- ja migratsioonipoliitika lähtub põhiseaduse alusväärtustest ja põhimõtetest, sealhulgas rahvusriigi säilimise ning avaliku korra ja riigi julgeoleku kaitse teesidest, ent ka Euroopa Liidus kokku lepitud ühispoliitikast. Seadused, koalitsioonilepe ning valitsuse tegevusprogramm sisustavad need väärtused ja põhimõtted konkreetsete tegudega.

Eesti hästi toiminud kodakondsuspoliitika vundament on arusaam, et sünniga omandatud kodakondsus on õigus ja kodakondsuse andmine mittekodanikule privileeg, millega kaasneb usaldussuhe riigiga nii õiguste kui ka kohustuste näol. Selle eelduseks on kodaniku vastutustundlik suhtumine oma riigisse ning õiguskoolakas käitumine. Põhiseaduse järgi on Eesti Vabariigi kodanikul riigi suhtes lojaalsuskohustus ja riigikaitsekohustus ning samaaegu õigus elada Eestis ja saada riigi kaitset nii Eestis kui ka välisriigis.

Analüüsipõhine rändepoliitika

Kodanikul pole lubatud olla samal ajal muu riigi kodakondsuses, kuid riik paneb selle kohustuse täitmise kodanikule endale ega näe omalt poolt ette sundi ega karistusi. Seega tugineb mitmik kodakondsuse vältimine eeldusel, et Eesti kodanikud austavad Eesti õiguskorda ja käituvad õiguskoolakalt ka neid kohustusi täites, mida ei tagata riigipoolse sunniga.

Sisserändepoliitika lähtekoht on ära hoida nende välismaalaste Eestisse pääs, kes ohustavad avalikku korda, riigi julgeolekut või sotsiaalset ja kultuurilist toimimist. Samas oleme avatud nendele, kes toovad ühiskonnale selget lisaväärtust ning kelle siinviibimine on kooskõlas avalike huvidega. Tervikliku rändepoliitika kujundamine arvestab analüüse ja koostööd sotsiaalpartneritega.

Lähtudes Eesti põhiseadusest ning jagades Euroopa Liidu ühiseid väärtusi, kujundab Eesti oma migratsioonipoliitikat kooskõlas Euroopa Liidu poliitikaga. Eesti migratsioonipoliitika on juhtinud rändevooge, soodus-

tades nende välismaalaste Eestisse elama asumist, kes on valmis ning võimelised panustama Eestis majanduse, teaduse, hariduse ja kultuuri arengusse, ning püüdes ära hoida nende välismaalaste Eestisse saabumist, kes võivad ühiseid väärtusi ohustada.

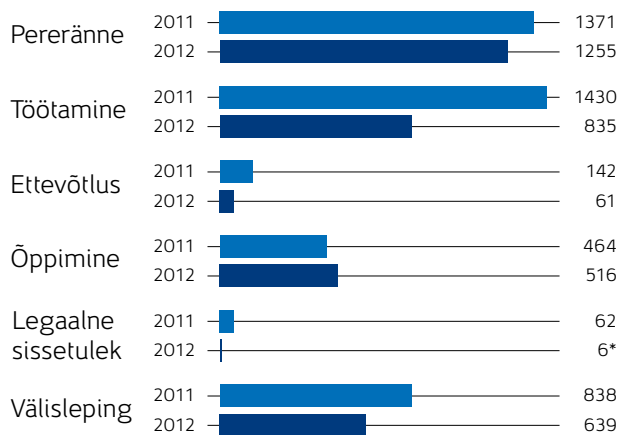
Kuritarvitustest on õpitud

2012. aasta on näidanud, et Eesti on suuteline otsustavalt ja adekvaatselt reageerima ka immigratsioonisüsteemi kuritarvitamistele. 1. juulil jõustunud välismaalaste seaduse muudatused, mis tehti 2011. aastal ilmnunud elamis lubade väärkasutuse edasiseks vältimiseks, on osutunud tõhusaks.

2011. aasta kevadel ilmnis, et elamis luba töötamiseks äriühingu juhtorgani liikmena taotleti enamjaolt selleks, et saada lihtsamalt õiguslik alus Eestis elada või Schengeni alal viibida. Esmalt peatas siseminister määrusega sel alusel elamis lubade andmise, lubades piirarvu raames elamisloa anda eelkõige oskustöölisele ning ettevõtjatele. Niiviisi hoiti ära ka piisava legaalse sissetuleku olemasolul elamisloa väärkasutus.

Politsei- ja Piirivalveameti tõhustatud kontrolli tulemusel jäi rahuldumata mitu ettevõtluseks esitatud elamisloa taotlust, sest taotlejad ei suutnud tõendada tegelikku investeeringut ega äritegevust Eestis. Samaaegu töötas Siseminister koos partneritega kiirelt välja välismaalaste seaduse muudatused, millega täiendati töötamiseks ja ettevõtluseks väljastatava tähtajalise elamisloa tingimusi. Kehtetuks tunnistati ka varasem alus elamisloa väljastamiseks piisava legaalse sissetuleku olemasolu korral.

” Seadusemuudatuse toimimist näitab asjaolu, et juhtorgani liikmena töötamiseks antud elamislubade väljastamine on hüppeliselt vähenenud, 2011. aasta 580 elamisloalt 40 loani 2012. aastal.

* Kehtetu alates 01.07.2012

2011.–2012. aastal väljastatud elamisloade aluste kaupa

2012. aasta 1. juulil jõustunud välismalaste seaduse muudatuste tulemusena vähenes märgatavalt ettevõtluseks väljastatud elamislubade arv.

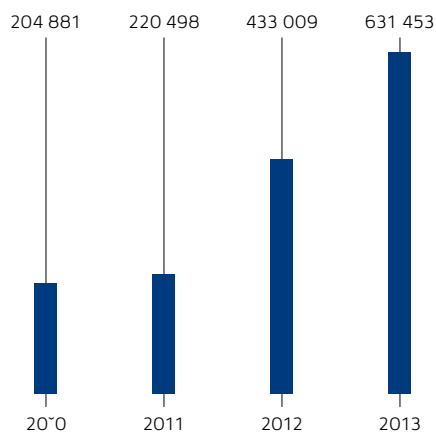
Seadusemuudatuse tõhusust näitab asjaolu, et juhtorgani liikmena töötamiseks antud elamislubade väljastamine on hüppeliselt vähenenud, 2011. aasta 580 elamisloalt 40 loani 2012. aastal. Politsei- ja Piirivalveamet on tõhustanud elamislubade järelkontrolli, et veenduda elamisloa eesmärgipärasest kasutamisest selle kehtivusajal. Politsei- ja Piirivalveameti loodud elamisloa taotluste läbivaatamise komisjoni kaasati ka majandusvaldkonda tundvad eksperdid. See tagab senisest põhjalikuma menetluse, mille tagajärjel saavad Eestisse elama asuda need inimesed, kes aitavad kaasa Eesti majanduse arengule. Riigipoolne kiire ja otsustav tegutsemine elamislubade väärkasutuse avastamise järel on oluline ka uute sarnaste ürituste ärahoidmiseks.

Positiivne hinnang piirivalvepoliitikale

2012. aastal leidis veenvalt kinnitust Eesti senise piirivalvepoliitika asjakohasus, kui hinnati Eesti vastavust Schengeni nõuetele. Hindamise tulemusel tõdeti,

et Eesti täidab täielikult ühiseid reegleid kõigis hinnatud valdkondades – õhupiiril, merepiiril, politseikoostöös ja andmekaitstes. 2013. aastasse jääb veel viisade väljastamise ja konsulaarkoostöö ning maismaapiiri hindamine.

Osa konservatiivsest kodakondsus- ja migratsioonipoliitikast on isikut tõendavate dokumentide väljastamine kliendikesksel ja tõhusal moel. 2012. aastal suurenes hüppeliselt kehtivusaja lõppemise tõttu väljavahetatavate isikut tõendavate dokumentide arv. Seades eesmärgiks, et ooteaeg Politsei- ja Piirivalveameti teeninduses peab jääma vahemikku 15–30 minutit, tehti olulisi muudatusi isikut tõendavate dokumentide sujuvaks taotlemiseks, menetlemiseks ning väljastamiseks.

2010.–2012. aastal siseriiklikult väljastatud isikut tõendavate dokumentide arv, prognoos aastaks 2013

Tõhus muudatus on ootejärjekorra juhtimise süsteemi kasutusele võtmine, mis võimaldab isikul broneerida endale Politsei- ja Piirivalveameti kodulehel sobiv teenindusaeg ja selleks ajaks kohale tulles kohe teenindaja poole pöörduda. Seatud ooteaegade järgimiseks võeti lisaks tööle üle poolesaja koosseisuvälise teenindaja, sealhulgas asusid Tallinna ning Tartu kodakondsus- ja migratsioonibüroo teeninduspunktides

” Ühtsel sisepiirideta Schengeni alal avaldab ühe liikmesriigi tegevus olulist mõju teistelegi liikmesriikidele, seepärast on vastutustundlik suhtumine rändevoogude juhtimisse iga liikmesriigi kohustus.

tööle saaliteenindajad, kes juhendavad ning nõustavad vajaduse korral kliente teenindussaalide ja fotobokside juures. Avati ka täiendavad kodakondsus- ja migratsioonibüroo teeninduspunktid Otepääl ning Elvas. Suurematesse teeninduspunktidesse, Tallinnasse ja Tartusse, on paigaldatud kliendarvutid riigilõivu tasumiseks ning lisatud uusi fotobokse. Kuigi 2013. aastal suureneb koormus klienditeenindustes veelgi, on Poliitsei- ja Piirivalveametil ülesanne säilitada endiselt ooteaeg klienditeenindustes 15–30minutilisena, et tagada inimestele kliendisõbralik ja sujuv isikut tõendava dokumenti taotlemine ning väljastamine.

Juhitud migratsioonivood

Konservatiivse kodakondsus- ja migratsioonipoliitika osaks on migratsioonivoogude juhtimine ja paindlik kohanemine keskkonnast tulenevate muutustega, mis nõuavad konkreetseid tegusid, et kaitsta põhiseaduslikke väärtusi ning täita poliitilisi eesmärgi.

Eesti majanduse konkurentsivõime suurendamiseks on Vabariigi Valitsus seadnud ülesande luua soodne keskkond tippspetsialistide, teadlaste, oskustöötajate ja välisüliõpilaste Eestisse tulemiseks. Nii on Siseministerium alustanud 2012. aastal välismaalaste seaduste väljatöötamist, kaasates sellesse peale asjassepuutuvate ministeeriumide rohkesti koostööpartnereid, nagu Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Tööstuste Keskliit, Eesti Ametiühingute Keskliit ja Rektorite Nõukogu ning avalik-õiguslike ülikoolide esindajad.

Juhitud immigratsioonipoliitika eeldab nii põhiseadusest kui ka Vabariigi Valitsuse tegevuskavast tulevatele eesmärkidele vastava immigratsioonipoliitika kujundamist, mis muudaks struktuurselt avatumaks need rändeliigid, mis panustavad eelkõige toodud eesmärkide täitmisesse.

Avatud struktuurne immigratsioonipoliitika eeldab eeskätt atraktiivse sotsiaalse ja majandusliku keskkonna loomist, asjakohast kohanemisprogrammi ja tugivõr-

gustikku ning sõbraliku keskkonna kuvandi loomist ja tutvustamist.

Koos partneritega määrab Siseministerium, millised välismaalased on Eestisse eelkõige oodatud. Seejärel loome koos paindliku süsteemi, mis soodustab nende Eestisse elama asumist ning võimaldab ära hoida ja tõkestada elamislubade väärkasutust. Ühtsel sisepiirideta Schengeni alal avaldab ühe liikmesriigi tegevus olulist mõju teistelegi liikmesriikidele, seepärast on vastutustundlik suhtumine rändevoogude juhtimisse iga liikmesriigi kohustus. Ühiselt koostööpartneritega on võimalik luua meetmed, mis aitavad vältida väärkasutusi ning tagada Eesti usaldusväarsuse Euroopa Liidus.

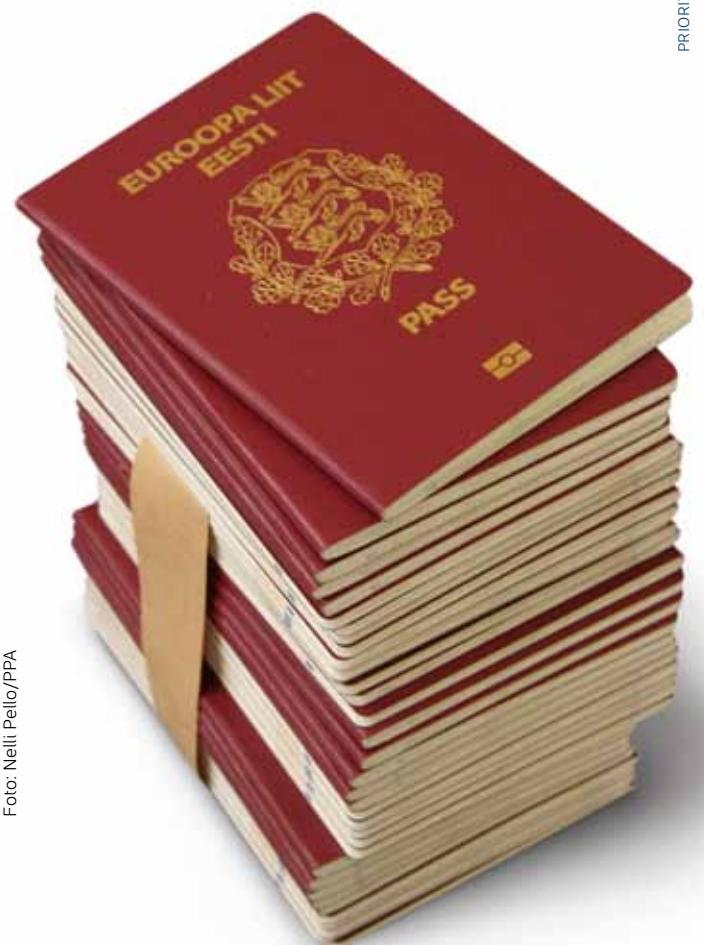

Foto: Nelli Pello/PPA

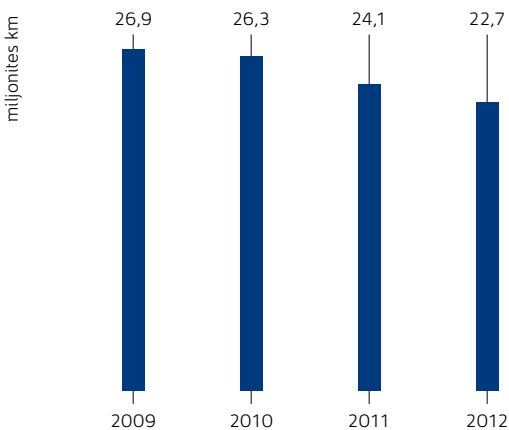
7

Siseturvalisuse kvaliteetne ja säästlik juhtimine

”Avalikus sektoris on äärmiselt tähtis mõtteviis, kus igapäevase suure töökoormuse sees ei unustata hetkekski tegevuste kaugemat eesmärki.

Siseministeriumi valitsemisala on ligi 10 500 töötaja, 7000 arvutitöökohta, 400 füüsilise tegevuskoha, 2000 sõiduki, autonoomse raadiosidesüsteemi, lennukite, helikopterite, laevade ning muude spetsiifiliste tehniliste vahenditega suurim organisatsioon Eestis. Ainuüksi valitsusala maismaasõidukite läbisõit 2012. aastal ulatus kokku 22,7 miljoni kilomeetrini. Meie väga erinevaid ressursimahukaid ülesandeid täites tuleb iga vahendit kasutada nutikalt. Ühelt poolt tähendab see head hoolitsemist vahendite ja ressursside eest, teiselt poolt jälgimist, et kallimad vahendid oleksid pidevalt kasutuses. Samaaegu peab meie töö iseloomu tõttu olema meil alati reserve ja võimalusi juhuks, kui iga päev kasutuses olevad vahendid läheksid rikki – tulekahjud peab saama kustutada, kurjategijad tabada ning ebaseaduslikud piiriületused tõkestada hoolimata kella- või aastaajast.

Maismaasõidukitega läbitud kilomeetrid

Kvaliteet algab juhtimisest

Siseturvalisuse kvaliteetne ja säästlik juhtimine on omavahel tasakaalustavad põhimõtted. Eesmärk on pakkuda meie käsutusse antud vahenditega kvaliteetset teenust. Selleks peame alati olema nõudlikud enda tegevuse ja vahendite vastu. Teiselt poolt on meie eesmärk teha seda säästlikult ning targalt.

Kui ettevõtet sunnib enda vastu nõudlik olema konkurents, siis avalikus sektoris turu „nähtamatu käsi“ puudub ning rahulolematu klient ei saa lihtsalt teenusepakkujat vahetada. Seetõttu saab avalikus sektoris nõudlikkus iseenese teenusekvaliteedi vastu lähtuda juhtidest, veelgi enam aga töötajaist endist. Kõige lihtsamalt väljendub nõudlikkus selles, et iga töötunni kohta tuleb küsida, kas tehakse õiget asja õigel moel. Avalikus sektoris on äärmiselt tähtis mõtteviis, kus igapäevase suure töökoormuse sees ei unustata hetkekski tegevuste kaugemat eesmärki.

2012. aasta tähtsamad projektid

Multifunktsionaalse reostustõrjelaeva PVL-101 Kindral Kurvits hankimine

Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni liikmena täidab Eesti HELCOMi merereostustõrje nõudeid. Eesti vastutusala ohustatumad piirkonnad on Läänemeri ja Soome laht, kus ristuvad Vene, Soome, Rootsi ning Eesti sadamatesse viivad laevateed.

Siseministeriumi juhtimisel soetati Politsei- ja Piirivalveametile augustis 32 miljonit eurot maksnud multifunktsionaalne reostustõrjelaev PVL-101, mis sai Eesti kutselise piirivalve ülesehitaja ning esimese ülema auks nimeks Kindral Kurvits. Euroopa Regionaalarengu Fondi toel hangitud laev hakkab tegema ennetus- ja seiretööd, et takistada merekeskkonna tahtlikku reostamist. Laeva soetamiseks kulus kokku kuus aastat.

Laev võib oma vastutusalas sündmuskohale jõuda kuni kuue tunniga ning alustada tööd 12 tunni jooksul alates õnnetuse toimumisest. Laeva meeskonna suurus on tavaloludes 12 kuni 14 inimest, kuid mereõnnetuse korral võib laev pardale võtta vähemalt 150 inimest. Uus laev võimaldab pääste- ja reostustõrjetöid teha ka väga rasketes ilmastikuoludes ning liikuda keemiaõnnetuse piirkonnas.

” Senine kogemus on tõestanud, et koos RKASiga tegutsedes on tulemuseks saadud funktsionaalne ja asjakohane kinnisvara, mida on sobivalt hallatud.

Foto: Jaan Rõõmus/PPA

Aastate jooksul on kujunenud traditsiooniks, et presidendi abikaasa on täitnud austavat rolli piirivalvelaevade ristiemana. Uue PVL-101 ristiema on proua Evelin Ilves.

Uued hooned Jõhvis, Jõgeval ja Kuressaares

2012. aastal rajati koos Riigi Kinnisvara ASiga Jõhvis, Jõgeval ja Kuressaares uued siseturvalisuse asutuste ühishooned. See parandas töötajate olusid, tagas kinnipidamiskohtadele esitatud nõuded ning vähendas kinnisvara üldkulusid. Paranes ka avaliku teenuse kättesaadavus elanikele, sest varem pillutatult paiknenud asutused on nüüd ühes asukohas.

Aprillis valmis Jõhvis ligi 8500ruutmeetiline ühishoone Politsei- ja Piirivalveameti Ida prefektuurile, Päästeameti Ida päästekeskusele, Häirekeskuse Ida keskusele, Siseministeriumi infotehnoloogia ja arenduskeskusele ning Kaitsepolitseiameeti Ida osakonnale. Hoones asub Eesti esimene ühine Häirekeskuse ning Politsei- ja Piirivalveameti juhtimiskeskuse töösaal, kus lahendatakse numbrit 112 ja 110 hädaabikutseid. Uue töökorraldusega paranes oluliselt info vahetamise ja edastamise kiirus.

Jõgeval avati enam kui 2000 ruutmeetri suuruse pinnaga uus kohtu- ja politseihoone, milles said nüüdisaegsed tööruumid kohus, kriminaalhooldus, kinnistusosakond, Politsei- ja Piirivalveameti Jõgeva politseijaoskond ning kodakondsus- ja migratsioonibüroo Jõgeva teenindus.

Kinnisvara üleandmine Riigi Kinnisvara ASile

2012. aastal andis Siseministerium Riigi Kinnisvara ASile (RKAS) üle Päästeameti 63 kinnisvaraobjekti ning Politsei- ja Piirivalveameti 9 kinnisvaraobjekti koguväärtusega 7 460 600 eurot. See vabastab ametid kinnisvara haldusega tegelemisest ning lubab keskenduda oma põhitegevusele. Võõrandamine on aidanud ka ministeeriumi ja haldusala eelarveid paremini planeerida.

Senine kogemus on tõestanud, et koos RKASiga tegutsedes on tulemuseks saadud funktsionaalne ja asjakohane kinnisvara, mida on sobivalt hallatud. Tänu RKASi kaasamisele kasutavad haldusala asutused nüüd vara, mille funktsionaalsus vastab asutuste spetsiifilistele vajadustele ning mille haldamine on hästi korraldatud. Kokku on Siseministerium RKASile alates 2009.

” Suvel valmib Kuressaares Politsei- ja Piirivalveameti lennusalga Saaremaa baas ning Lääne prefektuuri Kuressaare kordonihoone.

aastast üle andnud 180 kinnisvaraobjekti, mille väärtus on üle 5,4 miljoni euro.

Häirekeskuse ja politsei ühine töösaal Pärnus

Oktoobris kolisid ühisesse töösaali Pärnus ümber varem eraldi paiknenud Häirekeskuse Lääne keskus ning Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri juhtimiskeskus. See oli Jõhvi järel teine töösaal, kus hädaabinumbreile 110 ja 112 tehtavaid kõnesid võetakse vastu ühes ruumis.

Samm ühise kaldabaasi poole

Siseministerium on aastaid otsinud võimalusi luua oma valdkonna ameteile ühine kaldabaas Tallinnas. Nüüdseks on sõlmitud põhimõtteline kokkulepe, et Politsei- ja Piiri-

valveameti kodusadamaks saab Veeteede Ameti Hundi-
pea sadam. See tagab laevadele parema kaldatoetuse sadamateenistuses, ühtlasi välditakse üle 20 miljoni euro suuruse investeeringu tegemist Süsta sadama taristusse. Säästetud rahaga suurendatakse olemasolevate ujuvahendite efektiivsust projektiga „Laevad merele“.

Suured üleriigilised ühishanked

Siseministerium on ministeeriumide võrdluses üks suuremaid ostjaid ning enim ühishankeid korraldanud valitsusasutus Eestis. Lõppenud aastal korraldas ministerium kaks suurt üleriigilist ühishanget kütuse ja joogivee ostmiseks, millega on saanud liituda kõik riigiasutused Eestis. Kulude kokkuhoiuks on asutusteüleste ühishangete korraldamine riigi eelistatud suund.

Foto: Irina Mägi

” Teenuspõhise juhtimisarvestusega muudetakse juhtimine eesmärgipärasemaks ja kulud selgemaks.

Siseministerium tegi kütusehankega ühinemise ettepaneku kõigile ministeriumidele ja nende valitsemisala asutustele, samuti riigikantseleile, riigikohtule ja riigikontrollile. Kaheaastase raamlepingu kohaselt ostavad asutused kokku ligi 6,47 miljonit liitrit bensiini ning 6,1 miljonit liitrit diislikütust.

IT-agentuur on edukalt füüsiliselt maale toodud

Märtsikuus tuli Tallinnas esimest korda kokku Euroopa Liidu suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise ameti haldusnõukogu ning langetas ameti käivitamiseks hulga vajalikke otsuseid. Nüüdseks on otsustatud selle pika ja keerulise nimega ameti akronüümina kasutusele võtta eu-LISA.

1. novembrist asus Tallinnas koos esimeste ametnikuga tööle ameti peadirektor Krum Garkov ning 1. detsembrist on amet täiesti tegutsev. Eesti lubaduse põhjal kandideerida peakorterimaaks on Eesti andnud ameti käsutusse tööruumid, mis esialgu on ajutised. 2013. aastal otsitakse ametile päris oma asukoht.

Tugi- ehk siseteeused

Tugi- ehk siseteeused, mis toetavad igapäevast politsei- ja päästetööd (nt raamatupidamine, kinnisvara hooldamine ning personalitöö), hakkavad juhinduma ühtselt arusaamast, mille sündimiseks alustati suvel analüüsi ühiste siseteeuste keskuse (ÜSK) loomise vajalikkusest.

Valitsemisala asutustes ühtlustati siseteeuste nimetused ja nende töö, et luua alus asutuste võrdlemiseks. Sõnastati ka siseteeuste poliitika põhimõtete eelnõu, mille järgi on siseteeuste eesmärk toetada säästlikult ja tõhusalt põhiteenuseid.

Siseteeuste ühtlustamine eeldab ka teenuste lihtsustamist. Neid peaks tsentraalselt juhtima asutus või lausa siseteeuste omanik kogu haldusala üleselt.

Teenuspõhine juhtimine, eel- ja kuluarvestus

2012. aastal jätkati Siseministeriumi valitsemisala teenuspõhise juhtimise projekti. Päästeamet, kes alustas seda juba 2008. aastal, on praeguseks kirjeldanud oma põhiteenuseid ning loonud esmase versiooni tegevuspõhisest kulumudelist, mis on eelduseks teenuste hinna kujundamisel.

Teenuspõhise juhtimisarvestusega muudetakse juhtimine eesmärgipärasemaks ja kulud selgemaks. 2012. aasta lõpuks koostati Siseministeriumi valitsemisala teenuste kataloog, mis hõlmab nii põhi- kui ka siseteeuseid ning kus on kirjeldatud teenuste protsessid ja alamprotsessid.

Parem koolitus valitsemisalas

2012/2013. õppeaastal taastati Sisekaitseakadeemias politseivaldkonna kutseõpe, kus on politseiametniku õppekava ning piirivalvuri õppekava. Kutseõppega on igale ametikohale tagatud vajalik erialane ettevalmistus. Päästeteenistuse kõrghariduse õppekava korrigeeriti sisuliselt ning lühendati seniselt 4aastaselt õppelt 3aastasele. Muudatus lubab paindlikumalt ja kiiremini anda piisava ettevalmistuse töötada päästeteenistujana.

Foto: Sisekaitseakadeemia erakogu

” Kulude kokkuhoiuks on asutuste-
üleste ühishangete korraldamine
riigi eelistatud suund.

Sisekaitseakadeemia Ida-Virumaale viimise analüüs

Vabariigi Valituse tegevusprogrammi järgi on aastate 2011–2014 eesmärk parandada korra-kaitsjate väljaõpet ning kaaluda Sisekaitseakadeemia rajamist Ida-Virumaale. Pärast asukoha võimaluste ja ehitismaksumuse kaalumist andis valitsus Siseministeeriumile ülesande jätkata koos Rahandusministeeriumi ja RKASiga akadeemia Ida-Virumaale üleviimise analüüsi. Nüüdseks on tehtud ka avalik päring, et leida Sisekaitseakadeemiale Ida-Virumaal sobiv asukoht.

Ministeerium koostab akadeemia kolimise finants- ja tegevuskava nii, et õppeasutus toimiks kvaliteetse ning uuendusliku rahvusvaheliselt tunnustatud sisejulgeolekualase õpi-, teadus- ja arenduskeskusena.

2013. aasta plaanid

2013. aasta jaanuaris kolivad Narvas uude hoonesse Narva politseiijaoskond ja Päästeameti Ida päästekeskus.

Suvel valmib Kuressaares Politsei- ja Piirivalveameti lennusalga Saaremaa baas ning Lääne prefektuuri Kuressaare kordonihoone. See suurendab Lääne-Eestis märgatavalt kopteriga reageerimise võimekust: abi vajavad inimesed toimetatakse Tallinna või Tartu haiglatesse märksa kiiremini, sest säästetakse kopteri 60minutiline lennuaeg Tallinnast Kuressaarde. Ka Lääne prefektuuris tagatakse kiirem reageerimine elupääste- ja piirijuhtumele.

2013. aastal hakatakse Siseministeeriumi siseturvalisuse asutustele projekteerima ühiseid haldushooneid Sillamäel, Kohtla-Järvel ning Kiviõlis.

Jätkub elupäästevõimekuse tugevdamine, millele loodi eeldused 2012. aasta riigieelarvega ning päästekomandode võrgu korrastamisega. Sealhulgas hakatakse päästekomandodele uusi hooneid ehitama Tartus Annelinnas ja Tallinnas Lasnamäel.

Ettevalmistusi tehakse üleminekuks ühele hädaabibrile 112 alates 2014. aasta lõpust. See hõlmab nii Häirekeskuse Tallinna ja Tartu uute hoonete ehituse alustamist kui ka investeringuid ühtsesse hädaabikõnede süsteemi.

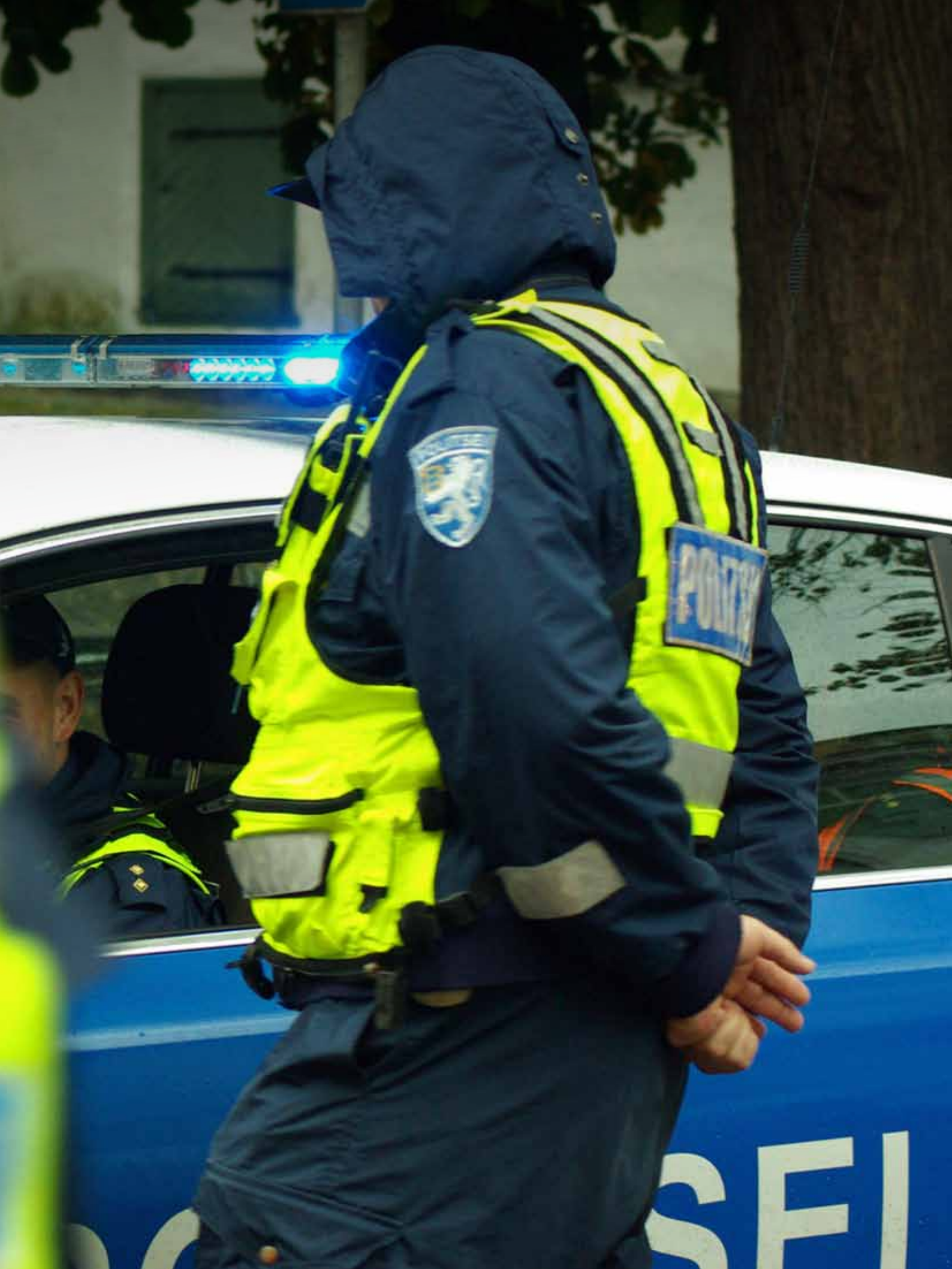
2013. aastal jätkatakse teenusepõhise juhtimise eel- ja kuluarvestuse projekti. Esmalt täpsustatakse teenuste sisu ja vastutust – igale teenusele koostatakse teenuse kaart, kus on kirjas teenuse parameetrid ning nende mõõtmise süsteem. Teiseks luuakse kuluarvestuse süsteem, mis võimaldaks alates 2014. aastast määrata teenuste kulusid ning alates 2015. aastast koostada teenuste põhjal ka valitsemisala eelarvet. Järgmistel aastatel täpsustatakse teenusepõhise juhtimise mudelit ning võetakse kasutusele teenuste haldamise infosüsteem, mis oleks integreeritud teiste valitsemisalas kasutatavate infosüsteemidega.

„Turvalisuspoliitika põhisuundade
aastani 2015“ täitmise

TEGEVUSARUANNE

2012. aasta kohta

Järgnev aruanne annab ülevaate Riigikogus 10. juunil 2008. aastal
heaks kiidetud „Turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015“
eesmärkide täitmisest ja olulisematest arengusuundadest 2012. aastal.

1

Turvalisem tunne

Inimeste turvatunde tagamiseks on vaja nii riigi võimekust kuritegudele reageerimisel, sotsiaalsel kontrollil kui ka inimeste aktiivset osalemist korrakaitsetegevuses. Üksnes nende tegurite koosmõjus saab kuritegusid tõhusalt ära hoida ning neile kiirelt reageerida.

2012. aastal vähenesid avaliku korra rasked rikkumised 218 võrra, kolme aastaga on need kahanenud enam kui poole võrra. Samal ajal kasvas aga 2011. aastaga võrreldes kehaliste väärkohtlemiste toimepanek avalikus kohas. Üks statistilise näitaja kasvu põhjusi on selle kuriteoliigi prioriseerimine 2012. aastal, mil koos Justiitsministeeriumiga otsustati, et ükski säärane juhtum ei tohi jääda tähelepanuta. Enamasti pannakse niisugused kuriteod toime kas eluruumis või avalikus ruumis. Tavaliselt on kehalise väärkohtlemise juhtumid seotud joobeseisundiga, valdavalt sünnivad seesugused kuriteod nädalavahetustel ja öistel aegadel.

Kuigi korrakaitsete patrulltoimkondade väljapaneku poolest on politsei jäänud 2010. aasta tasemele, on oluliselt vähenenud väljakutsete arv (2010. aastal 224 000, 2012. aastal 174 000), mis on kaasa toonud väljakutsele reageerimise aja lühenemise.

Kehalise väärkohtlemise toimepanemise kohad 2011. ja 2012. aastal

	2011	2012
Korter/eramu	1632	2472
Avalik koht/tänav	1209	1306
Meelelahutusasutus/söögikoht	203	332
Kinnipidamiskoht	21	7

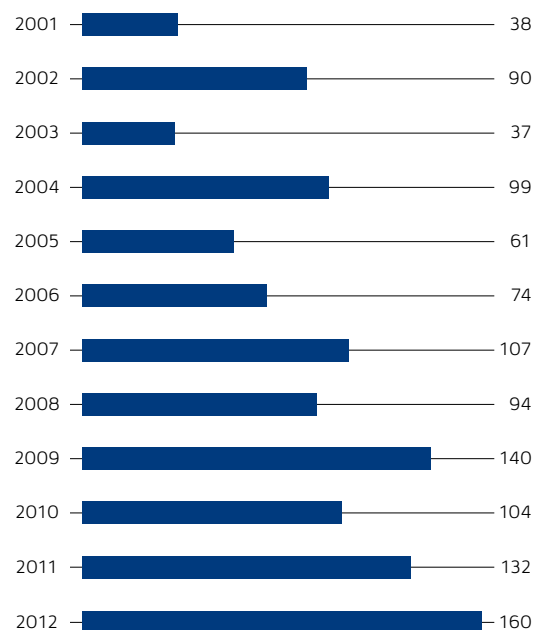
Isikuvastased kuriteod

Kui tapmise ja mõrva tagajärjel hukkus 2009. aastal 69 inimest, siis 2010. aastal oli see näitaja 56, 2011. aastal 65 ning 2012. aastal 55, mida saab pidada positiivseks tulemuseks. Olmetapmisi oli 2012. aastal 20. Raskete

tervisekahjustuste tekitamine on jäänud 2011. aastaga võrreldes samale tasemele.

Narkokuriteod

Narkokuritegevuse ühiskonnaohtlikkus seisneb tõigas, et see toodab enda ümber muudki liiki kuritegevust ning ohustab otseselt heaolu ja turvalisust ühiskonnas. Viimase tosina aasta jooksul on Eestis narkootikumide tarvitamise tõttu surnud 1136 inimest, neist 2011. aastal 132 ja 2012. aastal juba 160 inimest.

Narkosurmade dünaamika aastail 2001–2012

2012. aastal konfiskeeriti 166 062,109 grammi narkootilisi ja psühhotroopseid aineid ning nende lähteaineid, mida on ligi veerandi võrra rohkem kui 2011. aastal. Prioriseerimise tulemusena on oluliselt suurenenud fentanüüli ja metamfetamiini konfiskeerimine, mär-

gatavalt suurenes ka kokaiini konfiskeerimine. Kanepit on leitud eelmise aastaga võrreldes vähem. Eesti narkoturg on maailma mastaabis väike ning üks või kaks olulist konfiskeerimist võib muuta üldist seisu ja vähendada narkootilise aine kättesaadavust.

Üks 2012. aasta tähtsamaid suundumusi on sünteetilise heroïini ehk fentanüüli levik. Üliohtlikku narkooti-

list ainet tuuakse riiki vedelal kujul peamiselt Venemaalt ning töödeldakse kohapeal müügiks. Fentanüül oli 2012. aastal üks peamisi narkosurmade põhjusi, sest tegemist on kange narkootilise ainega, mille üledo-seerimine on ääretult lihtne. Sestap jääb fentanüül ka järgmistel aastatel üheks peamiseks prioriteetseks nar-koaineks, mille levikut tuleb otsustavalt tõkestada.

8. Väheneb elanikkonna hirm sattuda avalikus kohas rünnaku ohvriks.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
8.1. Elanikke teavitatakse koh-tadest ja aegadest, kus ja millal on oht sattuda rünnaku ohvriks, samuti igapäevaste võimalustest osutada turvalisuse tagamisel kaasabi.	<p>2012. aasta süüteoennetustegevuse aastaplaani järgi korraldati teavituskam-paaniaid järgmistel teemadel:</p> <ul style="list-style-type: none">• alaealiste poolt ja alaealiste suhtes toime pandud süüteod;• lähisuhtevägivald;• inimeste säästmine;• avalikku rahu rikkuvad süüteod;• sõltuvusainete tarvitamisega seotud süüteod;• varavastaste süütegude ennetamine;• internetis ohutu käitumine;• liiklusrikkumised vastavalt liiklusjärelvalve plaanile. <p>2012. aastal esinesid korrakaitsepolitseinikud meedias artiklite ja sõnavõttudega peamiselt erinevate süütegude ennetamise teemal kokku 1715 korral (2011. aastal 1830 korral).</p>
8.2. Parandatakse politsei kui üldkorrakaitseorgani nähtavust avalikes kohtades patrullimisel ja tagatakse väljakutsete kiire teenindamine.	<p>Keskmine korrakaitsepolitsei patrulltoimkondade väljapanek 2012. aastal oli 92,48.</p> <p>Varasuvise arvamusuuringu tulemused näitavad, et rahulolu politsei tegevusega on kasvanud keskmiselt kõigis regioonides (64%-lt 70%-le). Rahul ollakse nii töö, suhtlemisuskuse, tegutsemise tulemuslikkuse kui ka ametialaste oskustega.</p>
8.3. Suurendatakse politsei-asutustes analüüsipõhist patrullitööd, et korrakaitsele eraldatava ressursiga saavutada maksimaalset mõju inimeste turvalisuse tagamisel.	<p>2012. aasta algusest rakendatakse õigusrikkumiste ruumi-aja analüüsil põhinevat patrullide väljapaneku mudelit, mis on abivahend patrulltoimkondade töö planeerimisel.</p> <p>Detsembris valmis Politsei- ja Piirivalveametis patrullide simulatsiooni mudel, mis võimaldab arvutada väljakutsete teenindamiseks kuluvat aega.</p>
8.4. Luuakse kohaliku oma-valitsuse tasandil toimivad koostöövõrgustikud, et mõju-tada riskirühmi õiguskuulekalt käituma.	<p>2012. aastal oli turvalisusega tegelevaid komisjone 162 omavalitsusüksuses.</p> <p>Väiksemates valdades, kus komisjoni moodustatud ei ole, tehakse sotsiaalset ennetustööd erinevate koostöövõrgustike kaudu, kus osalevad ka piirkonna politseiametnikud.</p>

9. Väheneb isikuvastaste kuritegude arv, pööratakse erilist tähelepanu tapmistele ja mõrvade ning alaealiste vastu toime pandud kuritegude arvu alandamisele.

TPPSi eesmärk

Tegevused 2012. aastal

**9.1. Korraldatakse meedia-
kampaaniad kooli- ja lähisuhte-
vägivallast kui probleemist
teavitamiseks ja hoidumiseks.**

Koolitati lasteaedade töötajaid, et nad tunneksid ära ning oskaksid abistada väärkoheldud lapsi. Valmis voldik koostööpartnerite kontaktidega. Koolitusest võttis osa 400 lasteaia töötajat Harjumaal.

Prefektuurid korraldasid põhikoolinoorte seas projekte, et hoida ära kiusamiskäitumist ning parendada koolipersonali koostööd probleemiga tegelemisel, eeskätt kiusamise varajasel märkamisel ja sekkumisel. Valmis töövihik õpetajatele, noortelt noortele film „Koolivägivald“ jt materjale, mis abistavad õpilaste seas kiusamiskäitumise märkamist ning annad juhiseid väärkoheldud lapsest teavitamiseks. Projektides osales kokku 2145 inimest.

Gümnaasiumiõpilaste lähisuhtevägivallateemalistel koolitustel õpetati tundma ohumärke suhetes ning käituma juhul, kui enda või tuttava partneri käitumises esineb vägivallatunnuseid. Projekti raames valmis eesti- ja venekeelne voldik. Koolitusel osales 800 10. klassi õpilast.

Üle-eestiline projekt „Koostöös loome turvalisust!“ tõhustab lähisuhtevägivalla juhtumite puhul erinevate kohaliku tasandi abipakkujate (politsei, prokuratuuri, kohaliku omavalitsuse, ohvriabi, varjupaikade, tervishoiuasutuste jt) koostööd. Projekti neljal infopäeval Ida-Harju piirkonnas, Ida-Virumaal, Valgamaal ja Järvamaal osales umbes 120 erineva valdkonna ametnikku. Projekt jätkub 2013. aastal.

Oktoobris jõustunud Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkirjaga uuendati lähisuhtevägivalla juhtumitele reageerimise ja ohvriabile info edastamise juhend.

**9.2. Tõhustatakse alaealiste
kaitsele suunatud ametnike
koostööd.**

Politsei- ja Piirivalveamet osales Euroopa Komisjoni projektis EE-SIC II, kus koolitatakse alanud aastal lastega suhtlejaid ning toetatakse noortepaneeli tegevust. Amet osaleb EE-SIC II projektis kuni 2014. aasta kevadeni.

Politsei tegi tihedat koostööd sotsiaal- ja lastekaitseametnikega, sh alaealise osalusega lähisuhtevägivalla juhtumitest teavitamiseks.

Politsei- ja Piirivalveamet osales ka 2012. aastal Euroopa Sotsiaalfondi riiklike struktuuritoetuste rahastatavas projektis „Kogukondlik kuriteoennetus Põhja- ja Lääne-Eestis“, mille eesmärk on suurendada Eesti spetsialistide teadlikkust kogukondlike kuriteoennetusmeetodite ning vanglast vabanenute rehabiliteerimise kohta, samuti arendada kogukondliku ennetustöö oskusi.

9.3. Suurendatakse toetust sotsiaalprogramme pakkuvatele mittetulundusühingutele.

Ennetustöös tehakse aktiivset koostööd avalike, era- ja mittetulundussektoriga, kes toetavad politsei süüteoennetustegevusi nii eelarveliselt kui ka mitte-rahalise panusega. Omavalitsused toetasid süüteoennetusprojekte 110 142 euroga, mis moodustas projektide kogumaksumusest 8%.

Naabri-, kooli- ja lasteaiavalvesektorite arv on kasvanud, 2012. aasta lõpuks oli neid registreeritud 1089 (2011. aastal 1025).

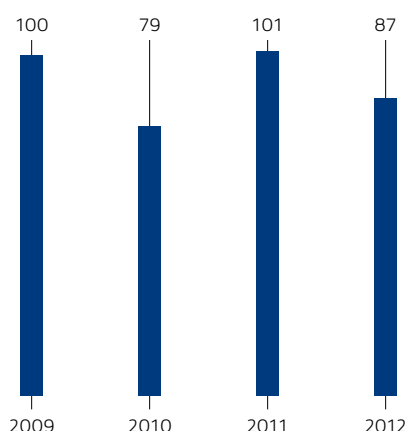
10. Tõhusama lõimumistegevuse tulemusena suureneb Eesti ühiskonna ühtsus.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
10. Tõhusama lõimumistegevuse tulemusena suureneb Eesti ühiskonna ühtsus.	<p>2012. aastal jätkati naturalisatsiooniprotsessi kiirendamist ja paremat korraldamist. Jätkati 2008. aasta veebruaris alustatud määratlemata kodakondsusega laste vanemate teavitamist lapsele lihtsustatud korras Eesti kodakondsuse taotlemise võimalustest.</p> <p>Alates 2011. aasta novembrist saab PPA igal tööpäeval x-tee kaudu rahvastiku-registrilt andmed vastsündinud laste ning nende vanemate kohta. Saadud andmete alusel korraldatakse PPA infosüsteemis Eesti kodakondsusesse kuulumise määramise menetlus. Kui laps ei ole omandanud Eesti kodakondsust sünniga, saadetakse lapsevanemale kiri, milles teavitatakse vajadusest vormistada oma lapsele Eestis elamiseks seaduslik alus ja selgitatakse võimalusi taotleda lapsele Eesti kodakondsus. 2012. aastal saadeti lastevanematele kokku 824 teatist.</p> <p>Kui lapsevanem ei ole ka pärast kordusteatist lapsele Eesti kodakondsust taotlema asunud, saadab PPA lapsele (kui laps on saanud 14aastaseks) isiklikult adresseeritud teavituskirja, milles informeeritakse last võimalusest taotleda Eesti kodakondsust lihtsustatud korras enne 15aastaseks saamist. Selliseid kirju on saadetud üksikuid.</p> <p>PPA prefektuuride kodakondsus- ja migratsioonibüroo teenindustes toimub pidev teavitustöö, kus ametnikud selgitavad kõigile kodakondsuse saamise tingimustele vastavatele määratlemata kodakondsusega isikutele, sõltumata nende pöördumise eesmärgist, et nad võivad endale ja oma lastele taotleda Eesti kodakondsust.</p> <p>Eestis kehtiva elamisõiguse või elamisloa alusel elavate määratlemata kodakondsusega inimeste arv on vähenenud ja see väheneb järjepidevalt. PPA andmeil elas 2012. aasta detsembri seisuga Eestis kehtiva elamisloa või elamisõiguse alusel 94 344 määratlemata kodakondsusega isikut, kellest alla 15aastaseid lapsi oli 1265.</p>

Ohutum liiklus

2012. aasta alguses Siseministeeriumi vedamisel kehtestatud liiklusjärelvalve tegevuskava on andmas esimesi tulemusi. Kui 2011. aastal hukkus liiklusõnnetustes 101 inimest, siis hukkus 2012. aastal samal perioodil 14 inimest vähem ehk 87. Vähem oli ka liikluses vigastatud, liiklusõnnetusi ja ohvritega liiklusõnnetusi.

Liiklusõnnetustes hukkunud aastail 2009–2012

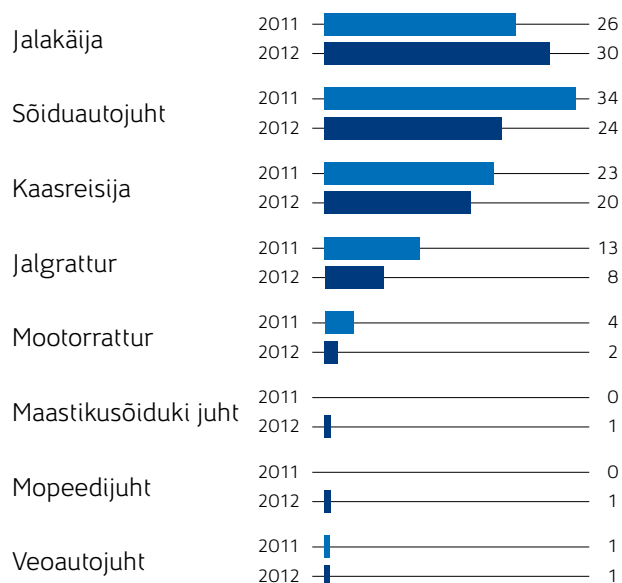
2012. aasta 87st liiklusõnnetuses hukkunust 30 olid jalakäijad, aasta varem oli hukkunud 26 jalakäijat. Pooled hukkunuist said surma pimedal ajal valgustamata maanteel liikudes, nende seas oli helkuri kandjaid vaid üksikuid.

Kasvamas on kannatada saanud alkoholi joobes või alkoholi liigtarvitanud jalakäijate osatähtsus, eelkõige noorte hulgas. Kuigi suurematel põhimaanteedel on liiklus muutunud taas elavamaks, registreeriti jalakäijate surmajuhtumeid varasemast sagedamini väiksematel kohalikel ning kõrvalmaanteedel, kus napib ka jalgteid ja jalgrattateid.

Kuigi Politsei- ja Piirivalveamet on koos Maanteeameti ning kolmanda sektoriga visalt pingutanud, et varustada jalgsi liiklejaid helkurite ja helkurvestidega

ning jalgrattureid helkurvestide ja kodarhelkuritega, on helkuri kasutamise põhimõtete ja hoiakute muutmises ühiskonnas veel suur töö ees. Helkuri kandmises on esirinnas endiselt lasteaialapsed ja algkooliealised, kes aga pimedas eriti palju ringi ei liigugi; vanuse kasvades kipub see vajalik teadmine kiirelt ununema. ASi Emor küsitlus näitas, et põhikooli- ja gümnaasiumiõpilased kannavad helkurit enamasti siis, kui seda teevad ka lapsevanemad.

Hukkunute arvu vähendamiseks paneme rõhu ennetusele liiklusjärelvalves ning ametkondade koordineeritud koostööle. Sõidukijuhtide puhul püüame vähendada eeskätt kiiruseületamist, joobes sõidukijuhtimist ja turvavarustuse eiramist, jalakäijate puhul pöörame tähelepanu ohutule teeületamisele ning turvavarustuse kasutamisele.

Liikluses hukkunud liiklejatüüpide järgi aastail 2011–2012

Elektrooniliste ja automatiseeritud liiklusjärelevalvevahendite laialdasem kasutamine ning nende mõjuala suurendamine vähendab mehitatud järelevalve vajadust, mis lubab omakorda politseipatrulle rohkem tugi- ja kõrvalteedel kasutades suurendada liiklusjärelevalve territoriaalset ulatust.

2012. aastal otsustas valitsuse liikluskomisjon jätta sõidukiirus suurendamata üherealistel maanteedel, kus varasemal aastail oli suvel lubatud sõidukiirus 100 km/h. Kuigi samm pälvib liiklejate meelepaha, võib tagasivaates tõdeda, et liikluse rahustamise mõttes oli valitud samm õige. Kolme kiiruskaamera juures Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa maanteel, kus 2011. aastal peale 100 km/h ala lõppu fikseeriti järgmises 90 km/h alas arvukalt kiiruseületamisi, vähenes 2012. aastal samades kohtades kiiruseületamiste arv 2,5 korda.

Seega mõjutas suurem lubatud sõidukiirus kiirusrežiimi ka seal, kus see lubatud ei olnud. Liikluskomisjoni otsuse mõju on märksa suurem kui ainult need teekilomeetrid, millel 2012. aastal ei saanud sõita 100 km/h.

Automaatse kiirusjärelevalve peamisi eesmärgi on parandada üldist liiklusohutust ja vähendada inimvigastatutega liiklusõnnetusi. 2012. aastal laiendati kiiruskaamerate mõjuala Tallinna-Narva maantee ohtlikematel teelõikudel. Kokku on Eestis 27 automaatset kiiruskaamerat ja 40 statsiooniarset kiirusmõõtekabiini.

Automaatse liiklusjärelevalveseadmega (kiiruskaameraga) fikseeritud kiiruseületamiste kohta saatis politsei 2012. aastal välja 45 644 hoiatustrahviteadet, mida on 15 000 vähem kui 2011. aastal. Suurem osa hoiatustrahvidest jääb vahemikku 9–18 eurot. Enim fikseerivad kiiruskaamerad rikkumisi 70 km/h alas.

11. Liiklusõnnetustes hukkunute ja vigastatute arv ning liiklusõnnetustega kaasnevate varaliste kahjude suurus väheneb.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
11.1. Politsei varustatakse optimaalse hulga kiirusemõõteseadmete ja tõenduslike alkomeetritega.	2012. aasta jooksul sai politsei liiklusjärelevalve tõhustamiseks juurde 29 kiirusmõõturit (19 statsiooniarset radartüüpi ja 10 statsiooniarset multifunktsionaalset radartüüpi kiirusmõõturit). Liiklusalaste ennetusvideote näitamiseks soetati politseisõidukeisse 45 monitori. Soetati 31 uut tõenduslikku alkomeetrit.
11.2. Rakendatakse automaatseid liiklusjärelevalvesüsteeme, ennekõike kiiruskaameraid.	2012. aastal laiendati kiiruskaamerate mõjuala Tallinna-Narva maanteel ohtlikematel teelõikudel 10 kaamerakohaga. Kristiine ristmikule Tallinnas paigaldati kaks automaatset kaamerat, mis kontrollivad piirikiirusest ja fooritulenõuetest kinnipidamist, ent ka ühissõidukiraja korrektset kasutamist. Kaamerad ei väljasta küll veel hoiatustrahvinõudeid, kuid nende paigaldamisel on selge positiivne mõju – 2011. aasta oktoobri loendusandmeil toimus sellel ristmikul kaamerate kontrollialas 4003 rikkumist ööpäevas, kuid 2012. aasta mais vähenes säärase rikkumiste arv 123ni. 2012. aastal paigaldas Tallinna Linnavalitsus Tallinna 2 foori-, kiirus- ja ühissõidukirajakaamerat.
11.3. Uuendatakse liiklusohutuse tagamisega seonduvad õigusaktid.	Alustati 01. 07. 2011. aastal jõustunud liiklusseaduse rakendamisest tingitud probleemide selgitamist. Eelnõu esitatakse Vabariigi Valitsusele 2013. aastal. Alustati karistusõigusreformi ettevalmistamist ning liiklussüütegude koosseisude muutmist.
11.4. Luuakse õiguslikud alused, mis võimaldavad kindlustusandjail arvestada liiklejate toimepandud liiklusrikkumisi isikustatud kindlustusmaks määramisel.	Lõppenud aastal tegevusi ei olnud. Tegevus on kajastatud Eesti Riikliku Liiklusohutuse programmi tegevuskavas aastani 2015.

12. Paraneb liikluskultuur.

TPPSi eesmärk

Tegevused 2012. aastal

12.1. Intensiivistatakse teavitustööd liiklusohutusest ja nende maandamise võimalustest.

Liiklusjärelvalve ja -ohutuse teavitustöös lähtuti spetsiaalsest 2012. aasta kohta välja töötatud liiklusjärelvalve meediaplaanist. Meediaplaan langes kokku ka Maanteeameti ning Operation Lifesaver Estonia (raudteeohutus) erinevate kampaniate ja tegevustega.

Muutunud ilmaoludest ja teel olevatest ohtudest teatati erakorraliselt. Lisaks teavitati helkurite, kergliikluse kaitsevahendite (kiivrite ja kaitsmete) ning turvavarustuse kasutamise vajalikkusest.

„Liiklusringis“, kuhu kuuluvad eri valdkondade liiklusspetsialistid, sõiduõpetajad, teadlased, autoettevõtete spetsialistid, arvamusiidrid jne, arutati liiklusohutusprobleeme ning toetati teiste valdkonnapõhiseid sõnumeid oma sõnumitega.

12.2. Suurendatakse kodanike kaasatust liiklusohutuse tagamisse.

Tegevus jätkus sarnaselt 2011. aastaga. Kodanike kaasamiseks kasutati meediat, kõneisikute teadaandeid, PPA ja Maanteeameti liiklusinfo veebilehti, PPA kontot Facebookis ning Lõuna-Eesti liiklusliini.

Alustati Lõuna-Eesti liiklusliini muutmist üleriigiliseks liiklusliiniks.

Sarnaselt eelnevate aastatega tõhustati kooliaasta alguses liiklusjärelvalvet õppeasutuste lähedal asuvatel ristmikel ja ülekäiguradadel. Tegevusse kaasati nii eraisikuid kui ka ühendusi.

12.3. Tõhustatakse liiklusohutusõpet lasteaedades ja põhikoolides.

I klassi õpilastele jagati liiklusohutuse tunnis liikusaabitsaid.

Korraldati jalakäijate ohutuse ennetustegevusi (helkuri ja sebra õpitoad, nn musta nuku katsed, liikluse mängud, viktoriinid, orienteerumine).

Jalgrattureile õpetati, kus ja kuidas jalgrattaga liigelda ja milline on töökorras jalgratas, ning demonstreeriti kiivri kandmise vajalikkust.

Korraldati ohutu mopeedi ja rolleri juhtimise ennetustegevusi, mille käigus toodeti liiklusalane õppefilm „Selgem pilk“.

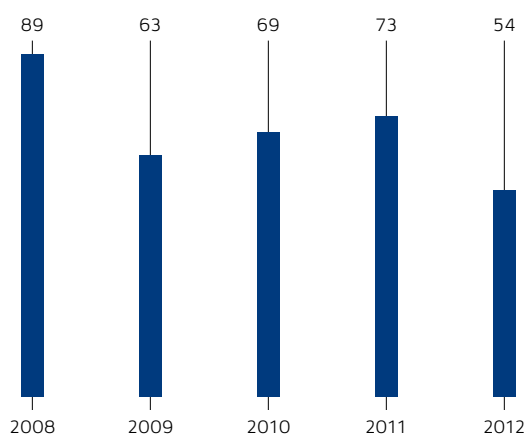
Rajati liiklusväljak Jõhvi linna, kus liiklusohutusteadmisi jagatakse koolieelikutele ja algklassiõpilastele.

Korraldati tehnika presentatsioone, esineti pere- ja teabepäevadel, politseiasutustes võeti vastu külastusi, tehti jalgrattaeksameid ning peeti Lõvi Leo avalikke üritusi.

3

Tuleohutum elukeskkond

2012. aastal oli tulesurmade arv vabanenud Eesti aja-
loos kõige väiksem – aastaga vähenes tules hukkunute
arv 73-lt 54-le. Saavutatu kinnitab, et tuleohutusala-
nenetustöö on olnud vajalik ja ka tõhus.

Tulesurmade arv aastail 2008–2012

Tulesurmade vähenemisele on viimaseil aastail kindlasti
kaasa aidanud suitsuandurite levik. Anduri kasutamine
eluruumides muutus kohustuslikuks 2009. aastal, kuid
kogu efekti saavutamiseks on peale nõuete kehtesta-
mise vaja teha ka järjepidevat teavitustööd.

2009. aastal oli suitsuandur olemas 78% eluruumi-
des, kuid 2012. aasta lõpuks on see eeskätt just teavi-
tustöö tulemusel juba 93% eluruumides. Soomes, kus
suitsuandur on kohustuslik olnud pikemat aega, on
andur olemas umbes 95% eluruumides, seega oleme
suitsuanduri kasutamises põhjanaabritega peaaegu
samal tasemel.

Ennetustöö kõrval vähendab tulekahjude arvu tõhus
tuleohutusjärelvalve, mis peab keskenduma eeskätt
riskiobjektidele. Riskiobjektide hulka kuuluvad näiteks
sotsiaal- ja hoolekandeesutused, kus on palju patsiente,
kes ei suuda tulekahju korral ise evakueeruda. Just nii-
sugustele asutustele mõeldes finantseeris Eesti-Šveitsi
koostööprogramm sobilike erilahenduste leidmise pro-
jekti. Lõppenud aastal töötati välja haiglate ja hooldeko-
dude eripära ning riskihindamise meetodika, analüüsiti
haiglate ja hooldekodude ehitusnõudeid, loodi kooli-
tussüsteem haiglate ja hooldekodude personali kooli-
tamiseks, koostati juhend haiglates ning hooldekodudes
tuleohutuspäigaldiste ja -vahendite rakendamiseks ning
hakati neis asutustes riske hindama.

13. Tuleõnnetustes hukkunute arv ja vigastatute arv ning tuleõnnetustega kaasnevate varaliste kahjude suurus väheneb.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
13.1. Tõhustakse teavitust autonoomse tulekahjusignali-satsioonianduri vajalikkuse ja kohustuslikkuse kohta eluruumides.	<p>2012. aastal jätkusid endiselt elanikkonnale mõeldud meediakampaaniad suitsuanduri vajalikkuse ja kohustuslikkuse kohta.</p> <p>2012. aasta tuleohutusala meediakampaania „Kas ohtu näed?“ oli suunatud eluruumide tuleohutusele (sh peamistele tulekahjude tekkepõhjustele), kuid selle raames juhti inimeste tähelepanu ka suitsuanduri hooldamise vajadusele. Kampaania märgatavus oli eestikeelse elanikkonna seas 90% ning venekeelse elanikkonna seas 87%.</p> <p>Päästeameti tellitud uuringu andmeil oli 2012. aasta seisuga suitsuandur olemas 93% leibkondadel. Suitsuanduri kohustuslikkust ja selle vajalikkust aitasid meelde tuletada ka suitsuandureid müüvate erafirmade reklaamid.</p>
13.2. Seadustatakse kohustus võtta ühiskondlikes hoonetes kasutusele mitte-süttivad tekstiilid.	<p>Õigusakti muudatust ei ole algatatud. Mõjuanalüüs näitas, et muudatused on kulukad ning nendega kaasnevad positiivsed mõjud ei kaalu üles võimalikke kulusid.</p>
13.3. Suurendatakse sotsiaaltöötajate ja hoolekandeesutuste töötajate tuleohutusteadlikkust.	<p>2012. aastal jätkus Eesti-Šveitsi koostööprogrammi kaudu finantseeritava Päästeameti projekti „Looduskatastroofide ärahoidmine ja ohjamine – tuleohutuse suurendamine Eesti 24-tunnistes ravi- ja hoolekandeesutustes“ elluviimine. Loodi haiglate ja hooldekodude eripära ning riskihindamise meetodika, tehti ehitusnõuete analüüs haiglate ja hooldekodude eripära põhjal, loodi koolitussüsteem haiglate ning hooldekodude personali koolitamiseks, koostati juhend tuleohutuspaigaldiste ja -vahendite rakendamiseks haiglates ja hooldekodudes ning hakati haiglate ja hooldekodude riske hindama. Projekt viiakse lõplikult ellu 2013. aastal.</p>
13.4. Tulekustuti olemasolu eluruumides muudetakse kohustuslikuks.	<p>Õigusakti muudatust ei ole algatatud. Tartu Ülikooli rakendusuuringu keskuse 2010. aastal tehtud uuringu „Esmaste kustutusvahendite eluruumides kohustusliku kasutamise mõjude hindamine“ järelalusena ei ole kõigis eluruumides tulekustuti olemasolu otstarbekas, kuna see pole kuluefektiivne. 2012. aastal kasvas Päästeameti tellitud uuringu andmeil tulekustuti olemasolu siiski 29%ni eluruumidest.</p>

14. Elanikud muutuvad teadlikumaks õigest käitumisest tuleõnnetuse korral.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
14.1. Kaasatakse enam vabatahtlikke tuleohutuslaste nõustavate koduküllastuste korraldamisse.	Vabatahtlikud käisid 2012. aastal tuleohutuse kohta nõu andmas 335 kodus. Projekti „Kodu tuleohutuks“ käigus koolitati 129 vabatahtlikku.
14.2. Teavitatakse avalikkust küttekollete ja lahtise tuleohutusest ning esmaste tulekustutusvahendite, sealhulgas tulekustuti kasutamisest.	<p>Avalikkust teavitatakse küttekolletega seotud ohtudest igal aastal enne kütteperioodi algust.</p> <p>Lahtise tulega seotud ohtudest teavitatakse igal aastal avalikkust kevadel, s.o tuleohtliku aja saabumisel, ning seda korraldatakse regulaarselt. Peale selle teavitatakse avalikkust suure tuleohuga ajast ja piirkondadest ning sellega kaasnevaist piiranguist looduses lahtise tule tegemisel.</p> <p>Koostöös Keskkonnainspeksiiooniga valvatakse lõkketegemise ohutusnõuete täitmise järele metsa- ja muu taimestikuga kaetud aladel.</p> <p>Esmaste tulekustutusvahendite (tulekustutite) vajalikkusest informeeritakse avalikkust regulaarselt igapäevasel ennetustööl ning avalikkusega suheldes. Näiteks oli 2012. aastal 41 ohutuspäeva, mille ühe osana tutvustati avalikkusele esmaste tulekustutusvahendite kasutamist.</p> <p>2012. aasta tuleohutusala meediakampaania keskendus peamistele tulekahju tekkepõhjustele eluruumides, sealhulgas kütteseadmete ohutusele.</p>
14.3. Tõhustatakse lastevanematele mõeldud teavitustööd, mis käsitleb lastega seotud tuleohuriske.	Kokku korraldati aastas 41 ohutuspäeva ja 228 infopäeva, mis pakkusid tegevusi ka lastega peredele.
14.4. Parandatakse hoolekandeaasutuste tuleohutus-tegevust.	<p>Hoolekandeaasutuste tuleohutusnõuete täitmist kontrollitakse igal aastal riskide hindamise põhjal.</p> <p>2012. aastast alates peavad teatud kriteeriumidele vastavad ravi- ja hoolekandeaasutused esitama Päästeametile enesekontrolli tuleohutusaruande, mille analüüs näitab asutuse tuleohutusolukorda ning tuleohutusülevaatus tegemise vajalikkust. 2012. aastal kontrolliti riskipõhise riikliku tuleohutusjärelvalve raames 409 ravi- ja hoolekandeaasutust.</p> <p>Parimate tuleohutuslaste erilahenduste väljatöötamiseks hoolekandeaasutustele algatati välisabi projekt Eesti-Šveitsi koostööprogramm. 2010. aastal sai projekt Šveitsilt heakskiidu, 2012. aastal astuti reaalseid samme asutuste tuleohutuse suurendamiseks. Samuti hakati 2012. aastal projekti sihtrühma kuuluvates ravi- ja hoolekandeaasutustes riske hindama, et lahendada asutuste tuleohutusprobleeme.</p>

4

Kaitstum vara

Varavastaste süütegude dünaamika aastail 2009–2012

	Varavastased süüteod kokku	Vargused kokku	Vargused eluruumist	Vargused sõidukist	Sõiduki vargus või omavoliline kasutamine	Süsteematilised vargused
2009	46691	23071	3002	3743	889	4439
2010	47633	24725	3179	3745	816	5063
2011	39470	19641	2768	2696	710	4074
2012	36564	18224	2713	2776	623	3639

Varavastaste kuritegude vähenemine

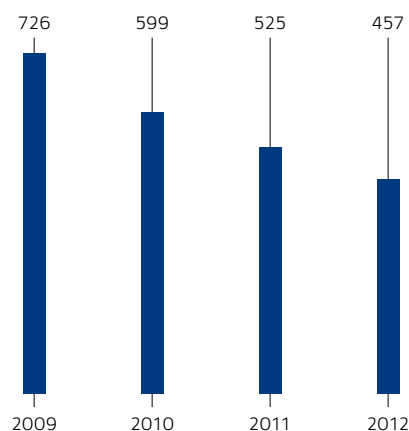
Varavastaste süütegude vähenemine jätkus ka 2012. aastal, kahanedes aastaga 7%. Niisama palju vähenes varguste hulk. Sõidukite vargusi või omavolilist kasutamist oli 2011. aastaga võrreldes lausa 12% vähem. 11% võrra vähenes süsteematiliste varguste registreerimine. Samal ajal suurenesid aga 3% võrra vargused sõidukeist; kelmuste hulk on jäänud samale tasemele.

Varavastaste kuritegude puhul jätkas 2012. aastal kasvu varastatud esemete omandamise ja turustamise avastamine.

Varavastaste kuritegude vähenemine ning kuritegude üldarv viitavad selgelt kuritegevuse ümberpaiknemisele teistesse kuriteoliikidesse. Peamiselt on kasvanud kuriteoga saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine ning kehaline väärkohtlemine.

Röövimised

Röövimise ohtlikkus ei seisne üksnes vägivalda või relvaga ähvardamises või nende kasutamises, vaid ka kurjategija külmalt kaalutletud eesmärgipärasest tegevuses. 2009. aastal hakkasid röövimised mõnevõrra vähenema, kuid toimepandud röövimised muutusid varasemast jõhkramaks. Ka järgmistel aastatel on registreeritud röövimiste arv järjest vähenenud, 2012. aastal 7%. Relvastatud või maskiga röövimiste arv vähenes 12%.

Aastail 2009–2012 toime pandud röövimised

Röövimiste vähenemise taga võib näha nii inimeste teadlikkuse kasvu kaitsta oma elu ja vara kui ka ranget karistuspoliitikat.

Küberkuritegevus suureneb

Küberkuritegevuse kasv jätkus ka 2012. aastal. Sellelaadsetest kuritegudest on Justiitsministeeriumi andmeil enim pandud toime arvutikelmusi, suurenenud on arvutisüsteemide ebaseaduslik kasutamine ehk kõnekeeles võõrasse arvutisse häkkimine. Üheks küberkuritegevuse kasvu põhjuseks võib pidada interneti laialdast levikut ning veebivõimaluste aktiivset kasutamist.

Küberkuritegude tõkestamisel ja avastamisel mängivad määravat rolli piiriülene teabevahetus ning tõhus operatiivkoostöö. Seetõttu on 2012. aastal otsustatud küberkuritegevusevastase võitluse Euroopa keskuse loomine Europoli juurde suur samm edasi. Keskus alustab osaliselt tööd juba 2013. aastal, kuid täies ulatuses peaks keskus tegutsema 2014. aastal.

Lõppenud aastal said suurt kõlapinda üleskutsed rünnata Eesti servereid. Anonymuse nime all esinenud isikute vastu menetlust küll ei alustatud, kuid ründeid tõrjuti ja tagajärgedega tegeldi intensiivselt. Hea näide rahvusvahelise koostöö kohta on Eesti ja Saksamaa ühise uurimisrühma tegutsemine, mille tagajärjel peeti kinni rahvusvahelise kuritegeliku grupeeringu liikmed, kes aitasid varastatud krediitkaardiandmetega ostetud kaupa Venemaa Föderatsiooni toimetada.

Infotehnoloogia ja internetiteenuste areng ning järjest suurem roll igapäevaelus lubavad prognoosida küberkuritegevuse, ent ka infotehnoloogiaga seonduvate kuritegude arvu suurenemist, IT-vahendite kasutamise levikut teistesse kuriteoliikidesse ning kuritegude kandumist aina rohkem internetikeskkonda. Tõenäoliselt näeme internetikeskkonnas toime pandud pettuste arvu kasvu.

Kriminaaltulu konfiskeerimine

2011. aastal arestiti Politsei- ja Piirivalveameti poolt prokuratuuri saadetud kriminaalasjades kriminaaltulu 4,4 miljoni euro väärtuses, 2012. aastal aga 27,5 miljoni euro eest.

Enim kriminaalasju, kus tuvastati kriminaaltulu, hõlmas narkokuritegusid. Põhjusi on kaks: esiteks on narkokuritegu võrreldes valgekraelise kuritegevusega suhteliselt lihtne tõendada, teiseks võimaldavad narkokuriteod laiendatud konfiskeerimist. Samas iseloomustavad valgekraelisi kuritegusid keskmisest suuremad arestitud summad, kuna kriminaalasjad käsitlevad näiteks rahapesu, kelmust, omastamist, maksejõuetuse põhjustamist või pistist.

2012. aastal jätkus aasta varem loodud kriminaaltulu tuvastamise büroo arendamine. Lõppenud aastal töötas büroos 10 ametnikku, kellele lisandub seitse ametnikku prefektuurides. Oluliseks edasiminekku võib pidada seda, et koostöö keskkriminaalpolitsei menetlusbüroo talitustega on muutumas üha tihedamaks ning kriminaaltulu tuvastamise bürood kaasatakse menetlusse juba varajases staadiumis, mis aitab ära hoida võimalikku kuritegeliku vara konfiskeerimise vältimist.

15. Väheneb varavastaste kuritegude arv, erilise tähelepanu alla võetakse alaealiste poolt toime pandud varavastaste süütegude ennetamine.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
15.1. Alaealiste poolt toime pandud kuritegude analüüsile toetuv ennetustegevus suunatakse kuritegude põhjuste mõjutamisele.	<p>Politsei- ja Piirivalveametis loodud „Süüteoennetuslike tegevuste aastaplaan 2012“ sõnastas alaealistele mõeldud ennetustegevuse prioriteedid, mis põhinesid alaealiste toime pandud õigusrikkumiste analüüsil.</p> <p>Ennetustööd alaealiste süütegude ärahoidmiseks tehti plaani järgi. Ennetusprojektide eelarvest kasutati alaealiste ennetusprojektideks 68%. 2011. aastal oli see näitaja 45%.</p>
15.2. Tõstetakse politsei võimekust selgitada välja varastatud asjadega kauplejad ja koos erasektoriga töötatakse välja süsteem, mis raskendab kuritegudega saadud vara realiseerimist ja seeläbi kriminaaltulu saamist.	<p>Kasvas politsei võimekus selgitada välja varastatud asjadega kauplejad.</p> <p>Süüteoga saadud vara omandamise, hoidmise ja turustamise juhtumeid selgitati aastaga 72 võrra enam kui aasta varem. Kokku registreeriti 2012. aastal säärast kuritegusid 481.</p>
15.3. Suurendatakse lastevanemate teadlikkust alaealistega seonduvatest riskidest ja nende maandamisest.	<p>Täiskasvanuile ja lapsevanemaile mõeldud kampaaniaga „Sekkumata jätmine tuleb ringiga tagasi“ käsitleti kevadel meedias noorte ja alkoholi teemat ning sügisel poevargusi. Kampaania jõudis kahe kolmandikuni Eesti elanikkonnast.</p>

**15.4. Arendatakse infotehno-
loogiaalaste ning interneti
vahendusel toime pandud
kuritegude vastase võitlemise
võimekust.**

Interneti vahendusel toime pandud kuriteod on endiselt kasvutrendis.

Riigi eesmärk on suurendada arvutikuritegude menetlemise võimekust: varustada olemasolevad töökohad nüüdisaegse riistvaraga, luua juurde vähemalt 10 töökohta terves riigis, koolitada välja küberkuritegude kohtueelsed menetlejad. Plaanid õnnestus ressursipuuduse tõttu ellu viia vaid osaliselt.

Vähemalt neli ametnikku aastas läbib küberteemalise ja pettuste avastamise koolituse.

16. Kriminaalsel teel saadud tulu konfiskeerimine muutub efektiivsemaks.

TPPSi eesmärk

Tegevused 2012. aastal

**16.1. Arendatakse politseis
välja kriminaaltulu tuvastamise
võimekus.**

2011. aasta sügisel loodud kriminaaltulu tuvastamise büroos töötas 2012. aasta lõpuks 10 ametnikku, kellele lisanduvad 7 ametnikku prefektuurides (Lääne, Lõuna ja Põhja prefektuuris kaks ametnikku, Ida prefektuuris üks ametnik).

Kriminaaltulu tuvastamise teenust pakutakse teistelegi kriminaalmenetlust toimetavatele asutustele.

Büroo ametnikud läbisid mitu koolitust Eestis (sh raamatupidamine, õigusosalased koolitused, keeleõpe, jälitustegevuse muudatused) ning Euroopa Liidus (finantsanalüüs, võitlus rahapesu ja kriminaaltulu vastu).

Võeti osa ELi liikmesriikide kriminaaltuluüksuste töörühmade nõupidamistest ning CARINI plenaaristungist.

**16.2. Tagatakse kõigi raha-
pesukuritegude eelkuritegude
menetlemisel kriminaaltulu
väljaselgitamine.**

2012. aastal saadeti prokuratuuri 59 rahapesukuritegu (2010. aastal 58 ja 2011. aastal 76).

Rahapesu andmebüroo piiaras vara käsutamist 107 korral kokku 48,1 miljoni euro väärtuses (sh 13 juhul pikendati 2011. aastal seatud vara käsutamise piirangut kokku 6,9 miljoni euro väärtuses).

Kriminaaltulu selgitati välja kokku 24,8 miljoni euro jagu, millest 20,1 miljonit moodustas ühes kriminaalmenetluses arestitud vara.

**16.3. Luuakse arestitud vara
hoiutingimused, mis tagavad
vara säilimise.**

Politsei- ja Piirivalveametis moodustati kontrollkomisjonid, kes kontrollivad asitõendite ja teiste äravõetud esemete, konfiskeeritud vara ning leidude käitlemise korra täitmist.

Politsei- ja Piirivalveameti uute politseihoonete valmimisega Jõhvis ning Kuresaares paranesid tunduvalt asitõendite hoiutingimused. Narva hooldebaasis renoveeriti asitõendite hoidmiseks spetsiaalne ruum. Raplas asfaltteriti plats ning ehitati aed arestitud ja äravõetud sõidukite hoidmiseks.

Keskriminaalpolitseis ja politseiprefektuurides inventeeriti asitõendeid.

17. Suureneb elanike teadlikkus oma vara kaitsmise võimalustest.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
17.1. Teavitatakse elanikkonda võimalikest riskidest ning kuritegevuse trendidest.	Pressi- ja teleteadete ning maakonnalehtede artiklitega teavitati elanikkonda alaealiste vastu suunatud kuritegevusest, perevägivallast, avaliku korra riskidest, narkokuritegevusest, varavastastest süütegudest, küberkuritegevusest ja liiklusohutudest.
17.2. Laiendatakse kogukonnakeskset ennetustööd, kaasates sellesse korteriühistud, kinnisvaraarendajad, kindlustusfirmad, turvafirmad ja turvatooteid pakkuvad ettevõtted ning elanike ühendused.	Piirkondliku politseitöö peamisi eesmärke on osaleda kohalike omavalitsuste juures tegutsevate turvalisuskomisjonide töös. Omavalitsustes tegutses 2012. aasta lõpuks 162 turvalisuskomisjoni, s.o kaheksa võrra vähem kui aasta varem. Seevastu on kasvanud naabri-, kooli- ja lasteaiavalvesektorite arv ning neid oli aasta lõpuks registreeritud 1089, s.o 64 enam kui aasta varem.
17.3. Toetatakse naabrivalve jätkusuutlikku arengut.	Politsei osaleb uute naabrivalvesektorite moodustamises ja nõustab olemasolevaid sektoreid nende tegevuses. Aastaga toetati MTÜ Eesti Naabrivalve tegevust 25 565 euroga.

5

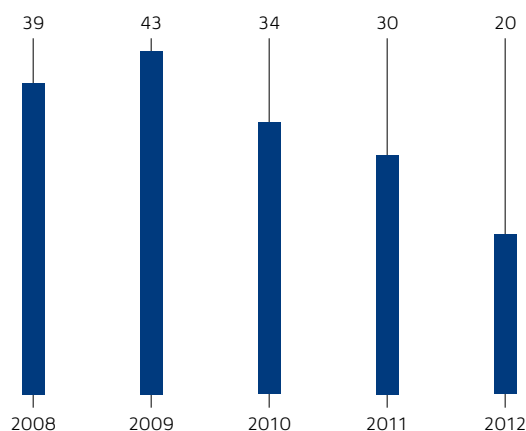
Vähem õnnetusi

Õnnetuste arvu vähendamisel ei pääse mööda ennetustöö tõhustamisest. Ennetustöö maht on viimaseil aastail küll märgatavalt suurenenud, kuid mahu kõrval tuleb mõelda ka ennetustöö mõjukusele, et saavutada maksimaalne tulemus. Siseministeerium kasutab ennetustööd plaanides edaspidi oluliste sihtrühmade ni jõudmiseks Sisekaitseakadeemias 2012. aastal valminud uuringut vee-, tule- ja liiklusohutuse valdkonna ennetustööst ning -kampaaniatest.

Hooletu suitsetamine on Eestis olnud üks peamisi tulesurmade põhjustajaid. Tavapärase ennetus- ja teavitustöö on tulesurmade vähendamisel varem osutunud vähe tõhusaks, sest suitsetamine on pahe ning inimeste käitumist ennetustööga kuigi palju muuta ei õnnestu.

2012. aastal aitas tulesurmasid oluliselt vähendada üksnes kiiresti kustuvate sigarettide müük alates 2011. aasta novembrist. Kiirelt kustuvate sigarettide kasutuselevõtt ei eelda isikute käitumise muutmist, vaid ennetusefekt seisneb hoopis sigarettide muudetud põlemisomadustes: hooletusse jäetud sigaret kustub

reeglina enne, kui jõuab süüdata ümbritseva põlevmaterjali. Statistika kinnitab valitud tee õigsust üheselt – kiiresti kustuvate sigarettide kasutuselevõtt on aastaga säästnud 10 inimest.

Hooletust suitsetamisest põhjustatud tulesurmade arv 2008–2012

18. Õnnetustes hukkunute ja vigastatute arv kahaneb.

TPPSi eesmärk

18.1. Luuakse õiguslik alus tuleohutusjärelvalve ametnike toiminguteks kõigi ohtude korral, mis võivad põhjustada tulekahju tekke.

Tegevused 2012. aastal

1. septembril 2010. aastal jõustunud päästeseadus ja tuleohutuse seadus täpsustasid tuleohutusjärelvalve ametnike tegevuse õiguslikke aluseid. Päästeametnikel on õigus kiiret sekkumist nõudvatel juhtudel teha ettekirjutus ohu kõrvaldamiseks mis tahes seadusest tuleneva tuleohutusnõude rikkumise korral.

2012. aastal töötati välja tuleohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis ühe muudatusena täpsustab ka tuleohutusjärelvalve ametnike tegevuse õiguslikke aluseid (nt ehitise ja selle osa kasutamise peatamist, kui selle kasutamine võib tuua kaasa päästesündmuse toimumise). 2013. aastaks on tuleohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esitatud Vabariigi Valitsusele.

18.2. Rakendatakse varajase hoiatuse süsteemi, mille vahendusel saab õigel ajal teavitada avalikkust era- korralistest sündmustest, õnnetustest ja hädaolukordadest, arvestades sealhulgas side ja elektriga varustamise katkemise võimalust.	Päästeamet on sõlminud koostöölepingu Eesti Rahvusringhäälinguga, et operatiivselt teavitada avalikkust hädaolukordade ja muude sündmuste korral.
18.3. Täpsustatakse riskianalüüsi koostamise kriteeriumid suurõnnetuse ohuga ettevõtetele, seadusega luuakse kohustuslikud tingimused arvestada planeeringuid koostades riskianalüüsi tulemusi.	Päästeamet koostas 2012. aastal ühtse planeeringute kooskõlastamise juhendi, mille rakendamine võimaldab anda suurõnnetuse ohuga ettevõtte või selle ümbrusega seotud planeeringute ja projektide kohta kemikaaliseaduses nõutud kooskõlastuse.
18.4. Töötatakse välja ohtlike vedude seadus.	Õigusakti loomist pole algatatud, kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministri hinnangul on see valdkond teiste seadustega juba reguleeritud.
18.5. Edendatakse õpetajate ning õpilaste ohutuslaseid, sealhulgas tule-, vee- ja olmeohutuslaseid teadmisi.	Tuleohutuskoolitusi korraldati 2012. aastal eri vanuseastmeile. Lasteaialastele oli mõeldud koolitusprogramm „Nublu aitab“, algklassilastele „Tea tulest“, põhikoolilastele „Kaitse end ja aita teist“ ning lisakoolitus asenduskodude lastele. Kokku osales neis koolitustes 32 266 õpilast.
	2012. aastal jätkati veeohutuse valdkonda tutvustava veebilehe www.veeohutus.ee teabe uuendamist.
	2012. aastal jätkati 10.–12. klassi õpilastele veeohutuskoolituste korraldamist. Kokku osales koolitustes 6929 õpilast. 468 algklassi- ja lasteaiaõpetajat läbis samuti veeohutuskoolituse.
18.6. Suurendatakse võimekust teha riskipõhise valiku alusel tööruumide töökeskkonna ülevaatusi, et vähendada tööõnnetuste tõenäosust.	2012. aastal registreeriti 14 surmaga lõppenud tööõnnetust, mida on viie võrra vähem kui 2011. aastal (andmed on 2013. aasta veebruarikuu seisuga).
	Päästeamet korraldab riskipõhise riikliku tuleohutusjärelvalve raames eri asutustes ja ettevõtetes tuleohutusülevaatusi. Samuti valvab Päästeamet kemikaaliohutuse järele suurõnnetuse ohuga ettevõtteis ning ohtlikes ettevõtteis. Säärane kontrollimine aitab vähendada seesuguste tööõnnetuste tekkimist, mis on seotud töökeskkonna tule- või kemikaaliohutusega.

18.7. Viiakse õppeasutuste õpi- ja olmekeskond vastavusse tervise-, töökaitse- ja tuleohutusnõuetega ning ehitusnormidega (ehitusalsed õigusaktid, standardid ja juhised).

Haridusasutuste tuleohutusnõuete täitmist kontrollitakse igal aastal riskide hindamise põhjal. 2012. aastast alates peavad teatud kriteeriumidele vastavad haridusasutused esitama Päästeametile enesekontrolli tuleohutusaruande, mille analüüs näitab tuleohutusolukorda asutuses ning tuleohutusülevaate tegemise vajalikkust. 2012. aastal kontrolliti riskipõhise riikliku tuleohutusjärelvalve käigus 1313 haridusasutust.

19. Suureneb elanikkonna teadlikkus õigest käitumisest õnnetuse korral.

TPPSi eesmärk

Tegevused 2012. aastal

19.1. Luuakse elanikke abistav ja juhendav internetikeskkond, mis koondab teavet võimalike ohtude kohta ning annab juhiseid, kuidas käituda erinevates ohuolukordades, sealhulgas tule-, liiklus- ja teiste õnnetuste korral.

Ohuolukordades käitumise juhendid on tehtud kättesaadavaks kokku neljal teemal: www.rescue.ee, www.kodutuleohutuks.ee, www.veeohutus.ee ja www.ohutusope.ee. Infot veebilehtedel on täiendatud pidevalt. Ohutusteabe saamiseks võib endiselt helistada päästeala infotelefonil 1524.

19.2. Tõhustatakse elanikkonna kaitse tegevust, sealhulgas määratakse riigiasutuste kohustused teha elanikele selgitustööd, et inimesed teaksid elukeskkonna konkreetsetest ohtudest ning ennast ja teisi säästvast tegevusest ohuolukorras.

Jätkus hädaolukorra seaduse rakendamine. Riigiasutuste ülesannete täpsustamiseks korraldati erinevaid hädaolukorra õppuseid (nt „Küberpalavik“, „eriolukorra õppus Tartus“). Jätkati elanikkonna käitumisjuhiste väljatöötamist.

19.3. Koordineeritakse ohutusvaldkonna sotsiaalreklaamide korraldajate tegevust, et suurendada info mõju sihtrühmadele.

Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet ning Maanteeamet lepivad igal aastal kokku elanikkonnale mõeldud ohutuskampaaniate toimumise ajad, et mitte konkureerida teabega samal ajal ühele sihtrühmale. 2012. aastal olid paljud sotsiaalkampaaniad suunatud alkoholi liigtarbimisest tingitud õnnetussurmade ärahoidmisele ja vähendamisele (nt veeohutuse ja liiklusohutuse valdkonnas), et fookus oleks laiemalt ühel kindlal probleemil.

Sisekaitseakadeemia viis 2012. aastal ellu uuringu ennetustöö ja -kampaaniate tõhustamiseks. Uuring käsitles vee-, tule- ja liiklusohutuse valdkonda ning selle tulemusi kasutatakse edaspidi ennetustööd plaanides, et paremini jõuda oluliste sihtrühmadeni.

19.4. Kasvatatakse elanike teadlikkust veekogudel viibimisest, juhuslikult leitud lõhkekehade ja olmehooleetusega kaasnevatest õnnetusohutustest ning neid ärahoidvatest tegevustest.

2012. aasta suvine meediakampaania „Ära lase purjus sõpra vette“ oli taas suunatud alkoholijoobes inimestega toimuvate veeõnnetuste vähendamisele kui suurimale uppumispõhjusele. Esimest korda toimus eraldi meediakampaania venekeelsele sihtrühmale. 2012. aasta kampaania märgatavus eestikeelse elanikkonna seas oli 86% ning muukeelse elanikkonna seas 82%.

2012. aastal jätkati USA Kaitseministeeriumi programmi „Mine Risk Education“ käigus pommiohuga seonduvat ennetustööd koolides. Demineerimisloengutes osales ligikaudu 8000 õpilast.

6

Turvalisem riik

Aasta 2012 oli sisejulgeolekupoliitika valdkonnas murranguline. Leidsid aset sündmused, mida võib pidada esmakordseks ning mis kindlasti mõjutavad valdkonna arengut. Märkimist vääriavad muudatused Siseministeriumis, vastuluure ja riikidevahelise koostöö valdkonnas ning küberkuritegevuse, energiajulgeoleku ja korrupsioonivastase võitlusega seonduv.

Möödunud aastat võib pidada erakordseks sisejulgeolekupoliitika kujundamise mõttes. Oluline oli struktuurireform, millega loodi juulis Siseministeriumis sisejulgeolekupoliitika asekancleri ametikoht ning sisejulgeolekupoliitika osakond. Selle muudatusega pööratakse suuremat tähelepanu sisejulgeolekupoliitika senisest analüütilisemale kujundamisele ning ka järelevalvele kaitsepolitsei suhtes.

Vastuluure enesekehtestamine

See aasta oli mõneti küpsuseksamiks Kaitsepolitsei ametile. Veebruaris 2012 jõudis amet pikaajase töö tulemusena punkti, kus kinnituse sai kurjakuulutatav kahtlus – Kaitsepolitsei ametis endas tegutses riigireetur. Aleksei Dresseni juhtum on riigivastaste süütegude seas märgiline: selle avastamisega võib tõdeda, et Kaitsepolitsei amet on arengus jõudnud nii kaugele, et tabada suudetakse ka ebaausad ametnikud endi hulgast.

Sisejulgeoleku tagamisel on tähtis roll rahvusvahelisel koostööl ning Eesti huvide esindamisel välismaal. Kahjuks ei möödunud 2012. aasta vahejuhtumiteta. Oktoobris vangistasid kurjategijad Nigeerias Eesti kodaniku, kelle vabastamisega oli tihedalt seotud nii Siseministerium kui ka Kaitsepolitsei amet.

Rahvusvahelises plaanis tuleb pöörata tähelepanu kübervaldkonnale. Võitlus küberkuritegevusega on edukas koostöö, kurjategijate meetodite tundmise ning selge, piisava ja rahvusvaheliselt tunnustatud õigusraamistiku kaudu. Küberkuritegevusega võideldes tuleb

järjest suuremat tähelepanu pöörata meie elukorraldust ähvardavatele küberohtudele ning parandada riigi võimekust neile reageerimisel. Tuleb pidada meelel tänapäeva ohtusid ning arvestada, et e-ühiskonda ähvardavad küberohud määratult rohkem kui vähem arenenud ühiskonda. Eesti on oma julgeoleku põhidokumentides selle temaatika eraldi esile toonud ning valdkonna arendamine jätkub edaspidigi.

Majandusjulgeolek eesmärgiks

Esmakordseks võib pidada 2012. aasta arengut energiajulgeoleku vallas. Juunis parlamendis vastu võetud maagaasiseaduse muutmise seaduses sätestati ülekandevõrku omandada soovivale isikule kohustus taotleda eelkontrolli raames enda vastavuse hindamist riigi sisejulgeolekule. Seadusemuudatuse eesmärk on tagada energiajulgeolek, maagaasi tarnekindlus ning ülekandevõrgu arendamine ja kaitse. Muudatus määras eelkontrollijaks Siseministeriumi. Varem seadus sääraseid kontrollimehhanisme ette ei näinud, see on oluline muudatus oma majandushuvide ja infrastruktuuri kaitsmise mõtteviisis. Tulevikku silmas pidades on niisuguste mehhanismide loomine riigi olulise infrastruktuuri tarbeks ülioluline. Maailmas liigub kahjuks üha enam kuritegelikku raha. Et vältida riigi taristu sattumist selle kontrolli alla, on ostja taustakontroll möödapääsmatu.

Mitmele korrupsioonijuhtumile jälile jõudmine näitab, et järelevalvesüsteem on tõhus ja usaldusväärne ning et uurimisasutused on senisest menetluspraktikast teinud õiged järeldused, muutmaks oma tegevust veelgi tõhusamaks. Samas tuleb korrupsioonikuritegusid uurides lähtuda aspektist, et see ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parandada ühiskonna tervist. Seda põhimõtet peavad arvestama nii uurimisasutused kui ka avalikkus. Mõttekäiku võib laiendada ka kogu sisejulgeolekupoliitika valdkonna toimimisele ja edasi-

sele arengule. Toimiva poliitika kujundamise süsteemi mootoriks saab olla üksnes analüütiline tegevus ja parima praktika arendamine ning rakendamine.

Mõtestatud legaalne ränne

Pärast elamislubade kuritarvituste ilmnemist 2011. aastal jõustusid välismaalaste seaduse muudatused, mille tulemusel vähenes 2012. aastal oluliselt elamislubade arv, mis väljastati töötamiseks äriühingu juhtorgani liikmena, ettevõtluks ning legaalse sissetuleku alusel.

Järk-järgult on kasvanud õppimiseks antud elamis- lubade osakaal, samas on välislepingute alusel väljastatud lubade arv aasta-aastalt kahanenud.

Valitsuse tegevuskava aastaiks 2011–2015 näeb ette välisüliõpilaste ja tippspetsialistide Eestisse tuleku soodustamist. Seda muudatuste paketti valmistatakse

ette koos hulga partneritega ning esitatakse valitsusele alanud aasta viimases kvartalis.

Ebaseaduslik rändesurve

Ebaseaduslikult Eestisse saabunute hulgas on viimastel aastatel üha enam Aasia, SRÜ riikide ja Gruusia kodanikke. 2012. aastal vähenes oluliselt välispiiril tabatud Aafrika päritolu ebaseaduslike sisserändajate hulk, kuid kasvas tabatud Venemaa ja Vietnami kodanike arv.

Aastaga avastati kokku 149 ebaseadusliku rände juhtumit, mida on 67 võrra enam kui aasta varem.

Ebaseadusliku sisserände puhul oli enamikul juhtudel (63 korral) tegu viisa väärkasutamisega, mis on pidevalt kasvanud alates Eesti liitumisest Schengeni alaga. Seetõttu on suurenenud ka viisade eel- ja järelkontrolli osatähtsus.

Tähtjaliste elamislubade väljastamine aastail 2007–2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pereränne	1572	1380	1136	1063	1371	1255
Töötamine	733	911	1063	941	1430	835
Ettevõtlus	3	56	72	68	142	61
Õppimine	286	353	392	459	464	516
Legaalne sissetulek	35	31	56	44	62	6*
Välisleping	1436	1137	1050	976	838	639
Kokku	4065	3868	3769	3551	4307	3312

* kehtetu 01.07.2012

20. Riigil on võimekus usaldusväärsetl tuvastada Eestis viibivad isikud.

TPPSi eesmärk

Tegevused 2012. aastal

20.1. Lisatakse reisidokumenti sõrmejälgede digitaalsed andmed.

Sõrmejälgede digitaalseid andmeid kantakse Eesti Vabariigi reisidokumenti alates 29. juunist 2009 ning elamisloakaardile alates 1. jaanuarist 2011.

Kuna reisidokumentide väljaandmiseks sõlmitud leping Eesti Vabariigi ja Gemalto OY vahel lõppeb 2013. aastal, korraldati hankemenetlus uue lepingu sõlmimiseks 2014. aastast. Uue lepinguga jätkub sõrmejäljebiomeetria kandmine reisidokumentidesse.

20.2. Ühtlustatakse isikutuvastamise ja isikut tõendavate dokumentidega seotud andmekogud ning isiku staatuse ja isikutuvastamisega seotud menetlused, sealhulgas suurendatakse andmete ristikasutuse võimalusi.

2012. aastal alustati eelanalüüsi ja hanke planeerimist, et tellida uue kodakondsus- ja migratsioonivaldkonna menetlusinfosüsteem, mis lubab nimetatud eesmärgid täita.

20.3. Avardatakse isikutunnistuse rakendamise võimalusi, et saavutada selle laiem kasutuselevõtt.

1. jaanuarist 2012 alustas Politsei- ja Piirivalveamet Euroopa Liidu kodanikele ning kolmandate riikide kodanikele ja nende ülalpeetavatele, kes viibivad Eestis kaitseministri käskkirjaga antud õiguse ning rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse alusel, isikutunnistuse ja elamisloakaardi ning digitaalsete isikut tõendavate dokumentide väljaandmist. Seaduse muudatusega on loodud neile oluliselt mugavamad võimalused tegelda oma igapäevatoimetustega nii füüsilises kui ka digitaalses maailmas, sealhulgas elektroonilises keskkonnas isikutuvastamine ja ligipääs e-teenustele ning digitaalalkirja andmise võimalus.

Septembris alustas Politsei- ja Piirivalveamet 2011. aastal välja antud isikutunnistuste ja elamisloakaartide kiibitarkvara uuendamist.

Politsei- ja Piirivalveamet jätkab oma teenindusbüroodes digitaalsete isikutunnistuste väljastamist ootetööna.

21. Vähenevad illegaalselt Eestisse sisenemise ja Eestis viibimise võimalused.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
21.1. Tõhustatakse illegaalse immigratsiooni ennetamiseks, tõkestamiseks ja avastamiseks suunatud tegevusi.	<p>Schengeni kompensatsioonimeetmete käigus koolitati aastaga 149 korrakaitsepolitseinikku migratsioonijärelevalve alal.</p> <p>Üks tõhusamaid meetmeid ebaseadusliku sisserände ennetamisel ja tõkestamisel on koostöö ebaseadusliku sisserände lähteriikidega. Kahepoolselt sõlmis Eesti tagasivõtulepingu rakendusprotokolli Gruusiaga (jõustus 09.11.2012) ning parafeeris 5. juunil 2012 Eesti ja Kosovo vahelise tagasivõtulepingu ning selle rakendamise protokollid.</p>
21.2. Tagatakse Eesti ühinemine Euroopa Liidu ühtse viisainfosüsteemi (VIS) ja Schengeni II põlvkonna infosüsteemiga (SISII).	<p>11. oktoobril 2011 liitus Eesti Schengeni ühtse viisainfosüsteemi (VIS) keskse andmebaasiga. 2012. aastal jätkati arendustöid, et tagada Politsei- ja Piirivalveameti valmisolek liidestuda SISIIga (nii sisestavad kui ka pärivad infosüsteemid). Arendustööd on planeeritud valmima 2014. aasta alguseks.</p>
21.3. Tõstetakse intensiivse laevaliiklusega aladel mereseiresüsteemis avastatud märkide identifitseerimise võimekust vaatluskaameratega ning merealadelt saadud info vahetamist pädevate ametkondadega.	<p>Jätkusid arendustööd tähtsamate seirepositsioonide varustamiseks vaatlus- ja soojuskaameratega koos vajaliku ülekandevõrguga, samuti mereseire infosüsteemi teise etapi arendustööd. Investeeringuid jätkatakse.</p>
21.4. Ehitatakse välja välispiiri maismaapiir, sealhulgas jõe- ja järvepiir.	<p>Seda tegevust 2012. aastal ei alustatud.</p>
21.5. Suurendatakse välispiiri maismaapiiri valvamist tehniliste seiresüsteemide abil ja kaasaegse tehnoloogia kasutamist piirikontrolli läbiviimisel.	<p>2012. aastal kasutati nüüdisaegset numbrituvastamissüsteemi ANTS (Automated Numberplate Recognizing System) Narva, Luhamaa ja Koidula välispiiripunktides ning Ikla ja Mõisaküla piiriületuskohtades Euroopa Liidu sisepiiril.</p> <p>Maksu- ja Tolliametis on kasutusel liikuvad röntgenseadmed, mis võimaldavad kontrolli nii sise- kui ka välispiiridel.</p>

22. Tugevneb Eesti Vabariigi vastu suunatud luure- ja õõnestustegevuse ennetamine ning tõkestamine.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
<p>22.1. Suurendatakse teabe- hanget ja tõhustatakse rahvus- vahelist koostööd Eesti-vaenu- like eriteenistuste ja Eesti riigi julgeoleku vastu suunatud kavatsuste kohta informatsiooni saamiseks ning vajalike vastu- meetmete rakendamiseks.</p>	<p>Teabehange Eesti julgeolekut ohustavate tegurite kohta jätkus optimaalsel tase- mel, tõhus rahvusvaheline koostöö partnerriikidega suurenes.</p>
<p>22.2. Tõstetakse teadus- ja tööstusspionaaži subjektide teadlikkust võimalikust luure- tegevusest.</p>	<p>Teadus- ja tööstusspionaaži võimalikke huviobjekte teavitati ning hariti võimali- kest ohtudest. Riigisaladust töötlevad inimesed said aasta jooksul regulaarseid erialakoolitusi ja nõustamist. Jätkus koostöö teadusasutustega.</p>
<p>22.3. Luuakse õiguslik alus, mis kohustaks Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse saabu- vate ja väljuvate lendude reisi- jate, tolli- ja piiritoiminguid tegevate sadamate ja raudtee kaudu reisivate isikute ning majutusettevõtete klientide isikuandmete elektroonilise fikseerimise ja säilitamise ning elektroonilise juurdepääsu võimaldamise õiguskaitse- asutustele.</p>	<p>Eestis korraldati juhtprojekt kolmandate riikide lennureisijate nimekirja andme- edastuse ja töötluse kohta.</p> <p>Siseministerium töötas välja turismiseaduse ja sellega seonduvalt teiste sea- duste muutmise seaduse eelnõu, millega luuakse majutusteenuse kasutajate andmekogu.</p> <p>Jätkati regulatsiooni väljatöötamist, mis kohustaks lennuettevõtjaid edastama õiguskaitseasutustele lennureisijate broneeringuinfot.</p>
<p>22.4. Arendatakse riigi küber- julgeoleku alast võimekust ja tõhustatakse siseturvalisus- ja kaitseametkondade koostööd teiste asjast huvitatud osaliste ja vastavat kompetentsust oma- vate isikutega.</p>	<p>Küberjulgeoleku küsimusi koordineerib Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni juures tegutsev küberjulgeoleku nõukogu, kelle töö abistamiseks on kokku kutsutud küberjulgeoleku valdkonna info- ja koordinatsioonikoosolekud, mis toimuvad vähemalt kord kuus. Küberjulgeoleku valdkonna info- ja koordinatsiooni- koosolekutel osalevad küberjulgeolekuga seotud ministeeriumide ja haldusala asutuste esindajad.</p>

23. Terroriaktide ennetamine ja tõkestamine, sealhulgas riigi poolt julgestatavate isikute vastaste rünnete ärahoidmine muutub tõhusamaks.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2012. aastal
23.1. Tõstetakse suure rünnakuriskiga objektide turvalisust.	Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestati 2012. aasta aprillis suure rünnakuriskiga objektide füüsilise kaitse meetmed ning korraldusega vastavate objektide loetelu. Suure rünnakuriskiga objektide valdajaid nõustab Kaitsepolitsei amet.
23.2. Analüüsitakse regulaarselt julgestustegevuse tõhusust.	Julgestustegevuse tõhususe analüüs jätkus ka 2012. aastal.
23.3. Tugevdatakse kõrge rünnakuriskiga isikute isikukaitset ning üleriigilise tähtsusega ürituste ja riigivisiitide turvalisust.	<p>Valmis isikukaitse tagamise kord. Kaitse tagamise töökorraldus, selleks eraldatud ressurss ning reageerimisvõimekus on kooskõlas ohuhinnanguga.</p> <p>Politsei- ja Piirivalveametis moodustati isikukaitse tugigrupp. 2012. aastal üksus mehitati ning liikmed läbisid vajaliku koolituse.</p> <p>Üleriigilise tähtsusega ürituste turvalisus ja isikute julgeolek on tagatud.</p> <p>2012. aasta maikuu tagati NATO Parlamentaarse Assamblee kevadistungil turvaline korraldamine.</p>
23.4. Muudetakse julgestustegevust teabepõhiseks tegevuse kogumiks, mis rajaneb professionaalsel koostööl erinevate sidusorganisatsioonidega.	<p>Isikuid kaitstes lähtuti keskkriminaalpolitsei korraldatud kaitstavaid isikuid ohustavatest asjaoludest ning ohuhinnangutest.</p> <p>Rakendati isikute ja objektide ohustatuse kategooria määramise kord.</p> <p>Kaitstavate isikute kaitset korraldades tehti koostööd Vabariigi Presidendi kantseleiga, peaministri bürooga, Riigikantseleiga, Välisministeeriumiga ning Päästeametiga, Kaitsepolitsei ametiga ja teiste pädevate ametkondadega, samuti pädevuse piires välisriikide vastavate teenistuste ja ametkondadega ning muude organisatsioonidega.</p>
23.5. Arendatakse tagaotsitava isikute ja sõidukite automaatiseeritud tuvastamist.	Maksu- ja Tolliamet jätkas tööd numbrituvastussüsteemi laiendamiseks sisepiiril ja sadamatesse. 2013. aasta esimesel poolel käivitatakse uued tuvastuspunktid Eesti ja Läti piiril (Murati, Lilli, Valga ja Vana-Ikla) ning sadamates (Muuga, Vanasadam ja Paldiski Põhjasadam).
23.6. Arendatakse kiirgusallikate avastamise võimekust sisepiiril ning olulisemates sadamates.	2012. aastal alustati kiirgusmonitoride paigaldamist Tallinna Lennujaamas. Kiirgusmonitorid on paigaldatud ka Sillamäe ja Muuga sadamasse.
23.7. Tõhustatakse kaupade kontrolli sadamates ja laevadel.	2011. aastal loodi Maksu- ja Tolliametis laevaliikluse vormistusega tegelev üksus, kelle ülesannete hulka kuulub ka protsessi üldine monitoorimine. 2012. aastal vaadati seoses Maksu- ja Tolliameti struktuurireformiga üle kontrolliprotsessi juhised, et kiirendada ja tõhustada tollikontrolli. Valdakonna uus eesmärk on suurendada meretranspordiga saabunud kaupade andmete kvaliteedi kontrolli.

24. Elutähtsate valdkondade toimimine õnnetuste, häda- ja eriolukordade ajal on tagatud.

TPPSi eesmärk

Tegevused 2012. aastal

24. Elutähtsate valdkondade toimimiseks luuakse vajalikud õiguslikud alused.

2012. aastal muudeti hädaolukorra seadust (jõustus 01.01.2013), mille kohaselt peavad elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavad asutused kehtestama määrusega elutähtsa teenuse kirjelduse ja toimepidevuse nõuded. Muudatuse eesmärk on ühendada elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise praktika ühtseks terviklikuks süsteemiks. Nõuete kehtestamine tagab elutähtsa teenuse ulatuse ja kvaliteedinäitajate selguse.

2012. aasta seisuga on elutähtsaid teenuseid kokku 43 ja neid osutavaid asutusi ja ettevõtteid umbes 170. Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavaid asutusi ja isikuid on kokku 13, sh 7 ministeeriumi, Eesti Pank ja 5 suurimat kohalikku omavalitsust. Teenuseosutajad koostasid 2012. aastaks elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsid ja plaanid. Nende põhjal koostavad teenust korraldavad asutused edaspidi iga elutähtsa teenuse toimepidevuse kohta ülevaate.

Edaspidi hindavad elutähtsa teenuse osutajad riskianalüüside ja toimepidevuse plaanide ajakohasust ning teevad vajaduse korral muudatused. Seejärel koostavad korraldavad asutused iga teenuse kohta uuendatud ülevaate ja esitavad selle Siseministeeriumile.

7

Kiirem abi

Et kiirendada abi jõudmist hädasolijani, on Siseministeerium rakendanud kaht põhimõtet: suurendatud on päästekomandode elupäästevõimekust ja vabatahtlike päästjate rolli.

Kutseliste päästekomandode ümberkorraldamisega vähendati alamehitatud komandode hulka ning koondati päästjad kokku, et moodustada rohkem elupäästevõimekusega meeskondi. Riiklike komandode üldarv vähenes küll 81-lt 72-le, kuid elupäästevõimekusega

komandode arv suurenes veerandsaja võrra, s.o 66ni. Kokkuvõttes suudavad päästjad pakkuda elupäästetust senisest kiiremini 121 000 Eesti elanikule.

Vabatahtlike päästjate hulk on samuti suurenenud ja vabatahtlike päästekomandosid on Eestis nüüdseks juba rohkem kui kutselisi päästekomandosid. Lõppenud aasta detsembri seisuga tegutseb koostöös Päästeametiga Eestis 96 vabatahtlikku päästekomandot ning kaks reservpäästerühma kokku 1238 vabatahtliku päästjaga.

25. Väheneb ohukahtlusest ohu tõrjumiseni või korrariikumise kõrvaldamiseni kuluv aeg.

TPPSi eesmärk

Tegevused 2012. aastal

25.1. Edendatakse omaalgatusel põhinevat vabatahtlike tegevust, et enne professionaalse abi saamist rakendada esmaseid meetmeid ning leevendada tagajärgi.

2012. aasta lõpuks kasvas vabatahtlike päästjate arv 1238ni. Vähemalt I astme koolituse saanud vabatahtlike arv kerkis 1144ni, neist 818-l oli läbitud ka II astme koolitus.

2012. aasta lõpuks kasvas Päästeametiga päästetöö lepingu sõlminud vabatahtlike päästekomandode arv 95ni. Nende kõrval tegutseb Harjumaal ja Läänemaal 2 reservpäästerühma.

2012. aastal alustas Siseministeerium vabatahtliku päästeala riiklike suundade dokumendi koostamist aastaiks 2013–2016.

Siseministeerium jätkas vabatahtlike päästjate esindusorganisatsiooni, MTÜ Eesti Priitahtliku Päästeliidu rahastamist. 2012. aastal eraldati ühingu tegevustoetuseks kokku 70 000 eurot.

2012. aasta juunis toimus merepäästekoolitus vabatahtlikele. Omandati oskusi, kuidas otsida ja päästa väikelaevade kokkupõrkes kadunud isikuid.

Politsei- ja Piirivalveamet sõlmis 2012. aastal Revali Merekooliga koolituslepingu, mille raames koolitatakse 34 vabatahtlikku merepäästjat (I taseme väljaõpe).

Politsei- ja Piirivalveamet osales Kesk-Läänemere 4A programmi projektis (VOLUNTEERS FOR SAFETY OF BALTIC SEA, VOSABASE 2011–2013) koostööpartnerina. Projekti põhieesmärgid on muuta merel ja siseveekogudel liikumine turvaliseks, kasutada optimaalselt ressursse, reageerida ohuolukorras kiiremini ning arendada vabatahtliku merepääste katusorganisatsioone. Projekti toel koolitatakse vabatahtliku merepääste sisekoolitajaid (koolitajate koolitus), et parendada koolitussüsteemi.

25.2. Kehtestatakse politsei väljakutsete teenindamise standard ja ühtsed väljakutseprioriteetid.

Kahes regioonis alustasid häirekeskused ja juhtimiskeskused tööd ühises töös saalis.

Väljakutsete prioriteetide määramiseks moodustati töörühm ühtsele astmestikule üleminekuks.

25.3. Intensiivistatakse merel patrullimist ning jätkatakse uute multifunktsionaalsete (patrullimine, päästmine merel, reostuse korje jms) laevade hankimist.

Teenistust alustas uus multifunktsionaalne laev Kindral Kurvits ning suurendati merepatrullide arvu.

25.4. Parandatakse elanike teadlikkust hädaabinumbri 112 saadavast abist.

2012. aastal teadis 90% Eesti elanikest hädaabinumbrit 112. Elanikkonna teadlikkuse parandamiseks korraldati „Euroopa 112 päev“, osaleti maakondlikel turvapäevadel (sh Euroopa päeval Tallinnas) ning tehti sihtrühmapõhist teavitustööd hädaabinumbri 112 olemusest ja selle kaudu saadavast abist (eraldi sihtrühmad olid vanemad kui 65aastased inimesed, lasteaija- ja koolilapsed ning venekeelne elanikkond).

25.5. Suurendatakse hädaabinumbri helistajale vastamise ja väljasõidukorralduse edastamise kiirust ning parandatakse õnnetusteadete edastamise oskust.

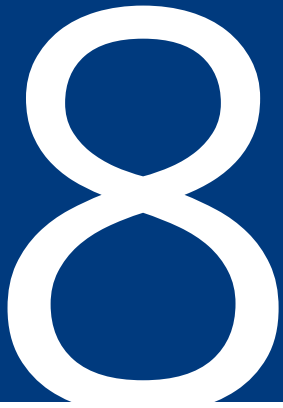
2012. aastal vastati hädaabinumbri 112 kõnedele tavaolukorras keskmiselt 6 sekundiga.

Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames valmistati 2012. aastal ette infosüsteemi GIS-112. Infosüsteem võetakse kasutusele 2013. aastal.

Jätkusid ettevalmistused ühtsele hädaabinumbrile 112 üleminekuks, et lihtsustada ja kiirendada elanikkonnale abi osutamist pääste-, politsei- ja kiirabiteenuse kaudu. 2012. aastal rakendati ühtsele hädaabinumbrile 112 ülemineku I etapp Ida piirkonnas, kus numbrite 110 ja 112 kõnesid menetletakse ühises töös Jõhvi keskuses. Ühtsele hädaabinumbrile 112 üleminek on kavandatud 2014. aasta lõpus.

Et kiirendada abi osutamist vaegkuuljaille ja kõnepuudega isikuile, alustati 2012. aastal 112 hädaabiteadete vastuvõtmise juhtprojekti SMSi tekstiteadete vahendusel. Teenus juurutatakse täielikult 2013. aastal.

<p>25.6. Suurendatakse pääste-komandode võimekust ise-seisvalt suitsu sukelduda ja päästetöid teha maanteesõidukite avariide, ohtlike ainetega toimuvate õnnetuste ning hoonetes kõrgemal kui kolmandal korrusel juhtuvate õnnetuste korral.</p>	<p>Päästetöö baasteenust pakkuvate komandode arv suurenes 41-lt 64ni.</p> <p>Päästekomandode võimekuse suurendamiseks tehti lõppenud aastal järgmised olulised soetused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uuendati hingamisaparaate (täismaskid ja kergballoonid kogu isikkoosseisule ning SKA päästekolledžile, lisaseadmed); • 14 komplekti hüdraulilisi päästevahendeid; • 9 tõmberedelit; • 24 termokaamerat; • 720 komplekti kaitseriietust (sh 500 komplekti soetatud Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest); • 1326 paari päästja saapaid.
	<p>2012. aastal jätkusid päästetöötajate koolitused ja õppused: põlevvedelike kustutamise õppused, regionaalsed pinnalpäästeõppused, staabiõppused, alarmsõiduki juhi koolitused ja C-kategooria autojuhi koolitused.</p> <p>2012. aastal korraldati koostöökoolitused ja -õppused, et tõhustada pääste, kiirabi, politsei, Kaitseliidu, keskkonnaasutuste ning kohaliku omavalitsuse koostööd päästesündmuste korral.</p>
<p>25.7. Kasvatatakse ulatuslike metsapõlengute kustutamise ja laialdase rannikureostuse ning põlevvedelike tulekahju tagajärgede likvideerimise võimekust.</p>	<p>2012. aastal jätkusid regionaalsed reostustõrjeõppused, metsatulekahjude õppused, ametkondade koostöökoolitused ning regionaalsed staabiõppused.</p>
<p>25.8. Suurendatakse õhusõidukiga patrullimise, otsingu ja päästetööde, reostusseire, haigete transpordi ning kiirabi lendude tegemise ööpäevaringset üleriigilist võimekust ning viiakse see vastavusse rahvusvaheliste nõuetega.</p>	<p>Jätkus õhusõidukite baasi loomine Kuressaarde, et parandada Lääne-Eesti valve- ja päästevõimekust. Baas võetakse kasutusele 2013. aastal.</p>
<p>25.9. Suurendatakse täiendavate tulekahju avastamisseadmete rakendamist peale suitsuandurite ja sellealast teadlikkust.</p>	<p>2012. aastal keskenduti sarnaselt 2011. aastaga suitsuanduri vajalikkuse teavitamisele ja eluruumides suitsuandurite olemasolu kontrollimisele. Muude – kallimate ja tõhusamate – avastamisseadmete edendamine on ennetustöös järgmise etapi tegevus.</p> <p>Uuendati siseministri määrust, mis kehtestab nõuded tulekahjusignalisatsioonisüsteemidele. 2013. aastal jõustuvast määruses muudeti projekteerimise ja paigaldamise nõudeid paindlikumaks ning loodi valehäirete vähendamise võimalused. Muudatuse tõttu saab edaspidi tulekahjusignalisatsioonisüsteemi projekteerides ja paigaldades rohkem lähtuda tootjapoolsetest juhistest, mis võimaldavad rakendada erinevaid lahendusi.</p>

Tõhusam turvalisuspoliitika

Turvalisuspoliitika kujundamise ja elluviimise tõhustamiseks muudeti 2012. aastal Siseministeeriumi ning valitsemisala ametite ülesandeid ja korrastati rolle. Ühtlasi uuendati ametnike töökeskkondi mitmes regioonis ning võeti kasutusse uus multifunktsionaalne reostustõrjelaev. Möödunud aasta oluline areng oli ka koostöö teiste riigiasutustega ressursside ühiskasutuse parendamisel.

Piiratud vahendite tingimustes tuleb vaadata, et iga vahend oleks optimaalselt kasutatud ega seisaks jõude. Selleks tuleb otsida pidevalt nutikaid lahendusi ning enne uute asjade soetamist uurida, kas ressursse on võimalik teistega kahaskasutada.

26. Turvalisuspoliitika kujundamine ja rakendamine muutub tõhusamaks.

TPPSi eesmärk

Tegevused 2012. aastal

26.1. Analüüsitakse korrariikumiste põhjuseid ning nende ennetamiseks rakendatavate abinõude mõjusust, millest lähtuvalt toimub valdkonna arenduste koordineerimine ning strateegiline planeerimine.

Õigusrikkumisi analüüsiti nii tsentraalselt Politsei- ja Piirivalveametis kui ka regionaaltasandil, s.o prefektuurides. Korrariikumisi lahendati piirkondade eripära arvestades sihtrühmade põhjal. Planeeritud meetmed olid läbi mõeldud ning toetasid strateegiliste eesmärkide täitmist.

26.2. Siseturvalisuse võimekuste arendamisel pööratakse enam tähelepanu riigi terviklikkuse ja julgeoleku seisukohast olulistele piirkondadele, nagu Ida-Virumaa ja piiriäärsed omavalitsused.

Aprillis valmis Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Häirekeskuse, Siseministeeriumi infotehnoloogia ja arenduskeskuse ning Kaitsepolitsei ameti ühishoone Jõhvis. Jätkus Narva haldushoone ehitus, mis valmib 2013. aasta jaanuaris. Jõhvi haldushoone on siseturvalisuse valdkonnas esimene sellises mahus nn piirkondlik ühishoone, millega paranesid nii Siseministeeriumi haldusala töötajate töötin-
gimused kui muutus paremaks ka kodanikule siseturvalisuse teenuse kättesaadavus, kuna mitu seni eri aadressidel asunud teenusepakkujat saab nüüd töötada ühes asukohas ehk nn teenus ühest aknast. Jõhvi hoones paikneb ka esimene regionaalne ühendhäirekeskus, mis lubab õnnetusele või õigusrikkumisele reageerida senisest kiiremini.

2013. aastal plaanib Siseministeerium parandada siseturvalisuse töötajate töötingimusi Sillamäel, Kohtla-Järvel ja Kiviõlis, alustades nendes linnades uute haldushoonete projekteerimist.

Vabariigi Valituse tegevusprogramm aastaiks 2011–2014 näeb ette parandada korrakaitsete väljaõpet ning kaaluda uue Sisekaitseakadeemia (SKA) rajamist Ida-Virumaale. Selleks esitati valitsusele võimalikud asukohad koos ehitusmaksumusega. Valitsuskabinetilt saadud ülesande põhjal jätkas Siseminister Sisekaitseakadeemia Ida-Virumaale viimise ettevalmistust, koostas ruumiliste vajaduste ja võimaluste analüüsi, hinnates seejuures perspektiivsete õpilaste arvu ning sotsiaalmajanduslikke ja julgeolekualaseid mõjusid. Selle põhjal valmib Siseminister 2013. aasta kevadel uus ettepanek valitsusele Sisekaitseakadeemia paiknemise kohta.

Kohtla-Järve Vene Gümnaasiumi ja Kohtla-Järve Järve Gümnaasiumi õpilaste baasil avati siseturvalisuse eelkurseõpe 32 õpilasele. Esimesel aastal õpitakse päästeeriala teemasid, teisel aastal politseiga ja kolmandal vanglateenistusega seonduvat. Lektorid on enamasti Ida-Viru pääste- ja politseiametnikud. 2012. aasta mais-juunis toimus Kohtla-Järve siseturvalisuse eelkoolituse õppelaager Väike-Maarjas 30 õpilasega ja Paikusel 30 õpilasega ning Narva päästeeriala eelkutselaager Väike-Maarjas 30 õpilasega. 2012. aasta septembrist alustati üheaastase siseturvalisuse erialade kursust Jõhvi Gümnaasiumis. Kokku õpib 2012/2013. õppeaastal siseturvalisuse erialadel Kohtla-Järvel ja Narvas viies koolis 90 õpilast.

<p>26.3. Kehtestatakse kriisi- reguleerimisala üldseadus, millega korrastatakse kogu kriisireguleerimisala õiguslik süsteem.</p>	<p>2009. aasta juunis võeti vastu hädaolukorra seadus, mis liitis omavahel varasema hädaolukorraks valmisoleku seaduse ning eriolukorra seaduse. Seaduses on sätestatud kriisireguleerimise, sh hädaolukorraks valmistumise ja hädaolukorra lahendamise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikud alused.</p>
<p>26.4. Tõhustatakse avaliku korra ohtude analüüsimist ning ennetavate tegevuste planeerimist kohaliku oma- valitsuse territooriumil.</p>	<p>Osaleti kohalike omavalitsuste juures tegutsevate turvalisuse komisjonide töös. Edukalt toimusid koostöövõrgustikud teiste koostööpartnerite ja politsei vahel. Jätkati osalemist linnaplaneerimise komisjonides.</p>
<p>26.5. Kaasatakse siseturvali- suse tagamise senisest enam Kaitseliit.</p>	<p>Politsei- ja Piirivalveameti koostöökokkulepet Kaitseliiduga uuendati ning pikendati aastani 2014.</p>
<p>26.6. Ühendatakse kõik sise- turvalisuse ametkonnad ühtsesse operatiivraadioside süsteemi.</p>	<p>Operatiivraadiosidevõrgu ESTER leviala laiendamiseks paigaldati viis uut tugi-jaama. Nii paranes oluliselt võrgu kasutatavus piirkondades, kus see seni oli raskendatud. Sidevõrgus ESTER on praegu umbes 9000 lõppkasutajat.</p>

26.7. Integreeritakse kõigi menetlusliikide (kriminaal-, väärteo-, haldus- ja tsiviilmenetluse) protsessid E-Toimiku keskkonna ja teenustega.

Infot vahetati e-toimikuga nagu 2011. aastal, suuremaid IKT arendusi menetlusliikide integreerimiseks e-toimiku keskkonnaga ei olnud.

Siseministeeriumi haldusalas alustati infosüsteemide ettevalmistust e-toimiku jätkuprojektis „Maksete ja finantsarvestuse funktsioonid E-toimikus“.

Alustati töid, mis parandavad Siseministeeriumi haldusalas infosüsteemide käideldavust.

Algatati e-välimenetluse projekti, mille tulemusel saab politseiametnik korraldada väärteomenetlust elektrooniliselt otse politseisõidukis.

2013. aastal on plaanis realiseerida maksete ja finantsarvestuse projekt.

26.8. Kaasatakse vabatahtlikke ja mittetulundussektorit korra- ja kaitsesse nii igapäevaste avaliku korra ohtude ennetamiseks kui ka suuremahuliste õnnetuste tagajärgede leevendamiseks.

2012. aastal oli Politsei- ja Piirivalveametis 1431 abipolitseinikku, kellest aktiivselt tegutses 557 inimest. Kokku abistasid abipolitseinikud eelmisel aastal umbes 60 000 töötundi ulatuses, suurem osa tööst oli seotud avaliku korra kaitsmisega.

Alustati abipolitseinike süsteemi korrastamist ning tunnustus- ja motivatsioonipaketi väljatöötamist.

26.9. Edendatakse elanikkonna psühholoogilise kaitse korraldust, mis käsitleb elanikkonna emotsionaalse turvalisuse tagamise meetmeid suuremahulise õnnetuse, häda- ja eriolukorra ning erakorralise seisukorra ajal, sealhulgas meetmeid, mis on vajalikud kannatada saanud inimeste ja nende lähedaste ning riigi esindajate usaldusliku suhte loomiseks ja säilitamiseks ning paanika vältimiseks.

Psühholoogilise kaitse korralduse kohta käiv teave on asutusesiseseks kasutamiseks.

26.10. Arendatakse sisejulgoleku organisatsiooni, lähtudes tegevuskeskkonnas toimuvatest muudatustest ja uutest riskidest ning kuluefektiivsuse suurendamise vajadusest.

1. jaanuaril 2012. aastal jõustusid Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveameti struktuuri muudatused. Selle tagajärjel pole regionaalsed päästikeskused ega politseiprefektuurid enam iseseisvad asutused, vaid kuuluvad emaorganisatsiooni koosseisu. Struktuuri muudeti asutuste jätkusuutlikkuse suurendamiseks ning tasakaalustatud arengu tagamiseks ühtse juhtimise kaudu.

Terve aasta jätkus Siseministeeriumi valitsemisala teenuspõhise juhtimise projekt. Päästeamet, kes selle projekti 2009. aastal algatas, on nüüdseks jõudnud kirjeldatud põhiteenusteni ning loonud esmase versiooni tegevuspõhisest kulumudelist, mis on eelduseks teenuste hinna väljaarvutamisel. Teenuspõhine juhtimisarvestus muudab juhtimise eesmärgipärasemaks ja kulud selgemaks.

2012. aasta lõpus sai suuremas osas valmis valitsemisala teenuste kataloog, mis hõlmab nii põhi- kui ka siseteeenuseid ning kus on kirjeldatud teenuste protsessid ja alamprotsessid. 2013. aastal jätkatakse tööd projektiga kahes suunas. Esiteks täpsustatakse teenuste sisu ja vastutus – igale teenusele koostatakse teenuse kaardid, kus on kirjas teenuse parameetrid ja nende mõõtmise süsteem. Teiseks valmistatakse ette kuluarvestuse süsteemi loomine, mis lubaks 2014. aastast määratleda teenuste kulusid ning alates 2015. aastast koostada teenuste põhjal ka valitsemisala eelarvet.

Järgmistel aastatel täpsustatakse teenusepõhise juhtimise mudelit ja võetakse kasutusele teenuste haldamise infosüsteem, mis oleks integreeritud teiste valitsemisalas kasutusel olevate infosüsteemidega.

2012. aasta jaanuaris valmis Ernst & Youngi koostatud sisejulgeoleku valdkonna juhtimise analüüs, milles toodi esile kitsaskohad ministeeriumi ning Politsei- ja Piirivalveameti vaheliste ülesannete jaotumises.

Analüüsis järeldati, et ministeeriumis napib ressursi poliitika kujundamiseks ja poliitika mõjude analüüsiks. Ministeeriumi praegune koosseis tegeleb peamiselt poliitika kujundamisega õigusaktide tasandil, mitte aga poliitikasuundade analüüsi ja pikemaajalise planeerimisega ning ressursi kasutamise analüüsiga.

Et suurendada Siseministeeriumi võimekust poliitikat kujundada ning vähendada Politsei- ja Piirivalveameti funktsioonide dubleerimist ning konkureerimist ministeeriumiga, tehti 2012. aastal muudatused mõlema organisatsiooni struktuuris.

15. juulil jõustunud Siseministeeriumi uue põhimäärusega muudeti oluliselt ministeeriumi struktuuri, et parandada poliitikasuundade kujundamist siseturvalisuse valdkonnas.

Senise sisejulgeoleku asekanstleri ametikoha ülesanded jaotati kolme asekanstleri ametikoha vahel; need on sisejulgeolekupoliitika asekanstler, korrakaitse- ja migratsioonipoliitika asekanstler ning päästepoliitika asekanstler.

Asekanstlerid keskenduvad oma juhitavas valdkonnas kindla suunaga poliitika väljatöötamisele, asekanstlereile alluvate osakondade ülesanded muutuvad valdkonnapõhisemaks.

Senisest korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna valdkonnast sai sisejulgeolekupoliitika valdkond, millega tegelemiseks moodustati sisejulgeolekupoliitika osakond; senise õigus- ja haldusosakonna asemel moodustati kaks osakonda: varahaldus- ja hankepoliitika osakond ning õigusosakond. Muudatuste tulemusel keskendub ministeerium üheselt poliitika kujundamisele kui oma põhifunktsioonile.

Ministeeriumi ülesanded on kujundada ja analüüsida nii sise- kui ka välispoliitilisel tasandil turvalisuse valdkonda käsitlevaid otsuseid ning jälgida nende elluviimist, sekkumata nende rakendamise üksikasjadesse (meetodid, taktika jne). Ministeeriumis välja töötatud poliitikasuunad viivad ellu ministeeriumi valitsemisala asutused.

Eeltoodust lähtuvalt kehtestati uus Politsei- ja Piirivalveameti põhimäärus, mis jõustus 1. novembril 2012. Uus põhimäärus lõi eeldused täita ameti ülesandeid tõhusamalt, koordineerida paremini ameti struktuuri ja tegevust ning viia ellu ministeeriumis sündinud poliitikasuunad.

Uue struktuuri kohaselt nimetati senine peadirektori administratsiooni juhi ametikoht ümber peadirektori asetäitjaks varade alal. Struktuuriüksuste arvu vähen-dati 20-lt 11-le. Likvideeriti koordinaatsioonibürood, mille ülesanded jaotati enamasti administratsioonibüroodele. Täpsustati ka peadirektori asetäitja ja pre-fekti pädevust. Ameti valdkonnad on funktsioonipõhised (piirivalve, kriminaalpo-litse, korralduspolitse, kodakondsus ja migratsioon, administratsioon) ning valdkondade juhtimist korraldatakse vastavate meetodite, juhiste jms väljatöötamise kaudu.

Kuna peadirektori asetäitja vastutab eelarve ja ressursi jaotamise eest valdkon-nas, prefekt aga konkreetset raha kasutamise eest prefektuuris, siis täpsustati peadirektori asetäitja pädevust ning sätestati, et peadirektori asetäitja vastutab ameti eelarvehandluse eesmärgipärase ja otstarbekohase jaotuse eest vald-konnas.

Ühtlasi täpsustati peadirektori asetäitja pädevust valvata valdkonna tegevust reguleerivate õigusaktide õiguspärase, täpse, õigeaegse ning otstarbeka täit-mise järele.

26.11. Luuakse parimad võima-lused korraldus- ja kriminaal-politse ning teiste siseturva-lisuse ametnike koolitamiseks Sisekaitseakadeemias.

Maksu- ja Tolliameti ning USA energiaministeeriumi koostöös paigaldati Sise-kaitseakadeemia Muraste piirivalvekolledžisse õppeotstarbelised kiirguskontrolli väravad. Sisustati ka kiirguskontrolli õppeklass, et harjutada koostööd Maksu- ja Tolliameti ning Politsei- ja Piirivalveameti vahel.

Sügisel alanud õppeaastast taastati Sisekaitseakadeemias politseivaldkonna kutseõpe. Loodi kaks õppekava: politseiametniku õppekava ja piirivalvuri õppekava. Kutseõppe taastamisega tagatakse igale ametikohale vajalik eri-alane ettevalmistus.

Muudeti päästeteenistuse kõrghariduse õppekava sisu ning lühendati seda ühe aasta võrra, kolmele aastale. Nii saab päästeteenistujana töötamiseks vajaliku ettevalmistuse paindlikumalt ja lühema ajaga.

Toimetaja: Lauri Linnamäe
Keeletoimetaja: Ene Sepp
Koostaja: Anna Penne
Makett ja kujundus: Brand Manual / Kalle Toompere
Trükk: Grupp Trükiagentuur

Väljaandja:
Siseministeerium
Pikk 61, 15065 Tallinn

„Turvalisuspoliitika 2013“ veebis:
http://issuu.com/siseministeerium/docs/turvalisuspoliitika_2013

ISSN 2228-0626

www.siseministerium.ee